

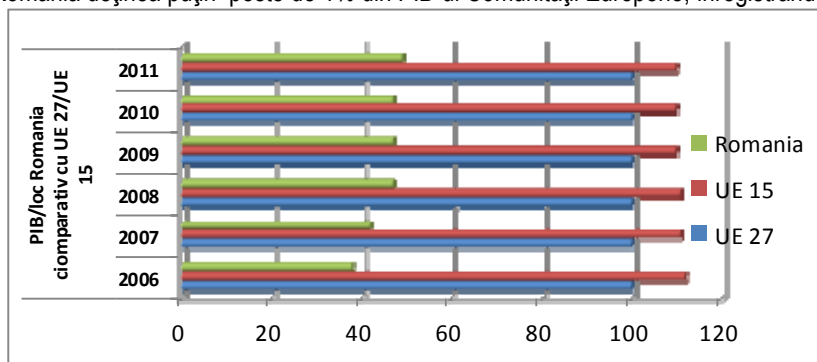
1.1. Contextul socio-economic general din zona rurală

Situația economică generală

România se bucură de un potențial de dezvoltare important, desi insuficient exploatat. Cu o suprafață totală de 238 mii km² și o populație de peste 21 milioane de locuitori, România, este ca mărime, cel de-al doilea nou stat-membru al Uniunii Europene, după Polonia. Ea reprezintă 6% din suprafața totală a Uniunii Europene și 4% din populația acesteia. România este unul din statele europene în care se bucura de o buna inzestrare în ceea ce privește resursele de teren, apă și resurse umane. Cu toate acestea, până în prezent, aceste avantaje au avut doar o influență limitată în ceea ce privește generarea unei dezvoltări semnificative și restructurări în agricultură și zonele rurale.

Investițiile și competitivitatea din România constituie încă elemente care trebuie îmbunătățite, pentru a se reuși o accelerare a creșterii economice și asigurarea unei convergențe a veniturilor cu cele din UE. În anul 2011, România deținea puțin peste de 1% din PIB-ul Comunității Europene, înregistrând o creștere rapidă a PIB-ului pe

cap de locuitor, dar rămânând la 49% din media Uniunii celor 27 (Sursa: raportul anual DG Agri 2011). Aceste discrepanțe sunt în curs de diminuare, în urma integrării în Uniunea Europeană, și aplicării programelor sectoriale ce se bucura de co-finanțare europeană.

România a evoluat în condiții puternic marcate de manifestarea virulentă a crizei financiare și economice globale. La debutul crizei, economia românească parcursese o perioadă de mai mulți ani de creștere economică în ritmuri înalte, dar însoțită de acumularea unui deficit extern relativ important, precum și de majorarea datoriei externe pe termen scurt. Cu un mic decalaj s-au manifestat și repercusiunile deteriorării climatului economic extern asupra economiei românești.

Datorită acestor factori, România a semnat acorduri de finanțare cu Fondul Monetar Internațional și cu Uniunea Europeană. Aceste acorduri asigură finanțarea corespunzătoare a deficitului de cont curent și transmit o credibilitate sporită politicilor economice și financiare.

Începând cu anul 2009, impactul crizei financiare și economice globale asupra economiei românești se manifestă din ce în ce mai pronunțat pe culoarul indirect și anume pe acela al lichidității externe și al deteriorării condițiilor macroeconomice.

Creșterea consistentă din anii anteriori a activității economice a fost urmată de o contracție puternică în anii 2009 și 2010. Pe fondul crizei actuale, scăderea economică a condus la dezinvestiții și majorarea importantă a somajului, ceea ce periclitează procesul de convergență reală și starea financiară a companiilor și populației.

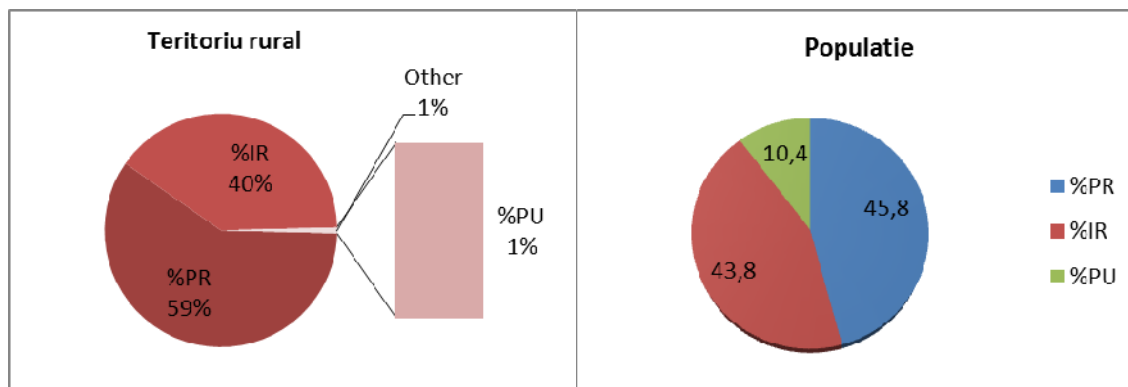
Restructurarea agriculturii și revitalizarea economiei rurale pot constitui pârgurile importante de dezvoltare. Contribuția agriculturii la PIB a fost întotdeauna ridicată. Valoarea adăugată brută (VAB) a agriculturii a reprezentat 6,5% din totalul VAB (Sursa: *Studiu Comisia națională de prognoza 2011*). Cu toate acestea, ea

rămâne scăzută, având în vedere resursele neutilizate. Populația angajată în agricultură și silvicultură, de exemplu, are o pondere mult mai mare (32%), reflectând șomajul și o productivitate redusă a muncii. Restructurarea agriculturii va avea un impact deosebit asupra economiei rurale în general, având în vedere că agricultura continuă să rămână cea mai importantă activitate din spațiul rural și o sursă esențială de venit pentru gospodării.

Restructurarea activităților la nivelul fermelor și intensificarea capitalului pentru fermele comerciale va duce inevitabil la utilizarea unei forțe de muncă mai scăzute, pentru îmbunătățirea competitivității. Experiența din alte sisteme agricole, din statele membre sau din alte țări, reprezintă o dovadă importantă în acest sens.

Zonele rurale dispun de un potențial de creștere substanțial și au un rol social vital. Conform definiției¹ din legislația națională, zonele rurale din România acoperă 87,1% din teritoriul țării, cuprinzând 44,9% din populație (Institutului Național de Statistică²), și anume 9,63 milioane de locuitori în anul 2010 comparativ cu 9.65 milioane în anul 2009 (Sursa: INS 2011). Densitatea medie a populației din zonele rurale a rămas relativ constantă de-a lungul anilor (la circa 45,1 locuitori/km²). În conformitate cu metodologia OCDE³ pentru noțiunea de ruralitate⁴ conduce la cifre ușor diferite, însă permite comparațiile pe plan internațional. Astfel se constata ca teritoriul Romaniei este în conformitate cu acesta definiție 59% predominant rural, 40% regiune intermediara și doar 1% predominant urbana. (Eurostat 2008)

Deși asemănătoare din punctul de vedere al distribuției în teritoriu, populația României are un nivel de ruralitate mult mai pronunțat, ponderea populației rurale din România reflectă incidența mai mare a acesteia față de alte țări din UE, unde așezările rurale sunt mai puțin populate și la scară mai redusă, ca alternativă față de concentrările urbane. Multe dintre aceste comunități rurale contribuie, într-o mică măsură, la creșterea economică, însă își păstrează structura socială și modul tradițional de viață. În raport cu datele Eurostat din anul 2008, 45.8% din populație este în zona predominant rurala, 43, 8% în regiuni intermediare și 10,4% în zona predominant urbana.

Populația rurală nu este distribuită uniform. Există diferențe semnificative din punctul de vedere al densității populației, pe tot teritoriul României. Majoritatea comunelor cu mai puțin de 50 locuitori/km² sunt grupate în partea de vest a țării, comparativ cu zonele din est și din sud, unde predomină comunele, cu densități ale populației de 50-100 locuitori/km².

¹ Din punct de vedere administrativ, teritoriul României este organizat, la nivel NUTS 5, în 319 localități (dintre care 103 municipii – cele mai importante orașe), care formează zona urbană, și 2.851 comune, care constituie zona rurală (la 31 decembrie 2005), conform Legii 350/2001 privind amenajarea teritorială și urbanismul și Legii 351/2001 referitoare la aprobarea Planului Național de Amenajare Teritorială. La rândul lor, comunele sunt, în majoritatea lor, formate din mai multe sate (existând, în total, 12.946 sate), care nu au responsabilități administrative. Pentru ca o comună să devină oraș, trebuie aprobată o lege specifică. Orașele și comunele sunt grupate în județe (nivel NUTS3), care au funcții administrative. Cele 42 județe sunt grupate în 8 regiuni de dezvoltare (NUTS2), care nu au funcții administrative.

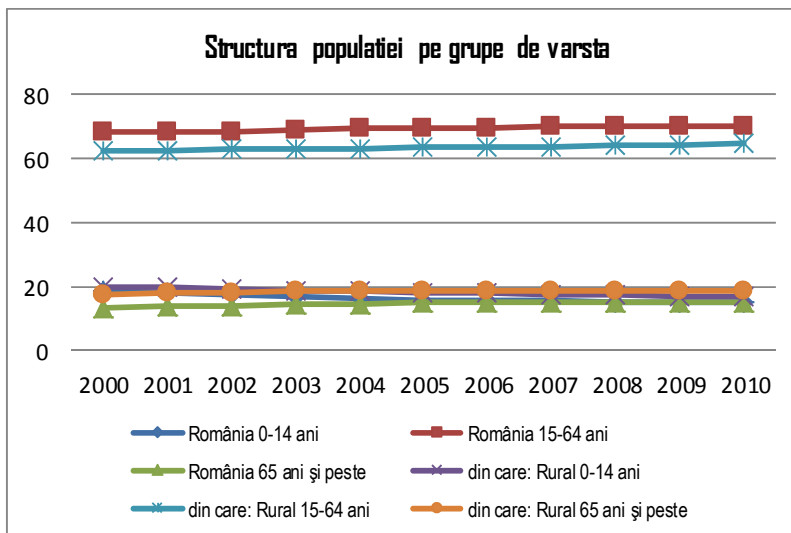
² În prezent, România dispune de o bază de date care cuprinde indicatorii relevanți ai zonelor rurale, definiți conform legislației naționale. Analiza din Planul Național Strategic se bazează pe acești indicatori; în viitor, se va examina posibilitatea aplicării metodologiei OCDE.

³ În 2010, Comisia Europeană a convenit asupra unui noi tipologii de regiuni predominant rurale, regiuni intermediare și regiuni predominant urbane, pe baza unei variații a metodologiei OCDE folosite anterior

În mod similar și densitatea medie s-a diminuat ușor comparativ cu anul 2009, ajungând în 2010 la 89,9 locuitori/km² (46,5 loc/km² în rural); de asemenea, această reducere poate fi observată și comparativ cu anul 2000 când densitatea medie a fost de 94,1 locuitori/km² (47,9 loc/km² în rural).

Structura pe vârste a populației confirmă continuarea lentă, dar sigură a procesului de îmbătrânire demografică, cu valori mai accentuate în mediul rural. Populația feminină este mai îmbătrânită decât cea masculină, îndeosebi în mediul rural.

În privința nivelului de educație în trimestrul III 2010, 48,8% din populația de 15 ani și peste are cel puțin un nivel de instruire mediu (34,99% sunt absolvenți ai formei de învățământ mediu și 13,81% ai învățământului superior), iar 51,20% din populația de 15 ani și peste are un nivel scăzut de educație.

Există diferențe între structura pe niveluri de educație a populației din mediul urban și din rural. Astfel, se constată o mai mare concentrare a populației de 15 ani și peste cu un nivel ridicat de educație în mediul urban (77,4% din persoane au studii medii sau superioare) față de mediul rural, unde predomină populația cu un nivel scăzut de educație (56,7% au studii primare, gimnaziale sau nu au absolvit nici o școală). Cea mai accentuată diferențiere se constată în cazul absolvenților învățământului superior, a căror pondere este de aproximativ 7 ori mai mare în urban decât în rural.

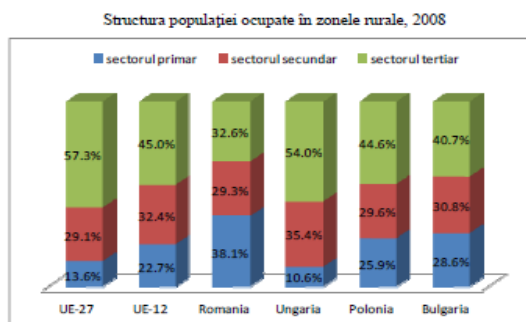
Forța de muncă și structura acesteia

Spatiul rural a evoluat diferit din prisma diversificării ocupaționale. România a contribuit în anul 2008 cu o parte importantă la economia națională, măsurată ca valoare adăugată brută. În ceea ce privește ponderea economiei rurale în totalul activităților economice aceasta reprezintă o treime.

Rezervele forței de muncă din zonele rurale ale României se micșorează, iar în structura lor calitativă intervin modificări, atât din punctul de vedere al vârstei, cât și al educației. Populația ocupată (cu timp de muncă întreg) în agricultura este, astfel, mai redusă ca număr, iar

redirecționarea unei părți a acesteia după eliberarea din activități agricole către alte sectoare poate fi o problemă mai mică dacă se estimează, deși crește dependența de transferuri sociale. Acesta este și concluzia proiectului prezentat mai sus, care încearcă să pună în concordanță oferta de pe piața rurală a forței de muncă cu cererea, care

Structura populației ocupate în zonele rurale și rurale intermediare

Sursa: EC, DG Agri, 2011 Rural Development Report.

a suferit mutații importante de-a lungul ultimului deceniu, inclusiv datorită mobilității ocupationale. (Sursa: *Studiu consolidarea exploatațiilor agricole 2012*)

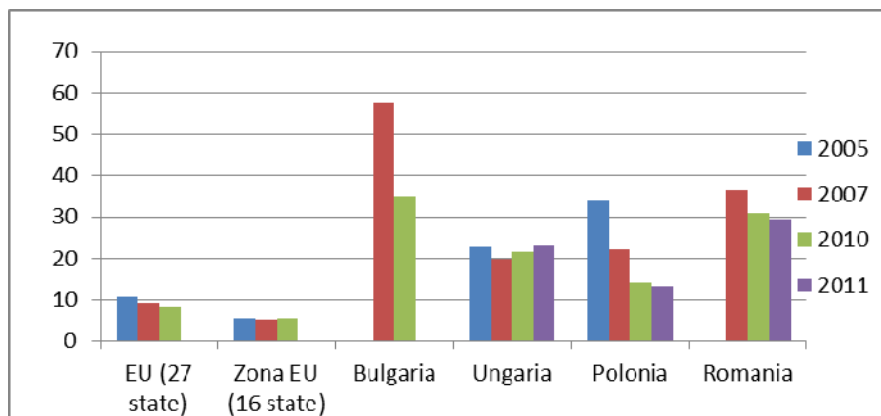
Situația demografică a zonei rurale – privire de ansamblu. În ceea ce privește situația demografică, structura pe grupe de vârstă acasă indică faptul că ponderea populației în vârstă de muncă 15-64 ani era în anul 2009 în zonele urbane de 74%, în timp ce ponderea persoanelor vârstnice de peste 65 de ani este mai mare în zonele rurale (16%). Pe ansamblu fenomenul de îmbătrânire are un trend ascendent deși, populația din România este mai puțin îmbătrânită raportându-ne la media UE 27. (Sursa: Raportul anual DG Agri 2011)

Somajul. Potrivit datelor furnizate de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, numărul șomerilor înregistrați la sfârșitul lunii decembrie 2010 era de 627 mii persoane. Comparativ cu luna decembrie din anul 2009, numărul șomerilor înregistrați la agențiile pentru ocuparea forței de muncă a fost mai mic cu 82,4 mii persoane. Din numărul total al șomerilor înregistrați, femeile reprezentau 42,2%. Rata șomajului înregistrat în luna decembrie 2010 a fost de 6,9% în raport cu populația activă civilă totală (7,8% în luna decembrie 2009). Rata șomajului pentru femei a fost cu 1,3 puncte procentuale mai mică decât cea înregistrată pentru bărbați (6,2% față de 7,5%).

Veniturile. Pe ansamblul gospodăriilor, în anul 2009, veniturile totale⁵, în termeni nominali, au fost de 797,26 lei lunar pe o persoană, în creștere cu 65,73 lei față de anul 2008. De asemenea, s-au înregistrat creșteri ale veniturilor gospodăriilor de agricultori, acestea fiind mai mari cu 49,09 lei comparativ cu anul 2008.

⁵Cuprind veniturile din salarii, agricultură, activități neagricole independente, prestații sociale, proprietate, vânzări de active din patrimoniul gospodăriei și alte venituri bănești, precum și veniturile în natură (evaluate în lei).

Saracia in zonele rurale. La nivelul Uniunii Europene, conform cercetărilor Eurostat, riscul de sărăcie și de excluziune socială este mult mai ridicat în zona statelor Europei de Est, comparativ cu media UE sau cu media UE16. În România, din 2007 până în anul 2011 s-a înregistrat o scădere a riscului de sărăcie și de excluziune socială de la 45,9% în anul 2007 din populație până la 40,3% în anul 2011. În media U.E. procentul se ridică până la 24,4% în 2007 și coboară cu un procent până în 2010 (23,4).

Migratia. Datele recensământului populației din 2011 au pus problema repartizării pe medii a migrației externe, pentru a putea determina mai precis mărimea și caracteristicile forței de muncă atât din zonele urbane, cât mai ales din zonele rurale, unde se pune cu acuitate problema incluziunii sociale. Specialistii estimează că în perioada intercensurată 2002-2011, din circa 2,2 milioane de persoane plecate din țară, 48% provin din mediul rural și 52% din mediul urban. Dacă populația activă cu domiciliul în spațiul rural este de circa 4,5 milioane, înseamnă că un sfert sunt migrații ocupaționale în afara țării. (Sursa: *Studiu consolidarea exploatarei agricole 2012*)

În cazul migrației interne, analiza datelor INS arată că numărul tinerilor care au părăsit spațiul rural pentru a se muta în oraș a depășit numărul celor în vârstă care se retrag în țară, în general la vârsta pensionării. De asemenea, scăderea naturală a persoanelor din mediul rural este mult mai accentuată în rurala față de urban (404 000 persoane față de 7000 persoane). Cele două fenomene determină o scădere drastică a populației în mediul rural, la acesta adăugându-se și scăderea natalității la 10,4% în 2009.

Educație și formare

Capitalul uman prezintă importanță deosebită pentru dezvoltarea rurală. Dezvoltarea rurală și diversificarea economiei rurale depind de nivelul educației, al cunoștințelor și calificării. Deși îmbunătățirea și menținerea unui nivel adecvat al infrastructurii de bază este un element important în dezvoltarea socio-economică a mediului rural, formarea profesională reprezintă „motorul”, pentru o bună dezvoltare.

Educația și formarea sunt esențiale pentru comunitățile rurale, dar în ceea ce privește infrastructura școlară există discrepanțe evidente. Cele mai multe dintre școli au nevoie de renovări, mobilier, utilități de bază și material didactic. Infrastructura și facilitățile aferente educației profesionale și educației primare constituie instrumente importante pentru conversia forței de muncă agricole în forță de muncă non-agricolă.

Structurile de învățământ profesional și primar sunt esențiale pentru reconversia profesională a lucrătorilor agricoli, deoarece majoritatea agricultorilor au doar cunoștințe elementare de mecanică sau din alte domenii tehnice.

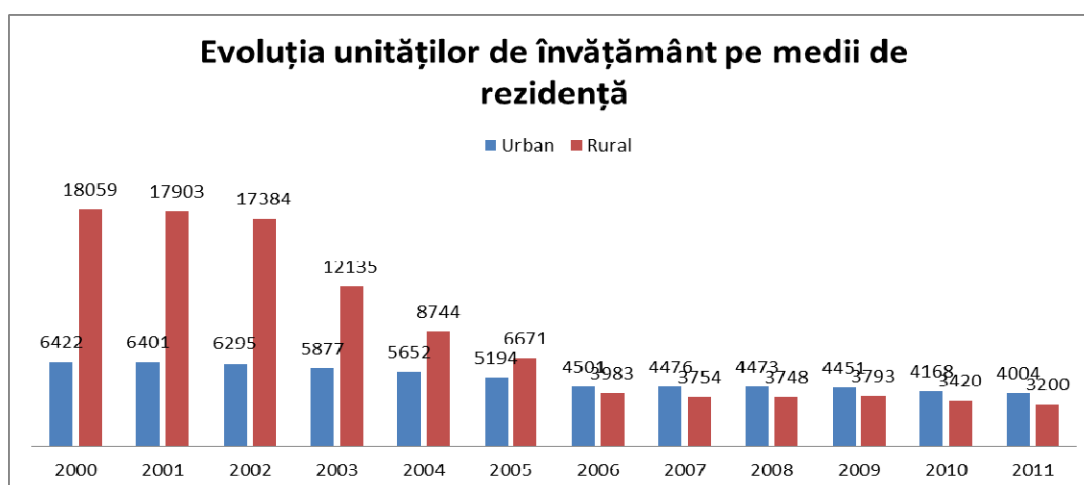
Nivelul scăzut de instruire se reflectă în calitatea forței de muncă din mediul rural, fiind un factor restrictiv pentru dezvoltarea economică din această zonă. Diversificarea activităților economice nu este susținută de lucrători cu formare sau experiență specifică diverselor tipuri de meserii, deoarece sistemul educațional nu a fost adaptat cerințelor specifice din mediul rural.

Instituțiile de învățământ din spațiul rural, reprezentate de grădinițe, unități primare și gimnaziale sunt slab dotate în ceea ce privește materialul tehnic și didactic. Tehnologia IT și echipamentele hardware și

software sunt rar întâlnite în cadrul școlilor din spațiul rural în timp ce echipamentul necesar formării profesionale sau pentru ucenici este învechit sau lipsește. O problemă suplimentară o constituie dificultatea de a atrage personal calificat în zonele rurale.

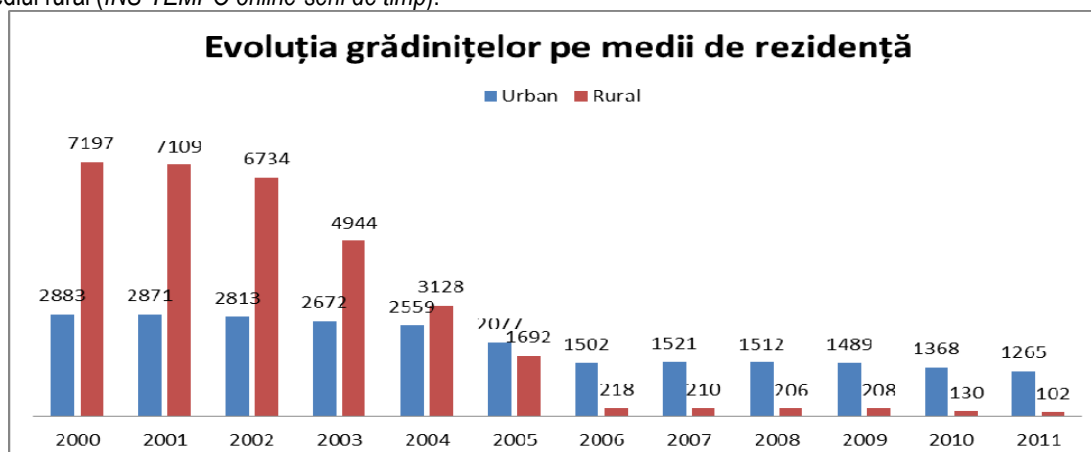
În general, se poate spune că, în zonele rurale, educația este chiar mai slabă calitativ decât în cele urbane, din cauza problemei permanente a finanțării.

Referitor la unitățile de învățământ din mediul rural, acestea erau în număr de 18.059 în anul 2000 dintr-un total de 24.481 la nivel național. În anul 2011, acestea au scăzut la 3200 unități de învățământ în mediul rural dintr-un total de 7204 existente la nivel național (*INS-TEMPO online-serii de timp*).

Datele statistice relevă faptul că s-a manifestat un trend descrescător în perioada 2000 – 2011 în ceea ce privește numărul unităților de învățământ funcționale atât în mediul urban cât și în mediul rural.

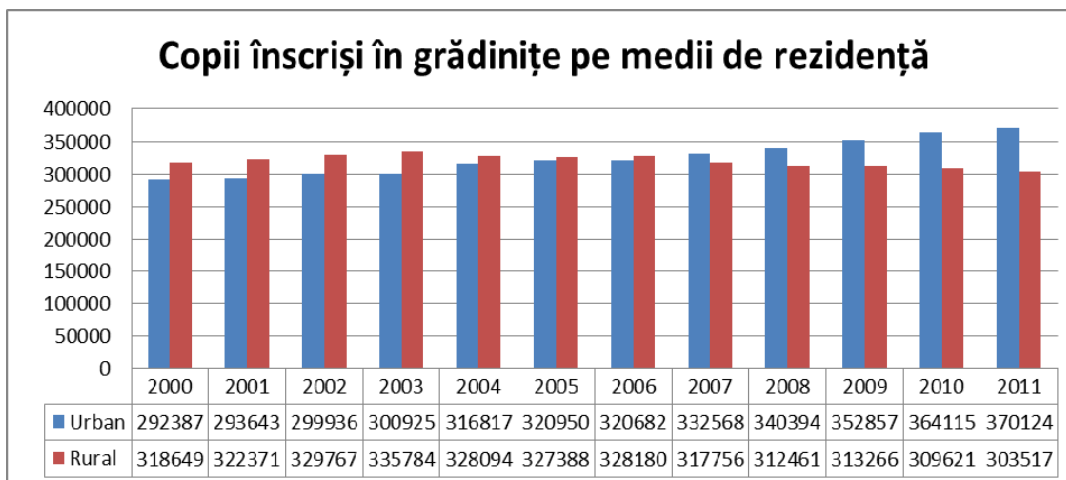
În ceea ce privește numărul grădinițelor de copii acesta era la nivelul anului 2011 de 1367 din care 102218 în mediul rural (*INS-TEMPO online-serii de timp*).

Așa cum se observă în graficul prezentat mai sus, numărul grădinițelor a scăzut în perioada 2000 – 2011 atât în mediul urban (de la 2883 la 1265), cât și în mediul rural (de la 7197 la 102).

În ceea ce privește evoluția copiilor înscriși în grădinițe în perioada 2000 – 2011, aceasta a rămas relativ constantă, respectiv în anul 2000 s-au înregistrat un număr de 318.649 copii înscriși la grădinițe în mediul rural, iar în anul 2011 s-au înregistrat un număr de 303.517 copii înscriși la grădinițe în mediul rural, așa cum reiese din graficul prezentat mai jos (*INS online-serii de timp*).

Aceste date relevă faptul că se manifestă nevoia înființării grădinițelor, acestea fiind desființate ca o consecință a restructurării sistemului de educație și a lipsei personalului calificat, datorită prezenței reduse, fapt care a contribuit la reducerea numărului acestora.

Conform *Raportului asupra stării sistemului național de învățământ – 2009* - <http://www.edu.ro/index.php/articles/12926>, s-a constatat, pentru prima dată, după anul 2000 o ușoară tendință de ameliorare a ratei anuale a abandonului școlar în învățământul primar și gimnazial: 1,9%, față de 2% în anul școlar anterior. Se menține, însă, ridicată rata abandonului școlar în învățământul profesional – peste 8%.

Conform *Raportului asupra stării sistemului național de învățământ – 2009* - <http://www.edu.ro/index.php/articles/12926>, indicatorul *Participarea la educație. Evoluția efectivelor de elevi și studenți* a evoluat după cum urmează:

În perioada 2001-2008, populația școlară s-a redus la nivel general cu 216,1 mii persoane. Reducerea cea mai drastică s-a înregistrat la nivelul învățământului gimnazial – 398,2 mii elevi. Anul școlar 2008/2009 se înscrie în aceeași tendință descendentă, reducerea fiind de 68 mii elevi și studenți, comparativ cu anul 2007/2008. Fenomenele demografice din România se caracterizează, începând din primii ani '90, printr-un trend descendent: se reduce rata natalității, crește rata mortalității și, implicit, se diminuează sporul natural și rata medie anuală de creștere a populației. Această tendință continuă și după anul 2000, mai exact până în anul 2006 când asistăm, pentru prima dată după 1990 la o creștere a populației din grupa de vârstă 0-4 ani comparativ cu anul anterior - de la 1.053,9 mii la 1.057,8 mii. Această creștere continuă și în anii următori, astfel încât în 2008 populația din grupa de vârstă menționată a reprezentat 1.070,6 mii. Cu toate aceste semnale pozitive înregistrate în ultimii ani, populația în vârstă de școlarizare (populația de 3-23 ani) s-a redus, în perioada 2001-2008 cu 1.017,4 mii persoane (de la 6.450,1 mii la 5.432,7 mii).

Deși tendința generală este de reducere a populației, evoluțiile demografice se reflectă în mod diferit la nivelul segmentelor de populație școlară cuprinse în diferitele niveluri de învățământ, date fiind și ratele diferite de cuprindere specifice, pe vârste, sau pe ansamblul grupelor de vârstă corespunzătoare nivelurilor de educație. Astfel, în învățământul preșcolar, se constată o creștere a efectivelor de copii, atât pe ansamblul populației școlare (cu 37,0 mii, în perioada 2001-2008 și cu 2,5 mii în anul școlar 2008/2009 față de 2007/2008), cât și la nivelul mediului urban (în rural evoluția este oscilantă), consecință a creșterii ratei de participare la acest nivel de educație.

Durata medie de frecvență a învățământului a crescut în perioada 2001-2008 cu 1,4 ani, ajungând în 2008 la 16,3 ani. România continuă, totuși, să se situeze pe un loc inferior comparativ cu alte țări europene în ceea ce privește speranța de viață școlară. Durata medie de frecvență a învățământului a înregistrat o tendință continuu ascendentă, în perioada 2001-2008 creșterea fiind de 1,4 ani (de la 14,9 la 16,3). În ultimii 2 ani școlari valoarea indicatorului (incluzând învățământul preșcolar) se menține constantă – 16,3 ani.

În ceea ce privește **comunitatea romă** aceasta deține cel mai scăzut nivel de educație din România.

HG 1221/2011: „Potrivit recensământului din anul 2002, doar 21% dintre copiii aparținând minorității romilor de vârstă cuprinsă între 15-18 ani erau încă elevi, dintre care 18% fete și 24% băieți, comparativ cu 75% dintre elevii altor minorități. Aproximativ 31% dintre copiii romi preșcolari merg la grădiniță, comparativ cu 70% dintre copiii altor minorități naționale.”

În România lipsesc datele oficiale în ceea ce privește participarea romilor la educație pentru că MECS nu colectează și nu publică date defalcate pe originea etnică. Studiile și rapoartele din ultimii 10 ani aduc în atenție faptul că există un decalaj mare între rezultatele educaționale ale copiilor romi și ne-romi.

Datele din cercetarea „EU INCLUSIVE – transfer de date și experiențe privind integrarea pe piața muncii a romilor între România, Bulgaria, Italia și Spania” indică faptul că o mare parte din romii nativi fac parte din grupurile cu nivelul cel mai scăzut de educație în fiecare dintre cele patru țări vizate de acest proiect.

Populația romă după nivelul de educație			
	Scăzut	Mediu	Înalt
Bulgaria	88,2%	11,20%	0,60%
România	83,60%	15,90%	0,50%
Italia	94,30%	5,20%	0,50%
Spania	90,10%	8,80%	1,10%

G.

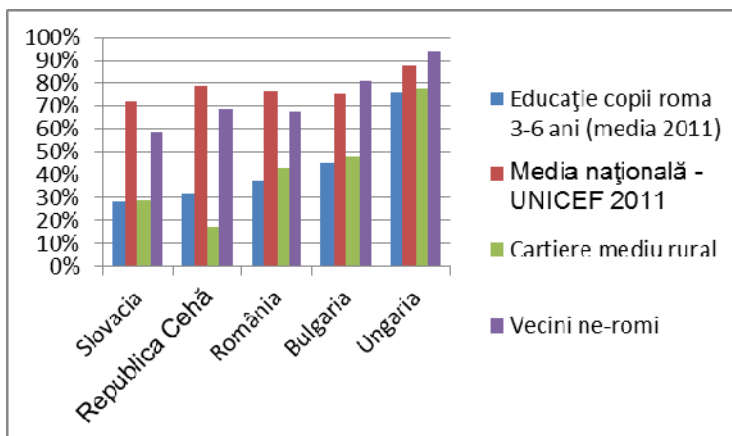
Bădescu

remarcă în urma prelucrării datelor culese în cadrul anchetei „Barometrul Incluziunii Romilor”...„Chiar și dintre respondenții romi mai tineri, 95% nu au liceu, iar 21% nu au nici un fel de școală”.

Raportul de cercetare realizat de Agenția Împreună „Studiu comparativ a nevoilor comunităților de romi în contextul stabilirii priorităților strategice de intervenție pentru incluziunea socială a acestora” nivelul de educație se prezintă astfel:

Conform studiului efectuat de Banca Mondială „Către un început cu șanse egale. Eliminarea decalajului din învățământul timpuriu al copiilor roma din Europa de Est”, în statele din Europa de Est, peste 75% dintre copiii cu vârste cuprinse între 3 și 6 ani sunt înscriși în unitățile de învățământ preșcolar, în timp ce majoritatea copiilor de etnie roma nu beneficiază de acest tip de educație.

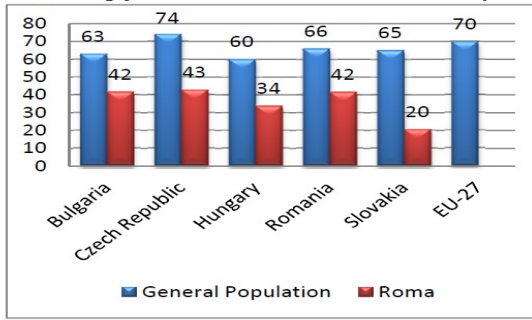
Studiul Băncii Mondiale mai arată faptul că peste 80% dintre părinții de etnie roma își doresc cel puțin terminarea liceului pentru copiii lor, însă peste 75% nu termină liceul și intră pe piața muncii nepregătiți. Diferențele de înmatriculare între zonele urbane și rurale nu sunt mari, exceptând Republica Cehă – unde rata la nivel urban este de două ori mai mare. În ceea ce privește o comparație cu populația ne-roma, decalajele sunt evidente în toate țările asupra cărora s-a efectuat studiul.

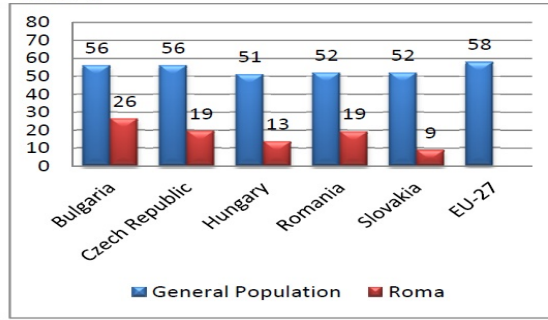
Toate aceste aspecte duc la o slabă reprezentare pe piața muncii.

Rate de angajare.

BĂRBAȚI

FEMEI

Sursa: UNDP/ World Bank/EC regional Roma survey (2011) and FRA Regional Survey (2011).

1.2. Creșterea competitivității tuturilor tipurilor de agricultură și creșterea viabilității exploatațiilor

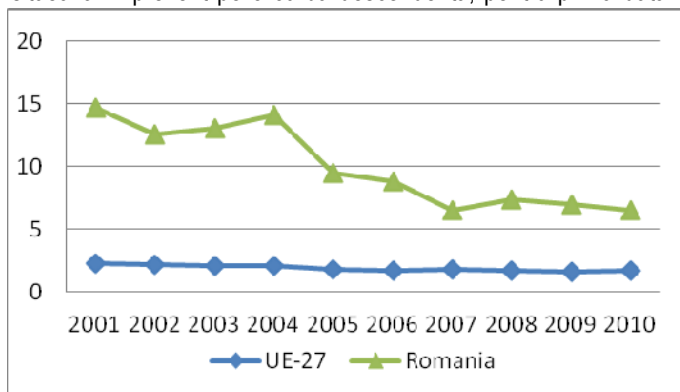
1.2.1. Performanța sectoarelor agricol, forestier și alimentar

Spre deosebire de majoritatea țărilor UE, agricultura a fost și continuă să fie un sector de primă importanță în România, atât prin contribuția sa în economie, cât și ca pondere a populației ocupate și, din acest motiv, sursă de speranțe și de deziluzii deopotrivă. Permanent supuse evaluărilor și analizelor, performanțele sectorului agricol românesc rămân relativ modeste, în contrast cu potențialul său natural și cu așteptările populației ca agricultura să-și ajusteze rapid structurile sub influența politicii agricole comune, prin facilitarea finanțării sistemului, inclusiv asigurând investițiile necesare creșterii.

Anul 2011 a însemnat reluarea procesului de creștere economică (cu 2,5% față de 2010), mai ales pe seama majorării valorii adăugate brute din agricultură, silvicultură și pescuit (+11,3%), în timp ce exporturile au impulsionat dinamica din unele ramuri industriale (+5%).

Competitivitatea agriculturii, silviculturii și industriei alimentare

Luând în calcul faptul că la începutul anilor 2000 contribuția agriculturii în VAB (valoarea adăugată brută a agriculturii, silviculturii și pescuitului raportată la totalul valorii adăugate brute) era aproape de 12%, evoluția sa se situează în prezent pe o curbă descendentă, pentru prima dată coborând sub 10% în 2005 și atingând nivele

minime de 6,5% în 2007 și de 6,7% în 2010 (Fig.1.1). Ponderea sectorului agricol rămâne, totuși, de peste 3 ori mai mare decât media europeană a UE-27 (de 1,7%). (Sursa: Comisia Națională de Prognost)

Figura 1.1. Ponderea valorii adăugate brute în agricultură, vânătoare și pescuit în VAB (%) Sursa: EUROSTAT

Conform datelor menționate, la nivelul

anului 2008, distribuția IMM-urilor după codul CAEN rev 2., arată un număr de 14 746 firme activând în agricultura, vânătoare și servicii conexe, dintr-un număr total de 454.410 firme (reprezentând 3,25%). (Sursa: Carta albă a IMM-urilor din România 2010)

Productivitatea muncii în exploatațiile comerciale

Volumul de muncă în exploatațiile agricole a înregistrat o scădere de 21,7% față de cel înregistrat la Recensământul General Agricol 2002.

În anul 2010, volumul de muncă desfășurat în cadrul exploatațiilor agricole fără personalitate juridică, exprimat în unități de muncă anuale (UAM), a fost de 1.608 mii, cu 38,2 % mai mic față de cel înregistrat la Recensământul General Agricol 2002.

Evoluția volumului forței de muncă din agricultura exprimat în mii Unități Anuale de Muncă (UAM) arată o scădere cu 22,2 procente în intervalul 2005-2011, în condițiile scăderii volumului forței de muncă din agricultura nesalarizate cu 24,65 procente și a creșterii cu 1,6 procente a volumului forței de muncă din agricultura reprezentată de salariați, în același interval de referință. (sursa INS, rezultate preliminare RGA)

Raportul procentual dintre indicatorul de productivitate a muncii (FNVA/AWU) al exploatațiilor din diferite clase de mărime față de totalul exploatațiilor (2009 - sursa CNP, studiu "Consolidarea exploatațiilor agricole":

	Sub 4 ESU	4-8 ESU	8-16 ESU	16-40 ESU	40-100 ESU	Peste 100 ESU	Total
România	72.94	139.69	202.91	360.39	323.33	342.93	100.00
Polonia	41.80	65.12	96.16	183.55	307.81	313.64	100.00
Franța			38.77	58.14	90.11	138.11	100.00

(prelucrarea informațiilor din baza de date RICA)
 FNVA (Valoarea adăugată netă agricolă = încasări – consum intermediar – deprecieri)
 AWU (Unitatea anuală de muncă; 225 zile lucrătoare)

Dezavantajele structurale ale agriculturii

Structura fondului funciar

Suprafața agricolă a României 13,3 milioane ha (55,8 % din teritoriul României) (Sursa: Analiza date INS 2011 cf rezultate provizorii RGA), din care:

- 8,3 milioane ha teren arabil (62,4%);
- 4,5 milioane ha pășuni și fânețe (33,8%);
- 0,3 culturi permanente (2,3%);
- 0,2 grădini familiare (1,5).

Potrivit studiului „Consolidarea exploatațiilor agricole” finanțat prin programul Operațional ”Dezvoltarea Capacității Administrative” și realizat de către Comisia Națională de Prognoză:

Între 2003-2007, numărul fermelor din UE-27 a scăzut continuu, cu o rată de 2,2% în UE-12, respectiv de 2,4% în UE-15 (DG Agri, Rural Development Report, 2011). În UE-27, dimensiunea medie a exploatației a crescut de la 11,5 la 12,6 ha în perioada 2003-2007, iar în UE-12 a ajuns de la 5,3 la 6 ha. În același interval de timp, ferma medie din România și-a sporit suprafața de la 3,11 la 3,5 ha o creștere extrem de lentă, prin comparație cu alte NSM, în care dimensiunea fizică a exploatației medii s-a dublat (Estonia: de la 21,6 la 47,7 ha; Bulgaria: de la 4,4 la 9,8 ha). Raportată la media europeană, această valoare pentru România este de aproape patru ori mai mică (suprafața medie a unei exploatații la nivel UE27 este de 12,6 ha). Date mai noi (furnizate de Recensământul General Agricol din 2010) indică faptul că modificările structurale din România au fost în continuare foarte mici (Tabelul 1).

Numărul total al exploatațiilor agricole era în 2010 de 3 856 000, cu 2% mai puține decât în 2007, pe o suprafață utilizată de 13,9 mil. ha (ceea ce înseamnă o dimensiune medie de 3,45 ha/fermă, aproape neschimbată în perioada ultimilor trei ani). Dintre acestea, 99,2% erau exploatații fără personalitate juridică (ferme individuale, persoane fizice autorizate, întreprinderi familiale), operând 56% din totalul terenului agricol înregistrat, adică în medie 1,95 ha/fermă. Diferența de 30 699 exploatații agricole cu personalitate juridică, utilizau 7,38 mil. ha (44% din total), având o mărime medie de 191 ha/exploatație.

Tabelul 1

Numărul și dimensiunea exploatațiilor agricole din România

	UM	2002	2007	2010
Total exploatații agricole, din care:	mii	4485	3931	3856
-cu personalitate juridica		23	17	31
-fără pers. juridică		4462	3914	3825
Suprafața agricolă totală a exploatațiilor agricole:	mii ha	15708	15265	15867
-cu personalitate juridica		7254	5674	7379
-fără pers. juridică		8454	9591	8488
Supr. ag. utilizată (SAU) a exploatațiilor agricole:	mii ha	13931	13753	13298
-cu personalitate juridica		6222	4787	5853
-fără pers. juridică		7709	8966	7445
SAU medie a exploatațiilor agricole:	ha	3,11	3,5	3,45
-cu personalitate juridica		274,4	270,4	190,8
-fără pers. juridică		1,73	2,29	1,95

Sursa: Recensământul General Agricol, 2010

Pe categorii de exploatații agricole: suprafața agricolă utilizată ce a revenit în medie pe o exploatație agricolă fără personalitate juridică a fost de 1,95 ha, comparativ cu 1,73 ha în anul 2002; iar suprafața agricolă utilizată ce a revenit în medie pe o exploatație agricolă cu personalitate juridică a fost de 190,84 ha, comparativ cu 274,43 ha în anul 2002.

Persistența importanței majore a agriculturii în economia rurală românească este generată de faptul că suprafața agricolă utilizată de fermele de tip comercial, eficiente și competitive, este aproximativ egală cu cea pe care se practică o agricultură de subzistență (a se vedea tabelul 1, Numărul și dimensiunea exploatațiilor agricole din România).

Exploatațiile cu o suprafață sub 5 ha, reprezentau, în 2010, 90% din totalul exploatațiilor românești și lucrau 29,7% din suprafața agricolă utilizată (fermele de subzistență cu dimensiuni de sub 2 ha reprezentând 71% din totalul exploatațiilor și operând 13% din SAU, din care exploatațiile de sub 1 ha ocupau 4,5% din SAU). În 2007, ponderea fermelor mici era tot de 90% (cele foarte mici, cu dimensiuni sub 2 ha, reprezentau 65%, ceea ce constituie o indicație clară a magnitudinii și persistenței fenomenului agriculturii de subzistență și semisubzistență, ale cărui rădăcini se află în modul în care s-a pus în practică reforma agrară post-decembristă, dar și în structura demografică din ruralul românesc. (tabel 2)

Dimensiunea economică și Ponderea exploatațiilor agricole după clasa de mărime în România și UE 27 (an 2010)
Tabel 2 (%)

Specificații	România	UE 27
<5ha	89.9	70.4
5-50 ha	9.8	24.5
> 50 ha	0.4	5.1
Dimensiunea economică medie a unei exploatații agricole	1.0	11.3

Sursa: www.ier.ro, Sudiu SPOS – Reforma Politicii Agricole Comune post-2013 contextul perspectivei bugetare

Din perspectiva capacității exploatațiilor agricole de a genera venit, situația se prezintă similar, în sensul că mare parte a exploatațiilor prezintă o capacitate redusă din acest punct de vedere (tabel 3)

Ponderea exploatațiilor agricole după clasa de dimensiune economică în România și UE 27 (an 2010)

Tabel 3

Specificații	România (%)	UE 27 (%)
<2 UDE	94.0	60.8
2-100 UDE	6.0	36.9
> 100 UDE	0.0	2.2

Sursa: www.ier.ro, Sudiu SPOS – Reforma Politicii Agricole Comune post-2013 contextul perspectivei bugetare

De asemenea, foarte multe dintre exploatațiile mici sunt situate în zona montană și în alte zone defavorizate, unde suprafețele agricole sunt ocupate de pajiști naturale care contribuie într-o proporție foarte scăzută la calculul Unităților de Dimensiune Economică (producția vegetală), și unde partea zootehnică ar putea aduce o contribuție semnificativă la acest calcul.

Parcul de mașini agricole rămâne deficitar, majoritatea exploatațiilor agricole, în România, **confruntându-se** cu un grad foarte redus de mecanizare, un inventar agricol precar, de unde și un randament agricol scăzut.

Ponderea exploatațiilor mai mari de 1 ESU **care utilizează un tractor și a celor care dețineau un tractor, pe categorii de mărime, în 2005**

Tabelul 4

		Sub 5 ha	5-20 ha	20-50 ha	50-100 ha	Peste 100 ha	Toate fermele
Franța	Utilizează tractor (%)	83,6	99,1	99,6	99,4	92,9	

	Dețin tractor (%)	70,7		95,6	97,2	97,0	85,9
Polonia	Utilizează tractor (%)	89,4	98,1	99,6	99,0		95,2
	Dețin tractor (%)	61,4	88,8	96,7	93,4		79,9
România	Utilizează tractor (%)	68,6	73,9	75,1	71,5		69,9
	Dețin tractor (%)	4,9	17,6	44,7	55,5		8,9

(Eurostat - Statistics in focus, Agriculture and fisheries 10/2006, 42/2007, 60/2007)

Efectele penuriei de capital se concretizează în randamente agricole reduse comparativ cu cele din UE: 40-45% din producția medie de cereale, 35-40% din valoarea producției agricole primare (800-900 €/ha în România față de 1800-2000 €/ha în UE) și de numai circa 1 € producție alimentară procesată la 1 € producție agricolă primară, comparativ cu 2,5 – 3 € în UE. (sursa Cadrul national Strategic de dezvoltare durabila a spatiului rural românesc)

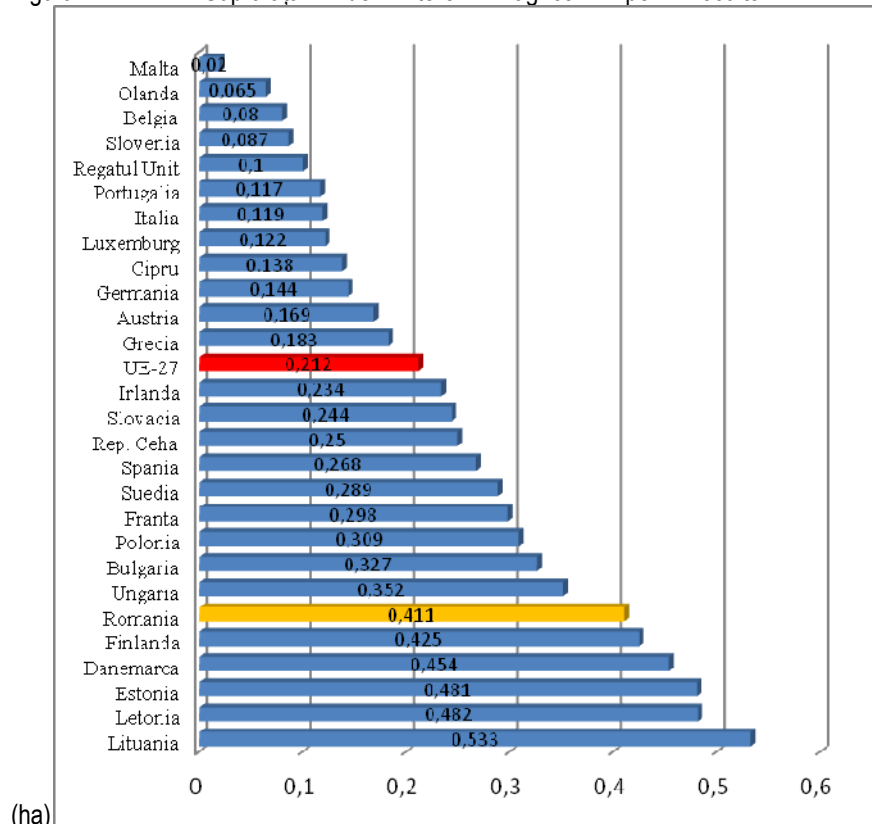
Prin implementarea Masurii 141 Sprijinirea fermelor de semi-subzistență din cadrul PNDR (conform datelor de monitorizare din septembrie 2012) au fost sustinute 47167 ferme cu o dimensiune economică între 2-8 UDE reprezentând 1,2% din numărul total de ferme.

De asemenea, conform datelor de monitorizare a PNDR 2007-2013, de la nivelul lunii septembrie 2012, prin Masura 112 Instalarea tinerilor fermieri au fost sprijinite 8.877 de ferme conduse de tineri fermieri cu o dimensiune economică de minim 6 UDE, reprezentând 0,2% din numărul total de ferme.

Producția agricolă și variabilitatea sa. În mod tradițional, România este o mare producătoare de cereale și plante oleaginoase, aceste culturi ocupând suprafețele cele mai însemnate (de 60%, respectiv 17%) din cele 8,3 milioane ha⁶ teren arabil ale țării. De altfel, cu suprafața agricolă utilizată pe care o deține (13,3 milioane ha), România se situează, la nivelul Uniunii Europene, pe unul din primele locurile în ceea ce privește terenul agricol ce revine pe cap de locuitor (0,41 ha), dublu față de media din UE-27 (Figura 1.2).

⁶ La nivelul anului 2010.

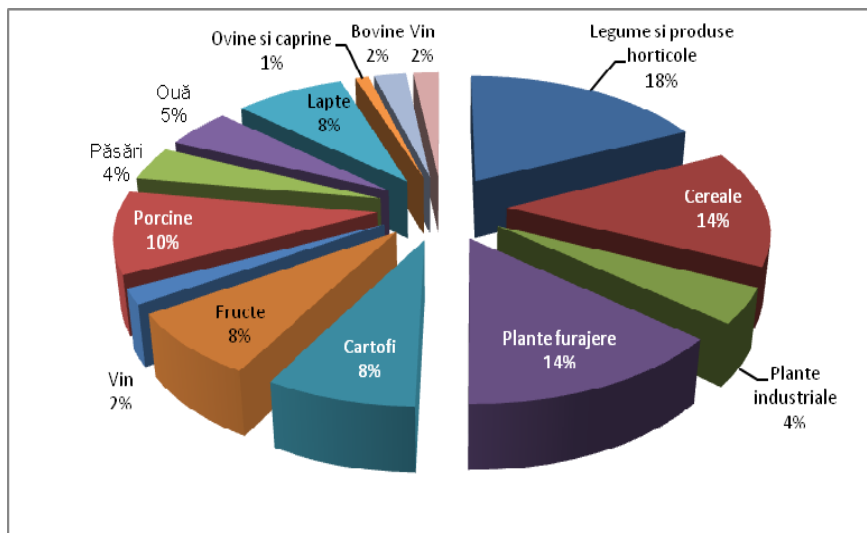
Figura 1.2. Suprafața de teren agricol pe locuitor în statele membre UE

(ha)
Sursa: EUROSTAT (date la nivelul anului 2007)

În termeni valorici, în perioada post-aderare (2007-2011), ponderi importante în structura producției agricole au avut legumele și produsele horticole (18%), cerealele (14%), plantele furajere (14%), iar, dintre produsele animaliere, carnea de porcine (10%) și laptele (8,3%) (Fig. 1.5).

Figura 1.3. Structura producției agricole a României (medii 2007-2011, în prețuri curente la producător) Sursa: EC, DG Agri, Member States Factsheets, 2012

În cadrul structurii producției agricole, sectorul producției vegetale este predominant, deținând, în anul 2010, o pondere de 67,5 din totalul producției, față de 31,6% cât reprezintă sectorul producției animale și 0,9% serviciile agricole. Evoluția producției vegetale arată o creștere cu 17% în anul 2011 comparativ cu anul 2008. (sursa INS, Breviar Statistic,

Romania în cifre)

La nivelul anului 2011, producția vegetală a însemnat, din punct de vedere valoric, 76,5% din total, iar producția zootehnică, 23,5%. Spre comparație, ponderea producției vegetale în valoarea totală a producției agricole a fost în Bulgaria 69,8%, în Ungaria 66,6%, respectiv în Polonia 51,6%. În Franța, producția vegetală a reprezentat 61,1%, în Germania 53,4%, iar în Regatul Unit, 41,8%.

Cele mai importante culturi au fost porumbul (16,2% din total), grâul (8,5%), floarea soarelui (7%), dar contribuții notabile au avut și producția de legume (13%), de plante furajere (12%), cartofi (9%) și fructe (7%).

În ceea ce privește zootehnia, ponderile cele mai substanțiale au revenit producției de lapte (7,3% din totalul valorii producției agricole domestice), carne de porc (5,5%), ouă (3,3%) și carne de pasăre (2,3%). România este, în general autosuficientă, la majoritatea produselor vegetale, la cereale obținând chiar excedente semnificative destinate exportului, dar deficitară la producția de carne.

Analiza sectorului zootehnic. Potrivit rezultatelor preliminare ale Recensământului General Agricol din 2010, efectivele de bovine și porcine au scăzut cu 30,9 %, respectiv 34,8% față de cele înregistrate la recensământul General Agricol 2002, iar cele de ovine și caprine au crescut cu 15,9 %, respectiv 66,3% față de cele înregistrate la recensământul General Agricol 2002.

Institutul Național de Statistică a realizat cercetarea statistică privind „Efectivele de animale și producția animală, în anul 2011”. Ca urmare a rezultatelor cercetării statistice în anul 2011 față de anul 2010, efectivele de bovine, porcine și păsări au scăzut, iar efectivele de ovine și caprine au crescut. (1 decembrie 2011 comparativ cu 1 decembrie 2010). (Raportul anual de progrese 2011, MADR).

Zootehnia este, prin natura sa, multifuncțională: ea produce materii prime alimentare sau industriale reciclabile, jucând, în același timp un rol în gestionarea resurselor naturale (apă, sol, biodiversitate, aer), cu rol social, deosebit de important în dinamica spațiului rural.

Sectorul de creștere a animalelor reprezintă integratorul ideal de materii prime obținute de sectorul agricol ducând la creșterea și adăugarea de plus-valoare.

România va trebui să promoveze în perioada următoare o zootehnie cu rol multifuncțional și cu influență în spațiul rural. Pentru aceasta trebuie avută în vedere practicarea zootehniei, ținând cont de păstrarea tradițiilor, menținerea specificului rural, menținerea activităților comunităților rurale, menținerea populației în zonele rurale, în special a populației tinere.

Dezvoltarea fermelor de creștere a animalelor constituie un deosebit mijloc de transformare în produse cu însușiri biologice superioare a diferitelor resurse vegetale și a unor subproduse ale industriei alimentare care nu se pot utiliza direct pentru consumul uman.

În România, creșterea bovinelor este o activitate tradițională a populației din zona rurală și în special din zona montană, astfel că efectivul de 2,512 milioane capete bovine înregistrat la sfârșitul anului 2009, a situat România pe locul 10 în rândul țărilor Uniunii Europene, în timp ce în anul 2008 cu un efectiv de peste 2,6 milioane capete bovine, România se situa pe locul 11 la nivel comunitar. De asemenea există potențial pentru realizarea de producții care să acopere necesarul intern și să aducă un aport considerabil, prin export, la veniturile producătorilor.

Deși în 2010 s-a înregistrat o scădere a numărului de bovine (-29%), totuși vacile de lapte, și junicile au continuat să reprezinte peste 60% din efectivul de bovine. Scăderea drastică a efectivelor a atras și o scădere a producției de lapte (21,1%) și de carne de vită în viu (-38,4%), diminuată însă de creșterea greutateii medii de sacrificare (+19,6%). (sursa "Strategia MADR pe termen mediu și lung").

Referitor la efectivele de ovine/caprine, acestea au crescut în perioada 2005-2010 (exceptând anul 2006 când s-a înregistrat scădere), de la 8921 mii capete (2005) la 11177 mii capete în 2010. Ovinele reprezintă singura specie din efectivul cărora România a exportat mai mult decât a importat.

Forța de muncă în agricultură și silvicultură

O dificultate majoră în aspirațiile de convergență din perspectiva veniturilor rămâne forța de muncă din agricultură, mult supradimensionată în comparație cu standardele UE. Deși aflată într-un proces de diminuare, populația ocupată în agricultură și silvicultură reprezenta în 2010 aproximativ 19% din totalul populației ocupate, un decalaj foarte mare față de media UE-27 (4,7%) și chiar față de noile state membre (de exemplu, Polonia: 10,1%; Ungaria: 5,5%; Bulgaria: 14,7%) (figura 1.2).

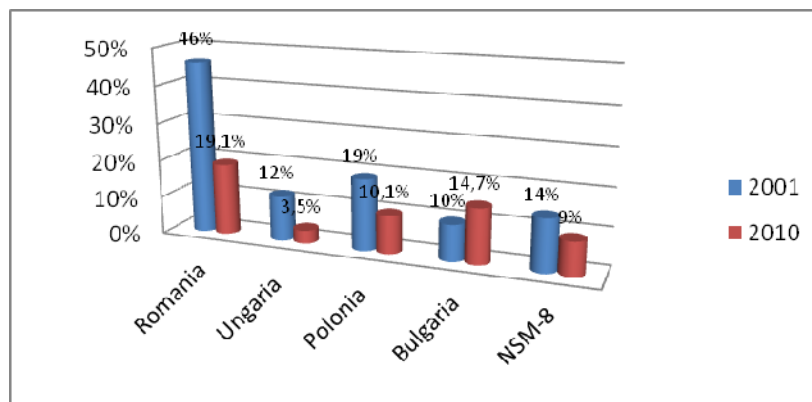
Numărul mare al populației ce lucrează în activități agricole constituie o primă indicație a nivelurilor scăzute ale productivității muncii și a sub-ocupării din acest sector.

Spre comparație, în 2001, ponderea celor ce lucrau în agricultură (împreună cu silvicultura și pescuitul) în totalul populației ocupate era de 9,7% în Bulgaria, 12% în Ungaria, 19% în Polonia, iar media pe ansamblul NSM-8 avea o valoare de 14%, în timp ce în vechile state membre indicatorul era de 4%. La polul opus se afla România cu 46% în 2001. Recuperarea decalajului și apropierea de media (aproape stagnantă) din vechile state membre s-a făcut rapid în deceniul care a urmat, astfel încât populația agricolă ajunge în 2010 la 9% în NMS-8 (Fig. 1.4). (conform studiu "Consolidarea exploatațiilor agricole" - Comisia Nationala de Prognoza)

Figura 1.4. Evoluția ponderii populației ocupate în agricultură și silvicultură

Sursa: EUROSTAT

Pentru România, sursa cea mai importantă a descreșterii populației ocupate în agricultură din ultimii ani, pare a fi migrația externă, mai ales către Spania și Italia, facilitată de libertatea de mișcare a forței de muncă în Europa.

Dacă România are o populație agricolă de peste

patru ori mai mare decât media UE 27, în ceea ce privește suprafața medie a unei exploatații agricole, suntem la cealaltă extremă, alături de alte țări mici și cu alt specific agricol (Cipru, Malta), adică 3,45 Ha suprafața medie în România, comparativ cu 12,6 ha media UE 27 (conform RGA 2010 și Informații Statistice și Economice, Raport 2011 DG Agri).

Deși aflată într-un proces de diminuare, populația ocupată în agricultură și silvicultură reprezenta în 2010 aproximativ 19% din totalul populației ocupate, un decalaj foarte mare față de media UE-27 (4,7%).

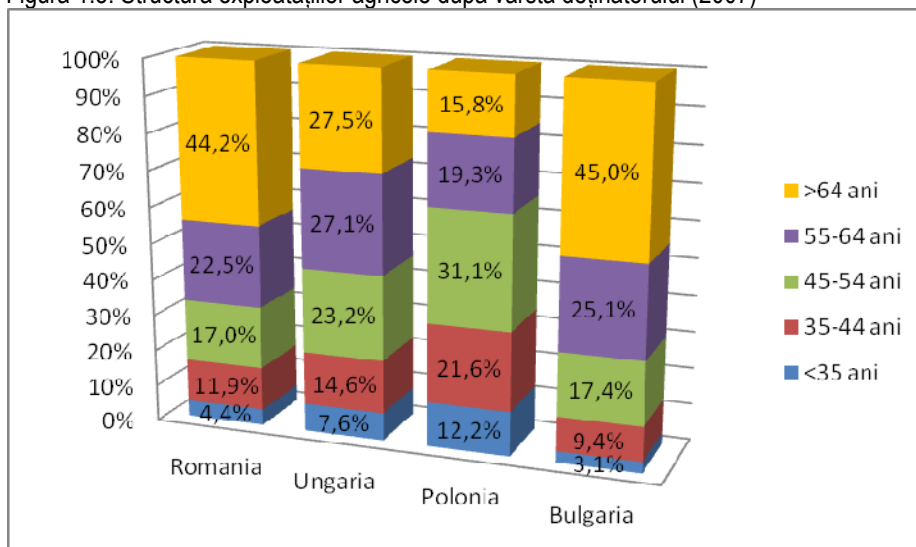
O parte însemnată a populației ocupate în agricultură este foarte vulnerabilă social, fiind în același timp vârstnică (44% din deținătorii exploatațiilor aveau în 2007 peste 64 ani) și cu un nivel de educație foarte scăzut, ceea ce face ca în unele zone rurale din România să se instaleze adevărate pungi de sărăcie, pe fondul capacității limitate a comunităților rurale de a atrage investiții. Datele Comisiei Europene pentru 2009 arată că, dacă 16% din totalul populației UE se afla la risc de sărăcie⁷, ponderea acestei populații este deosebit de mare în Letonia (26%), România (22%), Bulgaria (21%), Lituania (21%), Grecia (20%) și Spania (19%). De asemenea, în anul 2005, în UE-27, o cincime dintre fermieri aveau pregătire în domeniul agricol, în timp ce în România ponderea acestora a fost de 2,7 ori mai mică (7,4%).

Analizând structura exploatațiilor agricole după vârsta deținătorului, situația din România este similară cu cea din Bulgaria, unde fermierii tineri (sub 35 de ani) au în proprietate doar 3,1% din totalul exploatațiilor agricole (în România: 4,4%), în timp ce 70% din ferme au proprietari cu vârste de peste 55 ani (în România cifra corespunzătoare este 67%). Situația este mai bună în noile state membre mai avansate economic, unde tinerii fermieri au ponderi mai însemnate (7,6% în Ungaria, 12,2% în Polonia⁸), iar fermierii vârstnici sunt relativ mai puțin numeroși (55% în Ungaria, 36% în Polonia) (Fig. 1.5). Discrepanța din structura pe vârste a populației ocupate în agricultură creează îngrijorări în toate statele membre în ceea ce privește capacitatea de înlocuire, pe termen mediu, a forței de muncă din acest sector. Este motivul pentru care, în perioada de programare post-2013, prin Pilonul 2 vor fi puse la dispoziția statelor membre noi stimulente pentru instalarea tinerilor fermieri, ca și instrumente de ieșire din activități agricole a micilor producători agricoli.

⁷ Definiți ca membrii gospodăriilor ce trăiesc cu venituri de sub 60% din valoarea mediană a venitului în Statul Membru respectiv.

⁸ Polonia are cea mai mare pondere de fermieri tineri în total dintre toate SM UE.

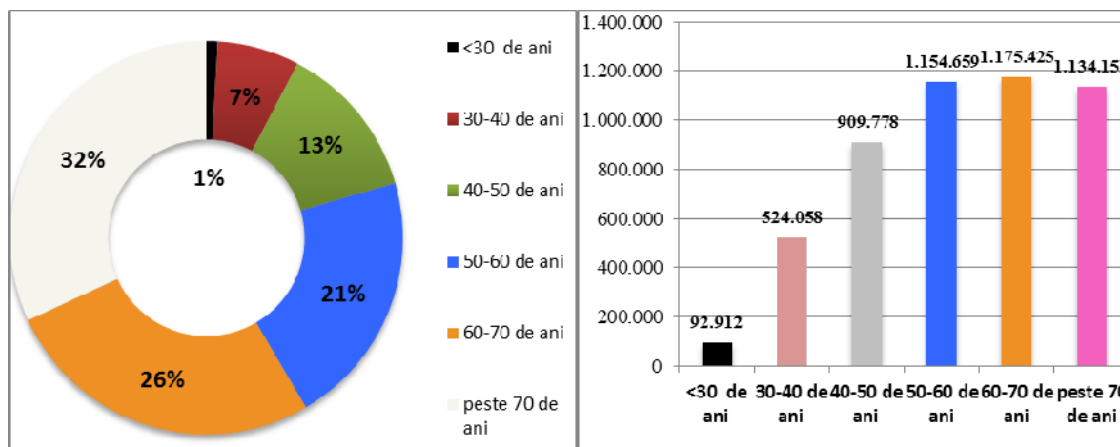
Figura 1.5. Structura exploatațiilor agricole după vârsta deținătorului (2007)

Sursa: EC, DG Agri, Member States Factsheets, 2012

Conform datelor APIA aferente anului 2010 beneficiarii de plăți directe cu vârsta de peste 60 de ani reprezentau 58% din totalul beneficiarilor de plăți directe și lucrau aprox. 2,3 milioane de ha, din care 1,3 milioane ha în exploatații mai mici de 5 ha. Această categorie de beneficiari va depăși vârsta de pensionare în 2014. (sursa CNP, studiul "Consolidarea exploatațiilor agricole" 2012) (fig. 1.6. și 1.7)

Suprafața eligibilă pentru plăți pe categorii de vârstă a beneficiarilor- ha

Potrivit Studiului CNP "Consolidarea exploatațiilor agricole" 2012 în România rurală, la nivel microeconomic, se perpetuează astfel relații de tip non-comercial. Foștii membri ai cooperativelor agricole de producție constituie cea mai mare parte a grupului ce își completează veniturile modeste din pensie cultivând suprafețe mici de teren pentru consumul propriu. Aceștia au dotări extrem de precare și productivitate scăzută și până în 2013 nu au fost, în general, eligibili pentru finanțări din fondurile pentru agricultură ale PAC. În consecință, nu investesc și nu generează cerere pentru consum. Lipsa unor oportunități (surse alternative de venit) care să îi determine să părăsească sectorul este cauza primordială pentru menținerea numărului mare de ferme de subzistență.

Nevoile de restructurare din domeniul industriei și comercializării produselor alimentare (Sursa: Cadrul Național Strategic pentru Dezvoltarea Durabilă a Spațiului Rural Românesc 2014 – 2020 - 2030 CNS, martie 2012):

Analiza datelor **consumului agroalimentar românesc** scoate în evidență aspecte negative din punct de vedere economic și social, atât pentru agricultură cât și pentru echilibrul economic general al țării

- ponderea cheltuielilor alimentare în cheltuielile totale ale populației (circa 40-45%) se mențin la nivele extrem de ridicate, valori de două ori mai mari comparativ cu media UE 25 și de aproape 2,8 - 3 ori mai ridicate față de media UE15;
- deși s-a redus semnificativ, de la 64,9%, în anul 2000, la 41%, în anul 2007, totuși ponderea autoconsumului alimentar este cea mai ridicată din UE27, fiind de peste trei ori mai mare comparativ cu țările din UE15;
- ca mărime absolută, consumul alimentar pe locuitor în România se află la nivelul minim al subzistenței, în anul 2009 fiind de 9,41 lei/zi (circa 2,24 €/zi), situându-se cu mult sub mărimea consumului zilnic (de circa 2,2–2,5 ori mai redus) din țările cu consum mediu din UE;

Cheltuielile cu alimentele din import dețin o pondere prea ridicată pentru o țară agricolă ca România (17,9% din consumul alimentar și 34,1% din cheltuielile bănești pentru alimente).

Valoarea facturii plătite de România pentru produsele alimentare importate a ajuns la suma de 4,35 miliarde € în anul 2008, iar ponderea mărfurilor alimentare importate în consumul alimentar al populației României a crescut de la 11,4% în anul 2000, la 25,1% în anul 2008, diminuându-se însă în anul 2009, cu 3,3%, datorită scăderii consumului din import ca urmare a reducerii veniturilor populației.

Este important de cunoscut faptul că peste **60–62% din importurile alimentare ale României le reprezintă produsele care ar putea fi obținute în țară: carne și preparate din carne** (peste 31-32% în ultimii ani), cereale și făină de grâu (cu un maxim de 20% în anul 2003, dar și 8% în anul 2007), soia și șroturi de soia (aproape 50% din necesar după anul 2005, când s-a interzis cultivarea soiei MGO; între anii 2001-2004, la soia și șroturi balanța comercială a fost excedentară), legume proaspete, fructe și flori (8-12% în fiecare an din perioada 2000-2009), zahăr, tutun, hamei etc.

Productivitatea muncii în industria alimentară a crescut la nivelul Uniunii Europene cu 3% . Una dintre cele mai reprezentative creșteri s-a înregistrat în România cu 5,5%. Practic VAB/ Persoana angajată în industria alimentară a fost de 34.6% în 2009.(Sursa Eurostat 2009)

Produsele tradiționale sunt importante în România și constituie oportunități de creștere economică, în special în zonele rurale izolate sau defavorizate, dacă sunt abordate prin măsuri strategice concertate. Începând cu anul 2005 și până în 2011, peste 2900 de produse tradiționale românești au fost recunoscute de MADR, majoritatea lor provenind din sectoarele lactelui, produselor lactate și cărnii, dar și din industria de morărit și din sectorul producției băuturilor. Aceste produse prezintă caracteristici specifice zonelor din care provin (sursa "Strategia MADR pe termen scurt, mediu și lung").

Comerțul cu produse agro-alimentare

Mărfurile agro-alimentare (capitolele 1-24 în sistemul armonizat al nomenclaturii vamale) au reprezentat, în 2011, 9% din valoarea exporturilor României și 8,1% din cea a importurilor. Deficitul comercial cu aceste produse a continuat să crească până către finele deceniului 2002-2011, având o valoare cumulată de 16,7 mld US\$, din care 11,8 mld US\$ cu statele membre ale UE. Aderarea la UE a adus României beneficii prin accesul neîngrădit la o piață unică de 500 milioane de consumatori, dar dinamica schimburilor comerciale a fost în egală măsură influențată de criza financiară și de devalorizarea monedei naționale, care a ieftinit exporturile și a scumpit importurile.

Dacă la finele primului an în care România a fost membru deplin al UE importurile agroalimentare erau, în prețuri nominale, de patru ori mai mari decât în 2002 (ajungând la 4,5 mld US\$, respectiv 3,3 mld Euro), valoarea lor avea să culmineze în 2008 (la finele perioadei de boom economic) la 6,1 mld. US\$ (4,4 mld. Euro). Începând cu 2009, importurile agroalimentare încep să scadă sau își temperează creșterea, odată cu devalorizarea leului și scăderea consumului ca urmare a reducerii veniturilor.

Exporturile, în schimb, au un trend continuu ascendent de-a lungul celor zece ani analizați, de la 434 mil US\$ în 2002 la 1,5 mld US\$ (adică 1,1 mld Euro) în 2007, respectiv la 5,4 mld US\$ (4 mld Euro) în 2011, astfel încât, la sfârșitul perioadei, gradul de acoperire a importurilor prin exporturi ajunge la 90% (Tabelul 5).

Tabelul 5 Comerțul cu produse agro-alimentare al României, capitolele 1-24 în sistemul armonizat (milioane US\$, prețuri nominale)

Anul	Export (fob)	Importuri (cif)	Excedent/deficit	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi
2002	434	1174	-740	37%
2003	568	1738	-1170	33%
2004	730	2042	-1312	28%
2005	833	2513	-1680	33%
2006	1074	3035	-1961	35%
2007	1517	4475	-2958	34%
2008	3060	6087	-3027	50%
2009	2894	5157	-2263	56%
2010	4051	5032	-981	81%
2011	5433	5978	-545	90%

Sursa: Direcția Vamală a României, INS.

Din perspectiva orientării geografice, dependența de partenerii UE a crescut continuu, în virtutea principiului preferinței comunitare. Dacă importurile agroalimentare ale României din statele membre însemnau 38% din total în 2002, acestea depășesc 79% în 2011. În paralel, dependența României de exporturile către UE crește de la 51% în 2002 la 72% în 2011. Astfel, de la aderarea la UE, România ajunge să-și micșoreze treptat deficitul în raport cu celelalte state membre, reușind să acceadă tot mai bine pe piețele din Ungaria, Bulgaria, Olanda, Italia, Germania, Turcia, Spania, Franța, dar și să-și și consolideze prezența în Orientul Mijlociu (Arabia Saudită, Siria, Egipt).

Structura comerțului nu suportă, însă, modificări majore: în proporție de circa 70% se exportă încă producție neprelucrată sau prelucrată primar (animale vii, cereale, oleaginose, tutun, grăsimi și uleiuri vegetale), adică produse care exced nevoilor consumatorului român, și pentru care România, deși are certe avantaje comparative, nu a dezvoltat încă o industrie prelucrătoare. În consecință, se importă carne, lapte și brânzeturi, preparate diverse, proteină vegetală (soia) și furaje pentru animale, băuturi alcoolice, cafea, cacao, zahăr, fructe și legume (Tabelul 6). Aceasta se traduce în importante pierderi de potențial pentru zootehnie și industria alimentară, ramuri în care s-ar putea crea valoare adăugată.

Tabelul 6. Principalele mărfuri agroalimentare importate/exportate de România în 2011

Cod	Denumire	Top 15 import
		(mii Euro)
1701	Zahar din trestie sau sfecla de zahar si zaharoza pura	301.183,813
0203	Carne de porcine proaspata, refrigerata sau congelata	257.849,206
2106	Preparate alimentare nedenumite si necuprinse in alta parte	151.709,741
1206	Seminte de floarea-soarelui	142.577,493
2304	Turte si alte reziduuri din extractia uleiului de soia	140.251,185
0901	Cafea, chiar prajita sau decofeinizata	135.754,926
2401	Tutunuri brute sau neprelucrate; deseuri de tutunuri	134.427,440
1001	Griu si meslin	124.235,484
2309	Preparate de tipurile celor folosite in hrana animalelor	122.506,382
1905	Produse de brutarie,patiserie si biscuiti cu sau fara cacao	117.173,314
0207	Carne si organe comestibile, de pasare	114.724,713
1005	Porumb	113.221,610
1806	Ciocolata si alte preparate alimentare care contin cacao	110.969,554
1512	Uleiuri rafinate de floarea-soarelui,de sofran,de bumbac	99.685,389
0406	Brinzeturi si casuri	98.169,109
Cod	Denumire	Top 15 export
		(mii Euro)
1005	Porumb	578.710,297
1206	Seminte de floarea-soarelui	508.257,377
2402	Tigari de foi, trabucuri, tigarete, din tutun/inlocuitori	451.904,430
1001	Griu si meslin	309.768,850
1205	Seminte de rapita	273.270,432
1512	Uleiuri rafinate de floarea-soarelui,de sofran,de bumbac	191.349,754
0207	Carne si organe comestibile, de pasare	153.136,565
1003	Orz	145.411,151
0104	Animale vii din specia ovina sau caprina.	119.615,256
1701	Zahar din trestie sau sfecla de zahar si zaharoza pura	119.089,418
0102	Animale vii din specia bovina	100.752,530
2106	Preparate alimentare nedenumite si necuprinse in alta parte	70.516,004
2306	Turte si alte reziduuri din extractia grasimilor	54.624,201
1905	Produse de brutarie,patiserie si biscuiti cu sau fara cacao	52.800,623
2202	Ape , inclusiv ape minerale si ape gazoase, care au zahar	45.019,059

Sursa: Eurostat, INS

În 2009, *rata de penetrare* (valoarea importurilor agricole raportate la valoarea producției ramurii) era, în agricultură, de 7,8%, în timp ce *rata de efort* (valoarea exporturilor raportată la valoarea producției ramurii) a atins 11%. Pentru industria alimentară, importurile au echivalat cu 26,3% din valoarea producției ramurii, iar rata de efort (exporturi/producție) a fost de 6,1%.

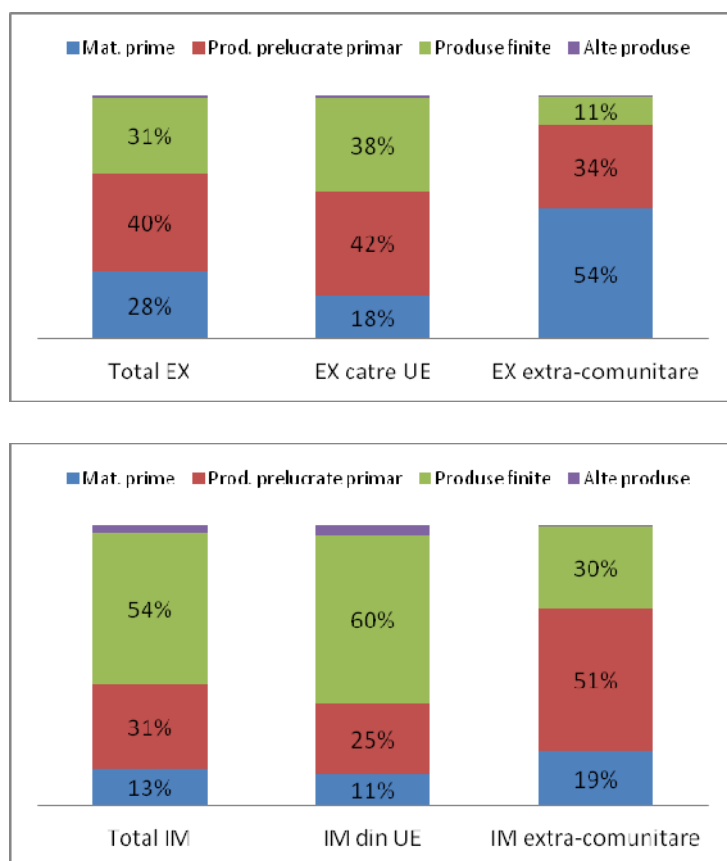
Este interesant de observat că, dacă în total exporturi, materiile prime și produsele intermediare (cu grad scăzut de prelucrare) dețin împreună o pondere de 68%, aceasta se menține aproape la aceeași valoare (adică 70%) și

în relația cu partenerii UE. Produsele finite reprezintă, astfel, doar 32% din exporturile agroalimentare ale României (Fig. 1.8). În contextul regional analizat, Ungaria exportă produse finite în proporție de 52%, Polonia, de 82%, iar Bulgaria, de 33%.

În totalul valorii mărfurilor importate de România, 54% sunt produse finite (iar din cele ce își au originea în UE, 60% se află în această categorie).

Totuși, exportul de produsele finite către UE a crescut cu aproape 25% în 2011 față de anul precedent, în timp ce importul acestor mărfuri cu grad înalt de procesare originare din Comunitatea Europeană s-a majorat doar cu 10%.

Figura 1.8. Structura exporturilor și importurilor agro-alimentare ale României în 2011, pe categorii de produse și destinație/origine

Sursa: EC, DG Agri

Dintre importuri, se apreciază că peste 30% sunt produse care ar putea fi obținute în țară: carne și preparate din carne (care reprezintă 11% în totalul valorii importurilor), grâu, făină și produse de brutărie și patiserie (cu 7%), fructe și legume proaspete (3-4%), proteină vegetală folosită în hrana animalelor: soia, șroturi de soia și furaje combinate (6%). (sursa Comisia Națională de Prognoză, Consolidarea exploatațiilor agricole)

Silvicultura. Pădurea produce masă lemnoasă necesară societății umane însă bogăția pe care o aduce nu se reduce numai la acest aspect. Ea reprezintă o sursă excelentă de alte produse (faună de interes cinegetic, pește din apele de munte, din crescătorii, bălți și iazuri din fondul forestier, materii prime necesare industriei farmaceutice, fructe de pădure, semințe forestiere, plante medicinale și aromatice, rășină, ciuperci comestibile, arbori și arbuști ornamentali) dar și beneficii considerabile și necuantificabile financiar pentru societatea umană.

Suprafața fondului forestier național a României, conform datelor INSSE 2011, este de 6,52 milioane ha, din care suprafața împădurită este de 6,36 milioane ha (26,7 % din suprafața țării) ocupând locul 12 în Europa și locul 8 în Uniunea Europeană, revenind o suprafață împădurită de 0,29 ha pe cap de locuitor.

Structura pe tipuri de proprietate a fondului forestier național este următoarea: - proprietate publică a statului – 3,28 milioane ha (50,3% din total), - proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale – 1,03 milioane ha (15,8%, proprietate privată a persoanelor fizice și juridice – 2,13 milioane ha (32,7%);- proprietate privată a unităților administrativ-teritoriale – 0,08 milioane ha (1,2%).

Repartizarea pe specii a suprafeței împădurite este următoarea: rășinoase – 30,6%, foioase – 69,4%, din care: fag – 32,6%, cvercinee – 16,7%, foioase tari – 15,1%, foioase moi – 5,0%.

Conform studiilor făcute de ICAS, procentul optim de împădurire a României se cifrează la circa 32% din totalul suprafeței. În aceste condiții, mărirea suprafeței împădurite reprezintă un punct important în planul de dezvoltare pe termen mediu și lung a silviculturii și poate fi pus în aplicare prin împădurirea terenurilor degradate și a terenurilor cu productivitate agricolă scăzută, precum și a terenurilor agricole necultivate. Demn de remarcat ar fi și faptul că în zona de câmpie procentul acoperirii cu păduri este foarte redus (sub 10%), zonă ce trebuie avută în atenție în mod special, inclusiv prin crearea perdelelor forestiere de protecție a câmpurilor și căilor de comunicații, ce au un rol important în combaterea fenomenelor extreme (secetă și inundații) ce se manifestă cu o intensitate tot mai mare în ultima perioadă.

În legătură cu programul de majorare a suprafețelor împădurite, se menționează faptul că în perioada 2007 – 2012 a fost împădurită o suprafață totală de peste 9,7 mii ha terenuri degradate, din care 7,1 mii ha finanțate din fondul de ameliorare a fondului funciar cu destinație silvică și de la buget (2,9 mii ha introduse în fondul fondul forestier de stat, și 4,2 mii ha aflate în proprietatea unităților administrativ – teritoriale) și 2,6 mii ha finanțate din Fondul pentru Mediu.

În anul 2012 au început să se pună în practică proiectele finanțate prin fonduri europene prin împădurirea unei suprafețe totale de 53 ha.

Stabilirea funcțiilor de protecție sau de producție, precum și stabilirea lucrărilor de regenerare, îngrijire și recoltare din pădurile din România sunt reglementate prin amenajamente silvice, care au o durată de aplicare de 10 ani și care trebuie reactualizate la expirarea perioadei de valabilitate. În prezent, pentru cea mai mare parte a pădurilor private puse în posesia persoanelor fizice în perioada 1991 – 2002 (circa 800 mii ha), amenajamentele silvice sunt expirate, fiind necesară întocmirea altora noi.

Pentru accesul în păduri, în vederea efectuării de lucrări silvice și pentru exploatarea masei lemnoase, a fost construită de-a lungul timpului o rețea de drumuri forestiere, situată în cea mai mare parte de-a lungul cursurilor de apă din zona de deal și de munte, a cărei lungime totală este de 42,9 mii km, ceea ce înseamnă o densitate medie de 6,58 m/ha, printre cele mai mici din Europa. În urma cercetărilor efectuate de către Institutul Național al Lemnului împreună cu Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice, a rezultat faptul că pentru rentabilizarea exploatărilor forestiere este necesar ca distanța medie de colectare a lemnului să nu depășească 1,2 km, ceea ce corespunde unei desimi medii de drumuri forestiere de 8-9 m/ha. Față de situația existentă în prezent, când o suprafață de 2,2 milioane ha este inaccesibilă din punct de vedere economic, ar fi necesară extinderea rețelei de drumuri forestiere cu circa 20,2 mii km, din care în primă urgență circa 4 mii km drumuri forestiere secundare (dezvoltate pe versanți din drumurile forestiere axiale) cu ajutorul cărora se vor putea accesibiliza încă aproape 400 mii ha fond forestier. În acest mod va scădea presiunea de tăiere a pădurilor mai accesibile, care vor putea să își exercite funcțiile ecologice într-un mod mai eficient.

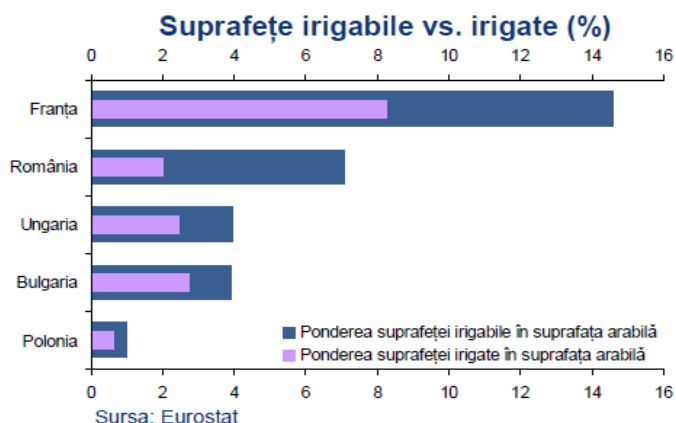
În România administrarea pădurilor este asigurată prin funcționarea unui număr total de 469 ocoale silvice autorizate, din care 329 ocoale de stat, aflate în structura Regiei Naționale a Pădurilor – Romsilva și 140 ocoale silvice private.

Irigații și amenajări de îmbunătățiri funciare

Infrastructura de irigații (sursa Strategia Investițiilor în Sectorul Irigațiilor)

Suprafața irigabilă în România reprezintă circa 7% din suprafața arabilă, în timp ce suprafața irigată este mai mică de 2%. Totodată, în ultimii ani, România a trebuit să facă față celor mai mari inundații din ultimii 35 de ani, fiind una din țările cele mai afectate din Europa.

(Fig. 1.9)

Pentru diminuarea efectele viitoare ale fenomenelor extreme, va fi demarat un program concentrat pe creșterea gradului de protecție împotriva inundațiilor și dezvoltarea irigațiilor pentru valorificarea potențialului agricol.

În România, suprafața amenajată pentru irigații ocupă circa 22% din suprafața agricolă a țării și este aproximativ egală cu cea amenajată pentru desecări; combaterea eroziunii solului se face pe circa 15%

din suprafața agricolă. În anul 2009 a fost irigată circa 9,4 % din suprafața amenajată pentru irigații, care a scăzut la 2,5 % în 2010.

Suprafața amenajată și suprafața irigată

(Tabel nr.7)

- mii ha -

SPECIFICARE	2007	2008	2009	2010	2011
Amenajări de desecare-drenaj	3086	3086	3086	3086	3086
Amenajări de combatere a eroziunii solului	2224	2224	2224	2224	2224
Amenajări de apărare împotriva inundațiilor	812,6	812,6	812,6	812,6	812,6
Amenajări de irigații	2997	2997	2997	2997	2997
Suprafața irigată	320,2*	257,7*	296,8*	83*	94,8**
% din suprafața amenajată	10,6	8,6	9,9	2,6	3,2

Sursa: Agr.1 IF MADR

* Anuarul statistic al României, 2009, 2010, 2011, tab 14.2

**date operative MADR

În România, suprafața amenajată pentru irigații ocupă 22,5% din suprafața agricolă a țării și este aproximativ egală cu cea amenajată pentru desecări; combaterea eroziunii solului se face pe 16,7 % din suprafața agricolă.

În 2010 a fost irigată circa 2,6 % din suprafața amenajată pentru irigații, iar în 2011 3,2%. Suprafața fluctuează întrucât din 2010 apa pentru irigații se livrează Organizațiilor de Îmbunătățiri Funciare (OIF) și celorlalți beneficiari, numai la solicitarea acestora.

Concluzii

Este nevoie de continuare a măsurilor de sprijin acordat fermelor mici și mijlocii, în special a celor de tip familial, prin îmbunătățirea competitivității, diversificarea activității și deschiderea lor către piață, care să rezolve pe de o

parte problema ameliorării productivității agricole, iar pe de altă parte să rezolve, pe termen lung, problema socială a satului românesc dată de rata mare a ocupării din agricultură și de veniturile mici ale agricultorilor/populației rurale.

De asemenea, este necesar a se continua măsurile de sprijin a proprietarilor de păduri, prin stimularea asocierii acestora și înființarea unor structuri de administrare proprii și de susținere a costurilor neproductive privind amenajarea pădurilor, dar și de susținere în continuare a sectorului forestier prin împădurirea unor noi suprafețe de teren, a celor afectate de dezastre naturale, dezvoltarea infrastructurii de drumuri forestiere și a investițiilor în noi tehnologii forestiere de exploatare, prelucrare și comercializare a produselor forestiere. În plus, crearea/refacerea perdelelor forestiere, în special în zonele de câmpie vor avea un rol important în combaterea fenomenelor extreme (secetă și inundații).

În paralel cu susținerea prin intermediul fondurilor europene destinate dezvoltării rurale, pot fi continuate și puse în acord cu pilonul II al Politicii Agricole Comune (PAC) o serie de programe naționale (de tipul Fermierul sau Renta Viageră) care să stimuleze investițiile prin facilitarea creditării către fermieri și care să contribuie la reînnoirea generațiilor în agricultură și la comasarea fermelor mici în exploatații mijlocii.

În privința exporturilor de produse agroalimentare trebuie concentrate și concertate eforturile în privința exportului de valoare adăugată și nu doar de materii prime.

Dezvoltarea sferei serviciilor agricole în spațiul rural conexasă cu formarea profesională continuă pentru populația ocupată în agricultură va trebui să fie o prioritate a viitoarei perioade de programare.

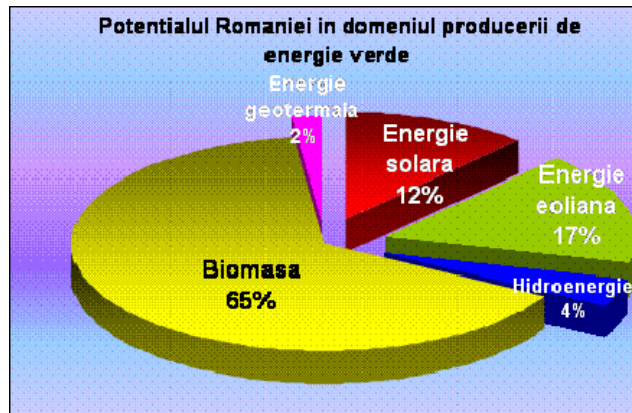
1.3. Gestionarea durabila a resurselor naturale si combaterea scimbarilor climatice

Piața biocombustibililor, aflată în plină dezvoltare, are potențialul de a modifica structura actuală a culturilor agricole.

Deși, în prezent, România nu are o producție semnificativă de biocombustibil, statutul de membru al UE aduce cu el reglementări comunitare referitoare la o minimă utilizare a biocombustibililor pe plan intern. Având un potențial de creștere a producției interne de rapiță și soia și date fiind capacitățile actuale de prelucrare, România atrage din ce în ce mai mult interesul investitorilor străini în acest domeniu.

Surse din sector indică faptul că în România necesarul de biocombustibili până la sfârșitul anului 2010 a fost de 5,75 % din consumul total de combustibili clasici, ceea ce înseamnă aproximativ 330.000 de tone de biodiesel și bioetanol pe an. La nivelul anului 2020, obiectivul minim obligatoriu, conform legislației Uniunii Europene, este de 10% pondere biocombustibili în consumul de benzina și motorina utilizate în transporturi, adică 600.000 de tone biocombustibili anual. Datele MADR au aratat ca, în România, circa 31 de agenți economici activează pe piața biocombustibililor, cu o capacitate totală de producție de 280.000-300.000 de tone anual. (<http://www.natureenergy.ro>)

Valorificarea surselor de energie regenerabilă reprezintă un obiectiv major în cadrul politicii UE, înscriindu-se în contextul renunțării treptate la folosirea combustibililor convenționali și al obținerii independenței energetice față de sursele externe de energie. În urma studiilor realizate la nivelul țării noastre, potențialul în domeniul producerii de energie verde este de 65% biomasa, 17% energie eoliana, 12 % energie solară, 4% microhidrocentrale și 2% voltaic și geotermal.

România dispune de un potențial deosebit al surselor de energie regenerabilă, datorită poziției geografice, astfel:

- **energia solară** - potențialul exploatabil al producerii de energie electrică prin sisteme fotovoltaice este de aproximativ 1.200 GWh/an, reprezentative fiind zonele Câmpia de Sud și Dobrogea;
- **energia eoliană** - potențialul energetic eolian este ridicat în zona litoralului Mării Negre, podișurile din Moldova și Dobrogea și în zonele montane. În aceste zone se pot amplasa instalații eoliene cu o putere totală de până la 14.000 MW;
- **biomasă** - potențialul energetic de biomasă este ridicat la nivelul întregii țări, evaluat la circa 7.594 mii tep/an, reprezentând și o oportunitate semnificativă pentru dezvoltarea rurală durabilă. Din materia prima utilizată la producerea energiei din biomasa 15,5% reprezintă reziduuri din exploatarea forestieră și lemn de foc, 6,4% rumeguș și alte resturi din lemn, 63,2% deșeurile agricole, 7,2% deșeurile menajere și 7,7% biogaz;

În România, biomasa poate asigura cu ușurință peste 20% din necesitățile energetice ale țării. Altfel spus, resursele funciare existente și infrastructura sectorului agrar permit înlocuirea completă a tuturor stațiilor atomice, fără a influența prețurile la produsele alimentare. De asemenea, utilizarea biomasei la producerea etanolului poate micșora importul petrolului cu 50%. Biomasa este una dintre

principalele resurse de energie regenerabilă ale României, exploatarea acestora câștigând tot mai mult teren și în țară.

Cea mai mare centrală de cogenerare pe bază de biomasă din România a fost pusă în funcțiune la 7 mai 2009, la Rădăuți, având o capacitate totală de 22 MW, din care 17 MW energie termică și 5 MW energie electrică, investiția fiind de 20 de milioane de euro.

Repartiția potențialului disponibil din biomasa vegetală se prezintă astfel:

Nr. crt.	Tip biomasă	Potențial energetic disponibil	
		Tj	Mii tep
1	Forestieră	21340	509,68
2	Agricolă	266835	6372,95
	Total	288176	6882,63

În ceea ce privește zonarea potențialului de biomasă pe județe aceasta este prezentată în figura următoare, putându-se observa ca județul Harghita are potențialul cel mai ridicat de biomasă asta și în funcție de numărul de locuitori ai județului:

- **energia geotermală** - Rezerva de energie geotermală cu posibilități de exploatare curentă în România este de circa 167 mii tep (7 PJ/an), zonele reprezentative fiind Câmpia de Vest și Câmpia de Sud. Energia geotermală este folosită pentru încălzirea spațiului și a apei. În România, temperatura surselor hidrogeotermale, are temperaturi cuprinse între 250 grade C și 600 grade C (în ape de adâncime), iar la geotermia de temperatură medie temperaturile variază de la 60°C până la 125°C ('ape mezotermale').

În ultimii ani, performanța în agricultură pare să fie din ce în ce mai instabilă. Acest lucru este determinat atât de frecvența, cât și de severitatea crescută a fenomenelor extreme (valurile de căldură/frig, secetă, inundații, etc), precum și de incidența bolilor la animale (gripa aviară, pesta porcină). Primul motiv reflectă impactul schimbărilor climatice asupra agriculturii românești și infrastructura inadecvată în vederea contracarării riscurilor conexe. În acest context, schimbările climatice reprezintă o provocare în ceea ce privește stabilitatea recoltelor și asigurarea securității alimentare. Deși fenomenele meteorologice singulare nu pot fi atribuite unei singure cauze, analizele statistice arată faptul că, riscul apariției unor astfel de fenomene a crescut deja considerabil datorită schimbărilor climatice (IPCC, 2007). În România, frecvența secetelor înregistrează o creștere semnificativă, în primul deceniu al secolului XXI înregistrându-se 5 ani secetoși, comparativ cu fiecare deceniu din secolul XX, când numărul anilor secetoși era de 1-3 ani. Extinderea și intensitatea secetelor pedologice deintensitate mare și durată lungă determină reducerea anuală a producției agricole cu peste 30-50%. Spre ex., în anul 2007, recolta de grâu s-a situat la doar 55% din nivelul producției anului 2006, în timp ce producția de porumb și cea de floarea-soarelui abia au atins o treime din nivelul aceluiași an (*Raportul GAIN RO7006, 2007*).

Condiții de mediu

Caracteristici principale

Spațiul rural românesc se caracterizează prin resurse naturale aflate într-o stare de conservare în general bună, printr-un nivel ridicat de biodiversitate, asociat unei diversități de habitate și ecosisteme, de păduri și de peisaje agricole valoroase dar, în același timp, viitorul apropiat aduce provocări serioase: menținerea acestor valori naturale și lupta împotriva schimbărilor climatice.

Teritoriul României este alcătuit din trei tipuri de relief, prezente într-o proporție relativ egală – câmpie, dealuri și munți, cu un nivel de diversitate pedo-climatică și geografică ridicat.

România deține un mediu natural în cadrul căruia se integrează vaste arii rurale care se remarcă, în general, printr-o bună stare de conservare a resurselor naturale de sol și apă, prin varietatea peisajelor tradiționale și

printr-o remarcabilă diversitate biologică. De asemenea, România are o moștenire naturală unică reprezentată în principal de Munții Carpați (65% din eco-regiunea Carpați) și de către una dintre cele mai importante zone umede din Europa, Delta Dunării (a doua ca mărime din Europa). Este estimat că ecosistemele naturale și semi-naturale reprezintă 47% din teritoriul național și au fost identificate pe teritoriul României 52 de eco-regiuni.

Merită menționat faptul că 30% din populația Europei de carnivore mari și aproximativ 300.000 ha de păduri virgine se află localizate în România. În Munții Carpați și Delta Dunării se regăsesc o serie de specii endemice, printre care se află și o serie de specii de interes comunitar. Diversitatea de specii și habitate și varietatea peisajelor rurale tradiționale sunt o rezultată a restructurării agriculturii (trecerea în ultimii 16 ani de la un număr mic de ferme comerciale mari la milioane de gospodării familiale de dimensiuni mici), a reîntoarcerii la un tip de agricultură tradițională și implicit a aplicării de practici extensive.

Pe de altă parte, deși a existat o tendință generală de extensivizare și de utilizare redusă a produselor chimice în agricultură, o serie de terenuri agricole au fost afectate de utilizarea incorectă a îngrășămintelor chimice și a pesticidelor, de irigații, drenaje sau de aplicarea unor lucrări mecanice inadecvate, motiv pentru care componentele de mediu (în special solul și apa), pe suprafețe reduse, au fost puternic degradate.

De asemenea, abandonul activităților agricole și practicile agricole inadecvate apărute ca urmare a lipsei de cunoștințe de specialitate ori a resurselor financiare limitate, au influențat în mod negativ biodiversitatea și au determinat apariția sau accentuarea fenomenului de eroziune a solului.

Scăderea șeptelului a condus la abandonul practicării pășunatului, motiv pentru care multe pajiști au fost degradate datorită apariției succesiunii ecologice, manifestată prin apariția unor specii invazive. Pe baza unei inventarieri a pajiștilor realizată de către Societatea Regală Olandeză pentru Conservarea Naturii (en: *Royal Dutch Society for Nature Conservation*) în colaborare cu diverse instituții naționale, s-a calculat că din suprafața totală de pajiști permanente circa 15% suferă de abandon al activităților agricole. Aceste date sunt însă obținute prin extrapolare, deoarece această inventariere nu s-a realizat decât în 6 locații (reprezentative din punct de vedere al biodiversității) care acoperă doar 15% din totalul suprafeței naționale de pajiște.

Fără a dispune de date concrete este greu de estimat proporția de teren agricol abandonat pentru activități agricole, însă se pot semnală unele zone unde acest fenomen are o intensitate mai mare. Astfel, abandonul afectează în România în special zonele consacrate pășunatului tradițional - în ultimul timp și ca urmare a impunerii bruste de standarde sanitar - veterinar care afectează viabilitatea acestor sisteme de pășunat tradițional, și arabilul, în special în zonele de câmpie care duc lipsă de umezeală și unde sistemele de irigații au fost desființate sau sunt nefuncționale, zonele cu nivel ridicat de sărăcie care se caracterizează și printr-o emigrație sporită și zonele limitrofe marilor orașe, unde unele terenuri agricole sunt scoase din circuitul agricol de regulă pentru a răspunde ulterior unor proiecte de extindere a zonelor rezidențiale sau comerciale. În același timp, creșterea economică susținută înregistrată în mod consecutiv în ultimii 7 ani începe să amenințe multe specii de plante și animale prin intensivizarea agriculturii și conduce la degradarea resurselor naturale și la modificarea peisajului rural.

Zonele defavorizate (ZD) pentru activitățile agricole

Suprafețe largi ale României prezintă limitări naturale ale productivității agricole. Acestea sunt legate în special de Munții Carpați și de Delta Dunării, dar și de alte zone cu specificități ale condițiilor de sol sau climă. Aceste zone defavorizate agricol sunt de regulă asociate cu un nivel ridicat de biodiversitate.

România deține suprafețe largi ce pot fi considerate zone defavorizate (ZD) (conform Regulamentului (CE) 1257/1999), datorită caracteristicilor nefavorabile de mediu care limitează considerabil condițiile de utilizare a terenurilor agricole și care conduc la producții agricole mai mici.

Se remarcă în principal Munții Carpați – acolo unde se întâlnesc valori mari de altitudine și pantă, și Delta Dunării - deoarece în acest areal se cumulează o serie de factori climatici și edafici care limitează puternic activitatea agricolă, dar și alte zone mai compacte în partea de sud – est a țării și mai răspândite în alte zone precum Podișul Moldovei, Oltenia (zona de câmpie dar și cea deluroasă), Podișul Transilvaniei – unde caracteristici naturale specifice conduc la scăderea productivității naturale.

Astfel, o parte importantă a Munților Carpați, datorită condițiilor legate de altitudine și pantă, întâmpină obstacole în practicarea agriculturii, obstacole materializate mai ales în scurtarea perioadei de vegetație și în costuri suplimentare legate de condițiile de pantă.

În afară de Munții Carpați există și alte zone ce sunt caracterizate în principal de o productivitate scăzută datorită acțiunii factorilor naturali restrictivi.

În acest sens, cu un potențial natural agricol semnificativ mai scăzut față de restul țării se remarcă a fi Delta Dunării, datorită unui complex de factori naturali legați de sol (nisipos și cu procent redus de humus) și de climă (cu precipitații foarte scăzute, în medie de sub 400 mm/an). Acest potențial este evidențiat de notele de bonitare de la nivel de comună/oraș, comparativ cu media națională. Astfel în această zonă nota de bonitare a terenurilor agricole este de 16, reprezentând 46% din media ponderată a notelor de bonitare de la nivel național, iar producția medie de porumb (principala cultură a acestei zone) fiind de doar 39% din media națională. În această zonă se remarcă și o densitate foarte scăzută a populației, fapt ce afectează și necesarul de forță de muncă aferent menținerii activităților agricole..

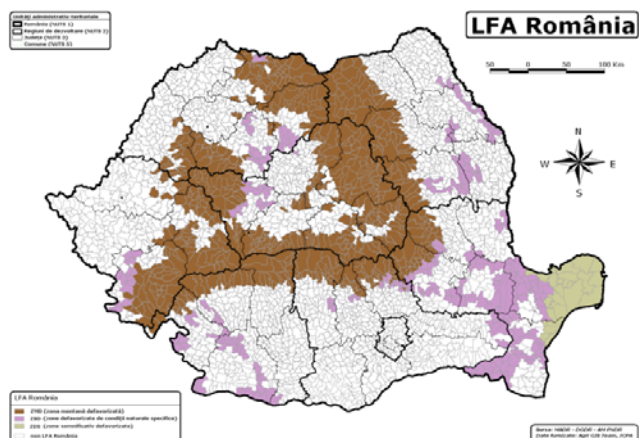
De asemenea, există și numeroase alte zone caracterizate de o serie de particularități edafice (soluri argiloase sau nisipoase – care conduc fie la stagnarea apei, fie la un drenaj foarte rapid al acesteia), climatice (precipitații reduse, temperaturi ridicate în timpul verii ce amplifică deficitul de apă), de relief (pantă) etc, acestea reflectându-se în nota de bonitare a terenurilor agricole care are valori de sub 80% din valoarea medie ponderată la nivel național, astfel datorită condițiilor naturale specifice, productivitatea agricolă este limitată (producția medie de porumb fiind în medie de circa 60% față de producția medie națională).

Deoarece aceste zone cu potențial scăzut pentru agricultură sunt de regulă terenuri agricole ce suportă o agricultură mai puțin intensivă și astfel mai bogate în biodiversitate, a fost realizată o analiza acestor zone din care reies – ca și confirmare - suprapuneri importante cu zonele HNV și cu IBA, astfel Carpații se suprapun în proporție ridicată cu zonele HNV, iar celelalte zone afectate de productivitate scăzută datorită factorilor naturali, coincid într-o pondere ridicată cu IBA. Caracterizarea zonelor defavorizate au avut ca sursă de bază date furnizate de către Institutul Național de Cercetare – Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie și Protecția Mediului (ICPA). Declararea zonelor defavorizate (agricol) a ținut cont de Regulamentul (CE) 1257/1999. În baza acestuia s-au delimitat 3 tipuri de zone defavorizate: Zona Montană Defavorizată (ZMD), Zona Semnificativ Defavorizată (ZSD) și Zona Defavorizată de Condiții Naturale Specifice (ZDS).

Tabel cu centralizarea indicatorilor privind zonele defavorizate:

Zonele defavorizate- principalii indicatori și distribuția spațială a acestora

Indicator	ZMD	ZSD	ZDS
Pondere SAU defavorizată din SAU România	20,14%	1,40%	12,94%
Pondere suprafață totală defavorizată din total suprafață România	29,93%	2,47%	9,86%
Total pondere SAU defavorizată din SAU România	34,48%		
Total pondere suprafață totală defavorizată din suprafață România	42,26%		

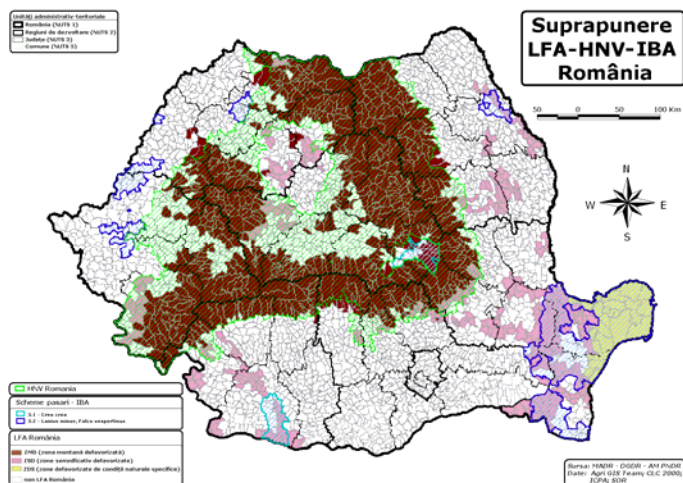

Zonele defavorizate din România

Din analiza hărții privind repartiția zonelor defavorizate la nivel național reiese că ZMD se mulează în principal pe Munții Carpați – acolo unde se întâlnesc valori mari de altitudine și pantă, ZSD acoperă Delta Dunării - deoarece în acest areal se cumulează o serie de factori climatici și edafici care limitează puternic activitatea agricolă, iar ZDS au o desfășurare mai împrăștiată datorită diversilor factori naturali, caracteristici pe suprafețe mai restrânse, care acționează asupra productivității agricole, unele arii relativ compacte semnalându-se doar în partea de sud-est a țării.

Valoarea de mediu a zonelor defavorizate

Din suprapunerea zonelor defavorizate cu HNV sau cu IBA reiese că ZM este acoperită în proporție de peste 90% de HNV, ZSD este acoperită în proporție de 100% de IBA, iar ZDS este acoperită în proporție de peste 65% de IBA, remarcându-se astfel valoarea de mediu a acestor zone.

Suprapunere ZD/HNV/zonelor IBA pilot pentru Măsura 214

3.1.3.2. Conservarea biodiversității pe terenurile agricole și forestiere

Caracteristici generale ale biodiversității

România este caracterizată de un nivel ridicat de biodiversitate - din punct de vedere al numărului de specii, al habitatelor și al ecosistemelor pe care le formează și din punct de vedere al suprafețelor deținute de acestea, însă modificările actuale de peisaj pun în evidență amenințări serioase:

intensificarea activităților agricole ce afectează cu precădere zonele mai productive și abandonarea activităților agricole ce se manifestă mai ales în zonele slab productive.

România este caracterizată de o mare diversitate biologică, manifestată atât intraspecific cât și interspecific, remarcându-se atât prin numărul mare de ecosisteme cât și prin numărul de specii, dar în prezent multe specii de plante și animale sunt amenințate cu dispariția, iar modificarea peisajului reprezintă primul indicator al deteriorării mediului.

În ceea ce privește flora, în România au fost identificate 3795 de specii și subspecii de plante, dintre care 623 specii cultivate și 3136 specii spontane, 965 specii de briofite (muschi), 8727 specii de fungi (ciuperci), peste 600 de specii de alge din care 35 marine. Din numărul estimat al taxonilor identificați în România, o proporție semnificativă (aprox. 75 %) este reprezentată de către speciile caracteristice pajiștilor alpine și subalpine, pășunilor și fânețelor montane. (Strategia Națională și Planul de Acțiune pentru Conservarea Biodiversității 2012 – 2020)

În ceea ce privește fauna, au fost identificate 33.802 de specii de animale, din care 33.085 specii de nevertebrate și 611 specii de vertebrate. Dintre vertebrate, au fost identificate 103191 103 specii de pești, 19 specii de amfibieni, 23 specii de reptile, 364 specii de păsări și 102 specii de mamifere, (Cartea Roșie a Vertebratelor din România).

Reprezentativă pentru România este prezența carnivorelor mari aflate într-o stare de conservare favorabilă, conform datelor prezentate de autoritățile de mediu. Astfel, populația de lup (*Canis lupus*) este estimată la 3.800 de exemplare, adică aproape 40% din populația aflată pe teritoriul Uniunii Europene, populația de râs (*Lynx lynx*) este estimată la 1.900 exemplare, iar cea de urs brun (*Ursus arctos arctos*) la 6.600 exemplare, adică peste 60% din populația europeană de urși brunii. Aceste trei specii de carnivore reprezintă un simbol și un indicator al stării de sălbăticie a habitatelor. Menținerea în România a unor populații stabile și viabile de carnivore mari poate fi o sursă pentru repopulare în alte zone din Europa în care aceste specii sunt pe cale de dispariție.

În ultimii ani s-a constatat o evoluție pozitivă la specia de urs brun, prin creșterea populației de la 5.600 exemplare la 6.600 exemplare, la specia de lup, prin creșterea populației de la 3000 exemplare la 3800 exemplare iar la specia de râs, prin creșterea populației de la 1500 exemplare la 1900 exemplare.

Zimbrul, animal rar, ocrotit de lege, a dispărut din pădurile țării noastre de mai bine de un secol și trăiește astăzi numai în rezervații.

Din grupul insectelor, 227 de specii sunt adaptate vieții subterane, 97% dintre acestea fiind endemice. Din totalul speciilor faunistice de la nivel național, mai mult de 1000 de specii sunt considerate endemice, dar distribuția geografică a celor mai multe este puțin cunoscută. (Strategia Națională și Planul de Acțiune pentru Conservarea Biodiversității 2012 – 2020)

Ecosistemele naturale și semi-naturale acoperă 47% din teritoriul țării. Au fost identificate și caracterizate 783 tipuri de habitate (13 habitate de coastă, 143 habitate specifice zonelor umede, 196 habitate specifice pășunilor și fânețelor, 206 habitate forestiere, 90 habitate specifice dunelor și zonelor stâncoase și 135 habitate specifice terenurilor agricole) în 261 de zone analizate la nivelul întregii țări.

Habitatele din România sunt caracterizate de o anumită compoziție a florei și a faunei, componente ale biocenozelor și sunt influențate de diferiți factori climatici sau edafici. Influențele climatice, ale zonelor aride din partea estică, la cele oceanice din partea vestică a țării, precum și diferențele climatice între câmpie și munte impuse de altitudinea reliefului, au determinat apariția unui mare număr de habitate. Alt factor care determină marea varietate de habitate din România este reprezentat de compoziția chimică a rocilor din substrat (sol, subsol).

Vertebrate

Mamifere: În conformitate cu criteriile stabilite de IUCN, din cele 57 de specii protejate 6.94% sunt critic periclitat (CP), 37.5% periclitat (P), 54.17% vulnerabile (V) și 1.39% extinse (EX).

Păsări: În conformitate cu criteriile stabilite de IUCN, din cele 72 de specii din Lista Roșie a Vertebratelor din România (2005), 5.55% sunt extinse, 27.78% sunt periclitat critic, 25% periclitat, 51.39% vulnerabile și 4.17% amenințat (NT).

Reptile: În conformitate cu criteriile stabilite de IUCN, din cele 19 specii protejate din România, 15.90% sunt periclitare critic, 42.10% sunt periclitare, 31.58% vulnerabile și 10.53% amenințate.

Amfibieni: În conformitate cu criteriile stabilite de IUCN, din cele 19 specii protejate din România, 17.65% sunt periclitate, 52.94% vulnerabili și 24.41% sunt amenințați.

Pești (apă dulce): În conformitate cu criteriile stabilite de IUCN, din cele 30 de specii protejate 3.33% sunt extinse, 33.33% sunt periclitare critic, 36.67% sunt periclitare și 60% vulnerabile.

Evertebrate

Crustacee: 1 prevăzută în anexele Convenției de la Berna privind conservarea vieții salbatice și a habitatelor naturale din Europa, la care România a aderat prin Legea nr. 13/1993 și 1 în NATURA 2000.

Coleopter: 6 specii sunt prevăzute în anexele Convenției de la Berna privind conservarea vieții salbatice și a habitatelor naturale din Europa, la care România a aderat prin Legea nr. 13/1993 și 13 specii în NATURA 2000.

Lepidoptera: 9 specii sunt prevăzute în anexele Convenției de la Berna privind conservarea vieții salbatice și a habitatelor naturale din Europa, la care România a aderat prin Legea nr. 13/1993 și 19 în NATURA 2000.

Odonate: 6 specii sunt prevăzute în anexele Convenției de la Berna privind conservarea vieții salbatice și a habitatelor naturale din Europa, la care România a aderat prin Legea nr. 13/1993 .

Orthoptere: 1 specie este prevăzută în anexele Convenției de la Berna privind conservarea vieții salbatice și a habitatelor naturale din Europa, la care România a aderat prin Legea nr. 13/1993 .

Moluște: 23 specii sunt protejate prin OUG nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, cu modificările și completările ulterioare și 7 specii în NATURA 2000.

Hirudinea: 1 specie prevăzută în anexele Convenției de la Berna privind conservarea vieții salbatice și a habitatelor naturale din Europa, la care România a aderat prin Legea nr. 13/1993.

Până în momentul de față au fost realizate Cartea Roșie a Vertebratelor din România (2005) și Cartea Roșie a Plantelor Vasculare din România (2009). De asemenea, Lista Roșie a speciilor de macrofite, nevertebrate, pești și mamifere din Marea Neagră, indicator de stare pentru biodiversitatea din sectorul marin românesc, a fost actualizată în anul 2009, de către Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare Marină „Grigore Antipa” pe baza rezultatelor obținute în ultimii 5 ani. Aceasta cuprinde 223 de specii: 19 macrofite și plante superioare (8,5%), 58 de nevertebrate (26%), 142 pești (63,7%) și 4 mamifere (1,8%), a căror încadrare în categoriile IUCN este prezentată în tabelul nr. 4.3. (Strategia Națională și Planul de Acțiune pentru Conservarea Biodiversității 2012 – 2020)

Ariile protejate

Dintre statele membre ale U.E. - 27, România deține cea mai mare diversitate biogeografică (5 regiuni biogeografice din cele 11 europene), aceasta aflându-se în majoritate într-o stare favorabilă de conservare.

Pentru asigurarea măsurilor speciale de protecție și conservare „in situ” a bunurilor patrimoniului natural a fost instituit un regim diferențiat de protecție, conservare și utilizare, potrivit următoarelor categorii de arii naturale protejate (conform Anuarului Statistic 2008 și datelor INS - 2011):

- a) **de interes național, desemnate pe baza criteriilor IUCN:**
- rezervații științifice – 79 ocupând o suprafață de 218.145 ha;
 - parcuri naționale – 13 ocupând o suprafață de 316.872 ha;
 - monumente ale naturii – 190 ocupând o suprafață de 15.406 ha;
 - rezervații naturale – 671 ocupând o suprafață de 346.933 ha;

- parcuri naturale – 14 ocupând o suprafață de 772.810 ha;

b) **de interes comunitar sau situri Natura 2000:** situri de importanță comunitară, arii speciale de conservare, arii de protecție specială avifaunistică, desemnate conform obligațiilor comunitare:

- arii de protecție specială avifaunistică – 148 ocupând o suprafață de 3.694.394 ha;
- situri de importanță comunitară – 382 ocupând o suprafață de 4.152.153 ha, acceptate de către CE și care urmează a fi desemnate ca arii speciale de conservare.

c) **de interes internațional:**

- rezervații ale biosferei, desemnate pe baza criteriilor stabilite de Comitetul MAB/UNESCO – 3 ocupând o suprafață de 664.446 ha: Delta Dunării (1991), Retezat (1979), Pietrosul Rodnei (1979);
- zone umede de importanță internațională, desemnate pe baza criteriilor stabilite de Secretariatul Convenției de la Ramsar – 12 ocupând o suprafață de 923.597 ha: Delta Dunării (1991), Insula Mică a Brăilei (2001), Lunca Mureșului (2006), Complexul Piscicol Dumbrăvița (2006), Lacul Techirghiol (2006), Parcul Natural Porțile de Fier (2011), Parcul Natural Comana (2011), Tinovul Poiana Stampei (2011), Confluența Olt-Dunăre (2012), Lacul Bistreț (2012), Lacul Iezer-Călărași (2012) și Lacul Suhaia (2012).
- situri ale patrimoniului mondial natural și cultural, desemnate pe baza criteriilor stabilite de Convenția de la Paris – 1: Delta Dunării (1991), ocupând o suprafață de 580.000 ha.

Suprafața ariilor naturale protejate de interes național, raportată la suprafața țării, este de 7% (1.663.360 ha), iar suprafața totală a siturilor Natura 2000, raportată la suprafața țării, este de 22,68% (5.406.000 ha). Siturile de importanță comunitară propuse de România au fost selectate în baza evaluării la nivel național a importanței relative a acestora pentru fiecare habitat natural de tipul celor din anexa nr. 2 și pentru fiecare specie din anexa nr. 3 a *OUG nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice*, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 49/2011. Pentru aprobarea acestora de către CE, în iunie 2008 au avut loc seminariile biogeografice unde au fost analizate siturile propuse de România și Bulgaria pentru fiecare regiune biogeografică.

Natura 2000

O bună parte din teritoriul național este acoperită de rețeaua comunitară de arii protejate Natura 2000
Dintre cele 198 tipuri de habitate europene, dintre care 65 sunt prioritare, în România se regăsesc 94 tipuri de habitate dintre care 23 sunt prioritare la nivel comunitar și a căror conservare impune desemnarea unor Arii Speciale de Conservare (SAC).

Până în prezent au fost identificate ca situri Natura 2000 un număr de:

Regimul de protecție pentru aceste situri de interes comunitar a fost impus la nivel național, în conformitate cu prevederile OUG nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, prin următoarele acte normative:

Arealul siturilor incluse în Rețeaua Europeană Natura 2000 acoperă aproximativ 23% din teritoriul național și cca. 17% din teritoriul UE, fiind cea mai vastă rețea de zone protejate din lume. Abordarea ecosistemică stă la baza Directivei cadru privind apa (Directiva Consiliului 2000/60/CE) și a Directivei-cadru privind strategia pentru mediul marin (Directiva Consiliului 2008/56/CE), care vizează realizarea bunei stări ecologice a ecosistemelor, luând în calcul presiunile cumulate. Alte rezultate pozitive au decurs și vor decurge în continuare din implementarea legislației axate pe reducerea anumitor poluanți și a altor texte de lege în favoarea biodiversității, din eforturile de a integra mai bine aspectele legate de biodiversitate în alte domenii de politică, precum politica comună în domeniul pescuitului ulterioară reformei din 2002 și prin creșterea oportunităților financiare în favoarea biodiversității, oferite de diverse politici ale UE, inclusiv de politica agricolă comună (PAC).

- **148 situri SPA** (Arii de Protecție Specială Avifaunistică) reprezentând aproximativ 16,30 % din teritoriul

României;

- **382 situri pSCI** (proponeri de Situri de Importanță Comunitară) reprezentând aproximativ 18,36 % din teritoriul României.
- 1964/ 2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară (pSCI), ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, cu modificările și completările ulterioare;

1284/2007 pentru declararea privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică (SPA) ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, cu modificările și completările ulterioare Pentru siturile Natura 2000, Programul Național pentru Dezvoltare Rurală a stabilit fondurile destinate platilor compensatorii (*Măsura 213 pentru terenurile agricole și Măsura 224 pentru terenurile forestiere*) în valoare de 100 milioane Euro pentru perioada 2007-2013, dar acestea nu au fost încă utilizate din cauza lipsei planurilor de management/măsurilor de conservare pentru siturilor Natura 2000, care până în prezent nu au fost elaborate și/sau aprobate. Această situație este urmarea faptului că siturile Natura 2000 au fost desemnate abia în 2007, preluarea în custodie/administrare a început în 2010, iar procesul de elaborare a unui plan de management durează cel puțin 1 an, aceste planuri nu pot fi adoptate înainte de 2012.

Conservarea biodiversității pe terenurile agricole

Terenurile agricole cu înaltă valoare naturală acoperă o suprafață însemnată din SAU a României, dar atât abandonul activităților agricole cât și intensificarea acestora amenință buna lor conservare.

Deși în cazul României (și chiar la nivel european) există foarte puțină experiență în utilizarea acestui concept, un pas important a fost realizat în vederea identificării terenurilor agricole cu înaltă valoare naturală, utilizându-se metode oferite de studiile dezvoltate până în prezent. S-a urmărit identificarea zonelor caracterizate de prezența abundentă a pajiștilor semi-naturale, în general asociate cu existența unei diversități ridicate a speciilor și a habitatelor. Rezultatul clasificării arată faptul că în prezent cca. 2,4 milioane hectare de pajiști semi-naturale pot fi clasificate ca teren agricol cu înaltă valoare naturală.

Pajiștile semi-naturale reprezintă cele mai valoroase ecosisteme din categoria terenurilor agricole, dar renunțarea în unele zone la activitățile agricole tradiționale (cosit, pășunat) conduce la degradarea habitatelor și la modificări de peisaj. Cu deosebire, în zona montană există o tendință de abandonare a activităților agricole, mai ales în cazul pajiștilor semi-naturale. În același timp, în unele regiuni ale țării pajiștile sunt amenințate de intensivizarea agriculturii și practicarea acestora pe suprafețe compacte și largi, exercitându-se astfel presiune asupra componentelor de mediu, în special asupra biodiversității.

De asemenea, în unele zone ale țării desemnate ca IBA sunt prezente păsări care dețin în România o pondere importantă din populația la nivel UE – 27, cum ar fi *Lanius minor* (Sfrâncioc cu frunte neagră) (aproximativ 97%), *Falco vespertinus* (Vânturelul de seară) (aproximativ 50%), *Crex crex* (Cârstelul de câmp) (aproximativ 27%) etc., iar în unele dintre IBA sunt prezente și păsări care sunt vulnerabile, periclitare sau rare, numărul de exemplare din aceste specii de păsări fiind foarte mic, cum ar fi *Branta ruficollis* (Gâsca cu gât roșu).

Ca o amenințare a ultimilor ani se remarcă gripa aviară care poate afecta păsările sălbatice, mai ales în zonele de mare concentrare a păsărilor migratoare cum ar fi Delta Dunării.

În general, se poate spune că populațiile al căror habitat îl constituie terenurile agricole și forestiere înregistrează o stare favorabilă de conservare și nu există presiuni majore asupra lor sau factori de risc. Acest fapt este în mare măsură urmarea modului majoritar extensiv de practicare a agriculturii în România. În particular, există și areale asupra cărora presiunea exercitată de către activitățile antropice s-a resimțit printr-o evoluție nefavorabilă asupra stării de conservare a speciilor sălbatice.

În cadrul PNDR sunt funcționale plățile de agro-mediu (Măsura 214) care aduc direct beneficii în domeniul conservării biodiversității printr-un management adecvat al pășunilor, practicarea agriculturii tradiționale și menținerea pajiștilor cu înaltă valoare naturală.

Prin Pachetul 1 „Pajiști cu Înaltă Valoare Naturală” și Pachetul 2 „Practici Agricole Tradiționale” sunt vizate pajiștile cu Înaltă Valoare Naturală, delimitate în Program, precum și suprafețele acoperite cu livezi tradiționale utilizate extensiv ca pajiști prin cosit și/sau pășunat. Delimitarea este făcută la nivel de unități administrative teritoriale (UAT).

Prin Pachetul Pilot 3 Pajiști Importante Pentru Păsări sunt vizate pajiștile regăsite într-un număr de Arii Importante pentru Păsări, delimitate în Program. Delimitarea este făcută la nivel de unități administrativ teritoriale.

Prin Pachetul 6 „Pajiști importante pentru fluturi (*Maculinea* sp.)” sunt vizate pajiștile unde au fost identificate populații reprezentative ale unor specii prioritare de fluturi (*Maculinea* - *Maculinea nausithous*, *Maculinea teleius*, *Maculinea alcon*, *Pseudophilotes bavius hungaricus* și *Eriogaster catax*), zonele fiind delimitate în Program. Delimitarea este făcută la nivel de unități administrativ teritoriale (UAT).

Pachetul 7 „Terenuri arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*)” sunt vizate terenurile arabile regăsite în unele zone definite ca importante pentru păsări (IBA's), zone importante pentru populații reprezentative ale speciei *Branta ruficollis*, zonele fiind delimitate în Program. Delimitarea este făcută la nivel de unități administrativ teritoriale (UAT).

Agro – biodiversitatea

România deține o importantă bază genetică atât în rândul plantelor de cultură cât și al animalelor domestice, strâns legată de agro – sistemele tradiționale.

În ceea ce privește agro-biodiversitatea, România este una dintre puținele țări europene în care agro-sistemele tradiționale reprezintă rezervoare semnificative din punct de vedere al diversității genetice a plantelor de cultură și a animalelor domestice, care s-au conservat la locul de formare și dezvoltare (in situ).

Diversitatea genetică a speciilor este extrem de importantă pentru evaluarea gradului de eroziune genetică, fiind reprezentată, după caz, de diversitatea genetică a populațiilor naturale, a subspeciilor, soiurilor sau hibrizilor, raselor și tulpinilor. Cunoașterea diversității genetice intraspecifice este importantă în identificarea potențialului evolutiv, adaptiv a diferitelor populații aparținând aceleiași specii în condițiile schimbării condițiilor de mediu. De asemenea, poate contribui la identificarea a centrelor de origine a speciilor. În cazul ancestorilor soiurilor și raselor, menținerea diversității genetice poate constitui un factor esențial în selectarea formelor rezistente la schimbările de mediu.

Diversitatea genetică a microorganismelor include diversitatea genetică a tulpinilor speciilor aparținând virusurilor, arhebacteriilor, bacteriilor, fungilor și altor tipuri de organisme submicroscopice care își au originea în habitate naturale la care se adaugă microorganismele din colecții publice sau private formate din tulpini cu origine autohtonă sau alohtonă. Întrucât microorganismele sunt menținute în colecții, în condiții de izolare, mai pot fi menționate aici și colecțiile laboratoarelor de cercetare publică sau privată de culturi de celule și țesuturi vegetale și animale.

În anul 2008 s-a realizat catalogul varietăților de plante (soiuri) care se cultivă pe teritoriul României, catalog ce a fost adoptat prin Ordinul ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 427/2008. În conformitate cu acest catalog numărul soiurilor de plante este de 2118. În România se cultivă la ora actuală 37 de specii de plante (5.9%) cu potențial alimentar uman, acestea fiind baza de selecție (ancestori) pentru soiurile autohtone. (*Strategia Națională și Planul de Acțiune pentru Conservarea Biodiversității 2012 – 2020*). Conservarea resurselor genetice în agricultură, în conformitate cu declarația de la Göteborg, este o activitate de asistență cu prioritate, deoarece aceasta joacă un rol important în conservarea resurselor genetice de animale indigene și pe cale de dispariție, prin fermele de reproducție. Implementarea programului de agro-mediu prin măsura de conservare a resurselor genetice animale indigene și pe cale de dispariție este o contribuție la menținerea biodiversității și de dezvoltare durabilă a spațiului rural. Necesitatea conservării resurselor genetice animale are ca scop îmbunătățirea statusului de risc al populațiilor de animale indigene în stare critică, în pericol de dispariție și a celor vulnerabile.

Diversitatea biologică și genetică în agricultură constituie un factor indispensabil pentru dezvoltarea producției agricole și a zonelor rurale. În consecință, trebuie luate măsurile necesare pentru a asigura conservarea și utilizarea durabilă a resurselor acestei diversități.

În ultimele decenii s-a constatat accelerarea fenomenului de dispariție a speciilor și raselor de animale, ceea ce a determinat Organizația pentru Agricultură și Alimentație (FAO) să inițieze un program de acțiuni pentru stoparea acestui fenomen. Astfel, în anul 1992, la Rio de Janeiro a fost semnată Convenția

pentru Conservarea Biodiversității Biologice prin care statele semnatare, printre care și România, se obligă să întreprindă măsuri pentru stoparea fenomenului de dispariție a speciilor și raselor de animale.

Conform Convenției pentru biodiversitate și Planului global de acțiuni privind resursele genetice animale al FAO, Statele membre au obligația să întreprindă măsuri pentru stoparea dispariției raselor de animale de fermă având în vedere că interesul crescătorilor de animale pentru o anumită rasă scade, dacă prin nivelul producției aceasta nu mai asigură eficiență în exploatare și, ca urmare, efectivul se reduce până la dispariție.

Prioritățile naționale în politicile de conservare, dezvoltare și utilizare a diversității genetice a animalelor domestice sunt orientate spre producerea și utilizarea durabilă a unor specii și rase cu un înalt potențial productiv și conservarea in situ sau ex situ a raselor importante genetic, aflate în pericol de dispariție. România, înscriindu-se în cadrul programului FAO de conservare și management a resurselor genetice la animale se aliază politicilor de conservare a resurselor genetice a speciilor și raselor pe cale de dispariție.

Cunoscându-se faptul că unele rase au fost create și stabilizate cu mii de ani în urmă în mod natural și apoi ameliorate de către om, nu se poate ignora importanța cultural - istorică a acestor rase. Metodologia de conservare a resurselor genetice este elaborată de către instituțiile specializate și implementată de către asociațiile crescătorilor de animale conform legislației în vigoare.

În perioada 2000 - 2005 patrimoniul genetic a fost susținut financiar prin subvenții acordate de către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale prin prisma Programelor de Ameliorare coordonate de către Agenția Națională pentru Ameliorare și Reproducție în Zootehnie "Prof. Dr. G. K. Constantinescu" - ANARZ. Din anul 2006 până în anul 2009 au fost întocmite programe de conservare și utilizare pentru fiecare rasă, conform legislației în vigoare, aprobate de către Agenția Națională pentru Ameliorare și Reproducție în Zootehnie "Prof. Dr. G. K. Constantinescu" și monitorizate de Direcția pentru Protecția Resurselor Genetice Animale din cadrul său, care au fost finanțate din bugetul național.

Începând cu anul 2010, resursele genetice animale, constituite din rase amenințate cu dispariția nu au mai beneficiat de nicio formă de sprijin, amplificându-se astfel riscul dispariției acestora. Rezerva de gene existentă la crescătorii particulari sub forma unor populații crescute în rasa pură reprezintă o alternativă de resurse genetice valoroase, bine adaptate la condițiile de mediu și poate contribui la diversificarea populațiilor existente la un anumit moment.

Prin conservarea raselor din speciile restrânse numeric se constituie o sursă de gene ce ar putea ajuta la rezolvarea unor aspecte, cum ar fi:

- asigurarea unei baze de progres continuu în creșterea productivității păsărilor;
- refacerea vitalității liniilor selecționate și refacerea rezistenței la boli;
- evitarea deteriorării efectivelor de păsări din cauza apariției de homozigoți purtători ai unor gene recesive dăunătoare, rezultat care poate apărea în starea de homozigotie a procesului dispersiv;
- posibilitatea utilizării în viitor a unor gene care la acest moment nu prezintă interes;
- importanța valorii cultural – istorice. (Agenția Națională pentru Ameliorarea și Reproducție în Zootehnie "Prof.Dr.G.K.Constantinescu")

În catalogul mamiferelor domestice sunt incluse 79 de rase (din care 26 sunt încă active, 19 în potențial pericol și 34 dispărute). Trebuie notat totuși că multe rase locale (Turcană, Țigaie, Capra Carpatină etc.) au un sistem de reproducție în comunități locale (izolare reproductivă pe o anumită arie, fără registru genealogic și controlul oficial al producției, selecția fiind făcută după preferința proprietarilor).

Ca varietăți de plante există populații locale aflate pe cale de dispariție, distribuite în multe regiuni. O importanță mare este acordată și livezilor.

Conservarea biodiversității pe terenurile forestiere

România dispune de o mare diversitate forestieră și este una dintre puținele țări europene care mai posedă păduri virgine. Multe dintre aceste păduri joacă roluri importante de mediu și ca spațiu recreațional, dar reprezintă în același timp și o importantă valoare economică.

În ceea ce privește relația dintre păduri și managementul biodiversității, România este una dintre puținele țări europene care încă deține păduri virgine – aproximativ 250.000 ha, prezente în cea mai mare parte în zona montană. Pădurile dețin funcții multiple, spre exemplu, aici se regăsesc habitate importante pentru fauna sălbatică (mai ales acolo unde există potențiale situri Natura 2000), asigură funcția de protecție în bazinele torențiale, dar dețin și alte funcții de protecție și asigură, de asemenea, importante servicii de mediu cu impact pozitiv asupra comunităților umane. Acolo unde aceste valori sunt considerate de importanță mare sau crucială, pădurile pot fi clasificate ca având valoare înaltă de conservare.

Conform datelor Institutului Național de Statistică (INS), suprafața fondului forestier a crescut în 2010 cu 20.445 de hectare (0,3%), față de anul precedent, ajungând la 6.515.173 de hectare, de la 6.494.728 hectare în 2009. de anul 2009.

51% dintre păduri au funcție de protecție conform amenajamentelor silvice (protecția solului, protecția apelor, protecția condițiilor climatice, conservarea faunei sălbatice și funcții de recreere) iar **40%** din fondul forestier aflat sub administrația ocoalelor silvice private este inclus în rețeaua Natura 2000.

Managementul resurselor naturale în agricultură și silvicultură

Solul

România dispune de soluri de bună calitate - în special în zonele de câmpie, însă fenomene ca eroziunea solului, seceta, balanța negativă a apei în sol sau gleizarea, salinizarea, acidifierea sau alcalinizarea și compactarea afectează foarte mult fertilitatea acestora.

Calitatea terenurilor agricole, exprimată prin notele de bonitare ale acestora, deși nu exprimă în totalitate cantitatea de humus din sol reflectând și alți factori de mediu (în special clima) ce influențează cultura plantelor, reprezintă un bun indicator al solurilor cu cantități ridicate de humus. Din acest punct de vedere, terenurile agricole se grupează în 5 clase de calitate, diferențiate după nota de medie de bonitare (clasa I – 81-100 puncte până la clasa a V-a – 1-20 puncte). Se remarcă faptul că, în cazul terenurilor arabile, care ocupă 63,34% din suprafața cartată, cele mai multe terenuri se grupează în domeniul claselor de calitate a II-a și a III-a. Practic în clasa I de calitate la arabil intră doar 8,77% din totalul terenurilor agricole, restul claselor prezentând diferite restricții. În cazul pășunilor și al fânețelor, majoritare sunt clasele III-V, în cel al viilor, clasele II-IV, iar al livezilor, clasele III-V. Majoritatea terenurilor agricole cu note mari de bonitare se află în Câmpia Română (într-o arie relativ compactă ce are ca loc central Bucureștiul) și în Câmpia de Vest.

Eroziunea prin apă, una dintre cele mai mari probleme ale solurilor din România, este prezentă în diferite grade pe 6,3 milioane ha, din care circa 2,3 milioane amenajate cu lucrări antierozionale, în prezent degradate puternic în cea mai mare parte; aceasta împreună cu alunecările de teren (circa 0,7 milioane ha) provoacă pierderi de sol de până la 41,5 t/ha/an. Eroziunea eoliană se manifestă pe aproape 0,4 milioane ha, cu pericol de extindere, cunoscând că, în ultimii ani, s-au defrișat unele păduri și perdele de protecție din zone cu soluri nisipoase, susceptibile acestui proces de degradare.

Excesul periodic de umiditate în sol afectează circa 3,8 milioane ha, din care o mare parte din perimetrele cu lucrări de desecare-drenaj. Periodic sunt inundate o serie de perimetre din areale cu lucrări de îndiguire vechi sau ineficiente, neîntreținute, înregistrându-se pagube importante prin distrugerea gospodăriilor, culturilor agricole, șeptelului, a căilor de comunicație și pierderi de vieți omenești.

Conținutul excesiv de schelet în partea superioară a solului afectează circa 0,3 milioane ha. Sărăturarea solului se resimte pe circa 0,6 milioane ha, cu unele tendințe de agravare în perimetrele irigate sau drenate și irațional exploatate, sau în alte areale cu potențial de sărăturare secundară, care însumează încă 0,6 mil. ha. Deteriorarea structurii și compactarea solului ("talpa plugului") se manifestă pe circa 6,5 mil. ha; compactarea primară este prezentă pe circa 2 mil. ha terenuri arabile, iar tendința de formare a crustei la suprafața solului, pe circa 2,3 mil ha. (păduri)

Apa

Resursele de apă dulce ale României sunt reduse față de media europeană și nu au o repartiție spațială și temporală uniformă. Calitatea acestora este mai puțin afectată în prezent de consumul de îngrășăminte

din agricultura și mai mult de infrastructura precară a sistemelor de canalizare și epurare a apei din spațiul rural.

Principala sursă de apă dulce provine din Dunăre și din celelalte râuri mari dar resursele hidrologice ale României nu sunt repartizate uniform pe întreg teritoriul. Exceptând Dunărea, România are o medie de numai 2.100 m³ apă/locuitor/an ⁹, comparativ cu media europeană de 4.230 m³ apă/locuitor/an ¹⁰, România fiind încadrată în categoria de țări cu resurse sărace în apă.

Potrivit unui studiu amănunțit cu privire la scurgerea de nutrienți în bazinul Dunării, pierderile medii de azot și fosfor în apele subterane precum și în cele de suprafață datorate poluării difuze sunt relativ scăzute (6,1 kg N/ha/an și 0,4 kg P/ha/an) în România comparativ cu alte State Membre ale UE, inclusiv cu acelea din amonte bazinului Dunării. Astfel, se înregistrează o reducere semnificativă a poluării apelor subterane și de suprafață cauzată de agricultură, comparativ cu fosta perioadă socialistă și constituie o reflexie a declinului utilizării excesive a fertilizanților. Pentru viitor, pe termen mediu și lung, se prognozează reintroducerea practicilor agricole intensive la scară largă, ca urmare a aderării la UE. Tendințe similare sunt anticipate și privitor la utilizarea fertilizanților chimici (*Anexa 2.20 Consumul tehnologic de îngrășăminte chimice* din Planul Național Strategic) și a pesticidelor. În prezent, calitatea cea mai slabă a apelor subterane se înregistrează în mediul rural, acolo unde rețeaua de canalizare nu există sau este puțin dezvoltată și deșeurile ajung direct în apele subterane (prin latrinele permeabile și prin șanțurile de scurgere) sau indirect (prin depozitele de gunoi de grajd sau prin depozitele de gunoi menajer).

România a implementat din punct de vedere legislativ Directiva CE 2000/60 (Directiva Cadru Apă) în legislația națională – Legea Apelor (107/1996) fiind amendată cu obiectivul general de “atingere a unei bune stări a apelor până în anul 2015”, prin Legea nr.310/2004. Pentru fiecare bazin/spațiu hidrografic s-a elaborat un plan de management până la data de 22 decembrie 2009, care au fost aprobate prin HG Nr. 80 din 26 ianuarie 2011, pentru aprobarea Planului național de management aferent porțiunii din bazinul hidrografic internațional al fluviului Dunărea care este cuprinsă în teritoriul României. Planurile de management cuprind: prezentarea generală a bazinului/spațiului hidrografic, caracterizarea apelor de suprafață, caracterizarea apelor subterane, identificarea și cartarea zonelor protejate, analiza economică, monitoringul integrat al apelor, obiectivele de mediu, programe de măsuri, programe speciale de măsuri pentru sub-bazine, categorii și tipuri de ape, precum și informarea, consultarea și participarea publicului. Prin raportările din anii 2003 și 2004 România a informat Comisia Europeană referitor la autoritatea competentă și bazinele hidrografice, caracteristicile bazinelor hidrografice, impactul activităților antropice, analiza economică precum și informații despre ariile protejate și consultarea publicului, răspunzând astfel cerințelor Art. 3 (8) și Anexa I, art. 5, Anexa II și Anexa III, art. 6 și Anexa IV din Directivă. Raportul din anul 2006 a cuprins informații referitoare la sistemul de monitorizare al apelor, în conformitate cu Art. 8 (1), în acest raport fiind cuprinsă o sinteză a programelor de monitorizare pentru fiecare bazin hidrografic. Stabilirea programelor de măsuri pentru reducerea presiunilor chimice și a celor hidromorfologice este în prezent, în curs de desfășurare. În martie 2010, România a raportat Comisiei Europene primele planuri de management pentru fiecare bazin/spațiu hidrografic.

În ceea ce privește implementarea Directivei CE 91/676 CEE (Directiva Nitrați), la sfârșitul anului 2004 s-a realizat o inventariere la nivel de unități administrativ-teritoriale (NUTS 5) pentru a se identifica zonele vulnerabile la nitrați (Harta comunelor desemnate ca zone vulnerabile la poluarea cu nitrați rezultați din activități specifice agriculturii – Anexa 2.21 din Planul Național Strategic). Pe baza acestei inventarieri, au fost identificate 251 comune cu o suprafață totală de cca. 1,6 milioane hectare reprezentând 6,7% din suprafața României, din care teren agricol cca. 1,1 milioane hectare reprezentând 7,6% din total teren agricol, teren arabil cca. 0,7 milioane hectare reprezentând 7,8% din total teren arabil, pajiști cca. 0,3 milioane hectare reprezentând 6,7% din pajiști. Categoriile de zone vulnerabile la nitrați desemnate sunt: a) zone potențial vulnerabile ca urmare a antrenării nitraților către corpurile de apă de suprafață prin scurgere pe versanți; b) zone potențial vulnerabile prin percolarea nitraților sub stratul de sol către acviferele libere; c) zone cu risc ridicat de vulnerabilitate la percolarea nitraților sub stratul de sol către acviferele libere. Pentru asigurarea monitorizării poluării din surse și activități agricole a fost organizat *Monitoringul suport național integrat de supraveghere, control și decizii pentru reducerea aportului de poluanți proveniți din surse agricole în apele de suprafață și în apele subterane*, care face parte din

⁹ Conform Studiului pentru fundamentarea Planului Național de Amenajare pe Bazine Hidrografice, INHGA, 2012

¹⁰ Conform P. Shiklomanov, World Water Resources at the beginning of the 21st century, studiu realizat în cadrul Programului Hidrologic Internațional, 2000

Sistemul Național de Monitoring Integrat al Apelor. Prin intermediul acestui sistem de monitoring se urmărește supravegherea concentrațiilor de azotați în apele dulci precum și verificarea periodică a stării de eutrofizare a apelor dulci și a apelor din zona costieră. Programele de acțiune sunt elaborate pe baza elementelor specificate în Anexa 2 și Anexa 3 din Directiva Nitrați. Se poate estima că în prezent, multe ferme din zonele vulnerabile la nitrați nu au capacități adecvate de stocare a gunoii de grajd, neîndeplinind încă în totalitate cerințele de protecție a apei.

În unele regiuni ale țării există zone cu exces de umiditate și zone expuse la inundații. Aceste zone sunt importante pentru managementul conservării biodiversității și sunt prezente în numeroase regiuni ale țării.

România are o frecvență ridicată de apariție a inundațiilor, în special primăvara datorită topirii combinării precipitațiilor sub forma de ploaie cu topirea zăpezii și aumezirii solului în perioada premergătoare precipitațiilor generatoare de viituri, precum și vara din cauza ploilor torențiale, când debitele râurilor cresc peste cota normală. În ultimii 16 ani, frecvența de producere a inundațiilor a crescut, ca o consecință a schimbărilor climatice și a defrișărilor. Frecvența și intensitatea acestora pare să fie în creștere.

Seceta se manifestă pe circa 7,1 milioane ha, suprafață pe care anterior se concentra cea mai mare parte a celor 3,2 milioane ha de teren agricol ce dispunea de sisteme de irigații.

În țara noastră, fenomenele de aridizare și desertificare s-au declansat în principal datorită secetei, precum și efectelor produse de încălzirea climei, respectiv reducerea semnificativă a cantităților de precipitații sau lipsa acestora pe o perioadă lungă de timp. La acestea se adaugă și o serie de factori de natură antropică cum ar fi: defrișarea pădurilor, distrugerea perdelelor forestiere de protecție, lucrări agricole necorespunzătoare care pot genera reducerea capacității de absorbție a apei de către sol, eroziunea versanților și colmatarea albiilor de rau, precum și nefuncționalitatea sistemelor de irigații din zonele cu risc mare la secetă. Altfel spus, schimbările climatice produse la nivel global și regional, asociate cu amplificarea poluării, defrișările sau schimbările de peisaj, au determinat o accentuare a procesului de uscaciune. Ca urmare, unele zone cu risc ridicat la secetă tind să fie afectate de aridizare și chiar de desertificare, aceasta însemnând de fapt dispariția covorului vegetal și implicit degradarea solului. Datele statistice (2006) arată faptul că, în țara noastră, din cele aproximativ 14,7 milioane ha teren agricol (din care 9,4 milioane ha teren arabil), solurile sunt afectate de seceta pe perioade lungi și în ani consecutivi pe o suprafață de cca. 7 milioane ha din suprafața agricolă (48% din total). În România, teritoriul cu risc ridicat față de seceta pedologică excesivă și prelungită, cu o tendință crescută de aridizare și chiar desertificare, cuprinde areale extinse din sudul Olteniei, Munteniei și Moldovei, Baragan și Dobrogea.

În România, secetele cele mai severe s-au înregistrat în anii 1945-1946 și 2006-2007. În anul agricol 2011-2012, s-au înregistrat în total 8 luni secetoase, luna noiembrie 2011 fiind cea mai secetoasă luna din ultimii 52 de ani din țara noastră, cantitatea medie lunară fiind de numai 1,2 l/mp, comparativ cu valoarea medie multianuală de 43,9 l/mp. De asemenea, luna iulie 2012 se situează pe locul II, în topul primelor 5 luni cele mai secetoase din perioada 1961-2012, cantitatea medie lunară fiind de 40,5 l/mp, față de o valoare normală de 78,2 l/mp. Totodată, luna iulie 2012 a fost cea mai caldă luna din ultimii 52 de ani din România, temperatura medie lunară fiind de 23,7°C, față de media multianuală de 19,2°C, deci o abatere pozitivă de 4,5°C.

Agricultura ecologică

Agricultura ecologică are potențialul de a contribui semnificativ la protejarea resurselor de apă și sol, conservarea biodiversității și la lupta împotriva schimbărilor climatice, oferind astfel bunuri publice și deservind în același timp o piață europeană aflată în plină ascensiune.

Bunăstarea animalelor

În calitate de stat membru, România a transpus prevederile legislației UE în domeniul bunăstării și protecției animalelor, inclusiv a animalelor de fermă.

Autoritatea competentă în domeniul bunăstării și protecției animalelor este Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor (ANSVSA), ocupându-se de reglementarea acestui domeniu, precum și de verificarea respectării standardelor minime. Structurile de la nivel județean ale ANSVSA realizează

inspecțiile, personalul cu atribuții specifice din cadrul direcțiilor sanitare veterinare și pentru siguranța alimentelor județene, respectiv a municipiului București realizând inspecțiile.

Tot personalul din rețeaua sanitară veterinară este instruit periodic cu privire la prevederile legislației, precum și cu privire la modul de realizare a unei inspecții, instruirile fiind prevăzute și cu o componentă practică.

Inspecțiile se realizează în conformitate cu Planul Național de Inspecții și Control elaborat anual. Planificarea acestora se realizează ținând cont de mai multe criterii, respectiv factori de risc. Toate inspecțiile se realizează unitar la nivel național deoarece se utilizează fișe tip de inspecție.

Verificarea respectării standardelor privind protecția porcinelor se face utilizând:

1. fișa de inspecție privind respectarea normelor sanitare veterinare referitoare la protecția porcinelor din exploatațile nonprofesionale,
2. fișa de inspecție privind respectarea normelor sanitare veterinare referitoare la protecția porcinelor din exploatațile comerciale.

Verificarea respectării standardelor minime privind protecția pasărilor se face utilizând:

1. fișa de inspecție privind respectarea normelor sanitare veterinare referitoare la protecția animalelor de fermă (pentru curceni, palmipede, găini ouătoare de reproducție din rase grele),
2. fișa de inspecție privind respectarea normelor sanitare veterinare referitoare la protecția găinilor ouătoare,
3. fișa de inspecție privind respectarea normelor sanitare veterinare referitoare la protecția și bunăstarea puilor destinați producției de carne.

Direcțiile sanitare veterinare și pentru siguranța alimentelor raportează trimestrial, pe machete tip, rezultatele inspecțiilor, iar anual România transmite Comisiei Europene, până la data de 30 iunie, rezultatele inspecțiilor realizate în anul anterior pentru: protecția animalelor în timpul transportului și protecția animalelor de fermă.

Raportarea inspecțiilor în fermă pe domeniul bunăstarea și protecția animalelor se realizează în conformitate cu prevederile Deciziei Comisiei nr. 2006/778/CE, transpusă în legislația națională prin Ordinul ANSVSA nr. 13/2008.

Majoritatea exploatațiilor comerciale din România respectă standardele minime privind protecția animalelor. Exploatațiile sunt monitorizate de către direcțiile sanitare veterinare și pentru siguranța alimentelor județene, respectiv a municipiului București.

În cursul realizării inspecțiilor planificate în exploatațile comerciale se completează fișa de inspecție, iar în cazul în care se identifică încălcări ale normelor minime de bunăstare a animalelor se dau termene pentru remedierea deficiențelor, urmând a se face recontoale pentru a verifica remedierea acestora. În cazul în care deficiențele nu au fost remediate la termenul stabilit se pot aplica sancțiuni care pot conduce până la ridicarea autorizației de funcționare.

Sectorul de creștere a porcinelor

În anul 2011, animalele din specia porcine sunt crescute, aplicând tehnologii specifice, în trei tipuri de exploatații (definite în Anexa 1 la Norma sanitară veterinară din 26 martie 2010 privind procedura de înregistrare/autorizare sanitar-veterinară a unităților/centrelor de colectare/exploatațiilor de origine și a mijloacelor de transport din domeniul sănătății și al bunăstării animalelor, precum și a unităților implicate în depozitarea și neutralizarea subproduselor de origine animală ce nu sunt destinate consumului uman și a produselor procesate, aprobată de Ordinul ANSVSA nr.16/2010):

1. exploatație comercială autorizată
2. exploatație comercială de tip A
3. exploatație nonprofesională.

Exploatația nonprofesională este exploatația de animale organizată pentru consum familial, **înregistrată** în Registrul Național al Exploatațiilor și deținută de persoane fizice neînregistrate la Camera de Comerț și Industrie a României.

Exploatația comercială de tip A este exploatația de animale deținută de persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale sau persoane juridice organizate în condițiile legii, înregistrate și autorizate de oficiul registrului comerțului, înregistrată în Sistemul național de identificare și înregistrare a animalelor, care îndeplinește condițiile prevăzute în anexa nr. 50 la Norma sanitară veterinară din 26 martie 2010 privind procedura de înregistrare/autorizare sanitar-veterinară a unităților/centrelor de colectare/exploatațiilor de origine și a mijloacelor de transport din domeniul sănătății și al bunăstării animalelor, precum și a unităților implicate în depozitarea și neutralizarea subproduselor de origine animală ce nu sunt destinate consumului uman și a produselor procesate, aprobată de Ordinul ANSVSA nr.16/2010 și este **înregistrată** sanitar-veterinar. Exploatațiile comerciale de tip A îndeplinesc condițiile minime de bunăstare și condiții de biosecuritate specifice. Condițiile de biosecuritate și cele de valorificare a porcilor în cazul exploatațiilor comerciale de tip A sunt diferite de cele ale exploatațiilor comerciale autorizate, prin urmare exploatațiile comerciale de tip A nu sunt autorizate sanitar-veterinar, ci numai înregistrate în Registrul Național al Exploatațiilor al ANSVSA.

Exploatația comercială autorizată este exploatația de animale deținută de persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale sau persoane juridice organizate în condițiile legii, înregistrate și autorizate de oficiul registrului comerțului, înregistrată în Sistemul național de identificare și înregistrare a animalelor, care îndeplinește prevederile normelor de biosecuritate și este **autorizată** sanitar-veterinar.

Situația exploatațiilor de porcine la data 31 martie 2011

Specificare	Total sector				
	Nr. de exploatații	% din total exploatații	Efectiv capete	% din total efectiv	Revenit pe exploatație
Exploatații nonprofesionale	717.482	99,94	3.773.665	66,90	5,26
Exploatații comerciale de tip A	113	0,02	28.961	0,51	256,29
Exploatații comerciale autorizate	339	0,05	1.838.329	32,59	5422,80
Total	717.934	100	5.640.955	100	7,86

Sursa: ANSVSA

Se poate constata o pondere ridicată a exploatațiilor nonprofesionale, de peste 99 %, aceste ferme deținând 67% din totalul efectivelor de porcine la nivel național. De asemenea, deși înregistrează o pondere redusă, de numai 0,05% din numărul total de exploatații din România, exploatațiile comerciale autorizate dețin o pondere importantă din efectivele totale de porci, și anume 32,6%.

Restul exploatațiilor sunt exploatații comerciale de tip A, neautorizate sanitar veterinar, ci doar înregistrate în Registrul Național al Exploatațiilor al ANSVSA, acestea reprezentând 0,02% din numărul total al exploatațiilor de porcine, având în exploatare numai 0,51 % din efectivele totale de porci la nivel național. Exploatațiile comerciale de tip A, deși respectă condițiile minime obligatorii de bunăstare, nu respectă condiții de biosecuritate în fermă la fel de stricte cu cele solicitate pentru autorizare.

Cele mai recente date disponibile arată faptul că din totalul de 247 exploatații comerciale de porcine existente la începutul anului 2010, ANSVSA a inspectat 173 de exploatații comerciale de porci, din care:

- 114 exploatații au fost găsite conforme,
- 25 au fost identificate cu neconformități de categoria A (cu solicitare de remediere a neconformităților într-un termen mai scurt de 3 luni, nicio sancțiune administrativă imediată),
- 7 au fost identificate cu neconformități de categoria C (cu aplicare de sancțiuni administrative imediate).

Situația controalelor efectuate de ANSVSA în exploatațiile comerciale autorizate de porcine în anul 2010

Exploatații comerciale autorizate de porcine	Număr
Exploatații ce pot fi inspectate	247
Exploatații inspectate	173
Exploatații conforme	114

Situația neconformităților constatate în urma controalelor efectuate de ANSVSA în exploatațiile comerciale autorizate de porcine, în anul 2010

Neconformități constatate	Număr
Personal	8
Inspecție	5
Ținerea evidențelor	33
Libertatea de mișcare	0
Spațiu disponibil	1
Construcții și adăposturi	3
Iluminare minimă	2
Suprafețe de pardoseală	5
Materiale ocupaționale	20
Echipament automat și mecanic	3
Furaje, apă și alte substanțe	9
Furaje care conțin fibre (pt. scoafe)	0
Mutilări	0
Sisteme de creștere	1
Verificarea parametrilor de microclimat	0
Neconformități de categoria A (solicitare de remediere a neconformităților într-un termen mai mic de 3 luni, nicio sancțiune administrativă imediată)	25
Neconformități de categoria B (solicitare de remediere a neconformităților într-un termen mai mare de 3 luni, nicio sancțiune administrativă imediată)	0
Neconformități de categoria C (sancțiuni administrative imediate)	7

Sursa: ANSVSA

Situația actuală privind îndeplinirea condițiilor superioare de bunăstare în sectorul de creștere a porcilor

Pentru a fi autorizate, exploatațiile comerciale de porcine trebuie să respecte standardele minime obligatorii de bunăstare a animalelor. În cazul în care, în exploatațiile comerciale autorizate se identifică încălcări ale normelor minime de bunăstare a porcilor se dau termene pentru remedierea deficiențelor, urmate de recontoale pentru verificarea îndeplinirii remedierii acestora. Dacă deficiențele nu au fost remediate la termenul stabilit se aplică sancțiuni care pot conduce până la ridicarea autorizației de funcționare

Începând din 2010 o serie de măsuri de bunăstare a animalelor care depășesc standardele minime obligatorii sunt implementate de peste 86 % din totalul de 452 exploatații comerciale autorizate și exploatații comerciale de tip A, în cadrul măsurilor de bunăstare a porcinelor acordate prin ajutor de stat.

Specificare	Exploatații comerciale (nr. exploatații) 452		Exploatații comerciale cu angajamente conforme privind respectarea standardelor superioare de bunăstare a porcinelor depuse la APIA
	autorizate de ANSVSA	de tip A înregistrate de ANSVSA	
Porci	339	113	378

Sursa: ANSVSA și APIA

Până la data de 12.08.2011 au depus angajamente conforme pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a porcinelor în cadrul ajutorului de stat un număr de 378 exploatații comerciale, din care 256 pentru porci grași, 55 pentru scrofițe și 67 pentru scoafe, majoritatea beneficiarilor solicitând sprijin pentru toate măsurile de sprijin disponibile. Numărul animalelor pentru care s-au încheiat angajamente este de peste 736 mii capete, reprezentând 221.672 UVM.

Situația exploatațiilor comerciale pentru care s-au calculat sumele determinate pentru ajutorul de stat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a porcinelor la data de 12.08.2011

Nr. crt.	Categoria de porcine	Numar exploatații Total	Masura a) Pardoseala	Masura b) Lumina	Masura c) Prevenire raniri	Masura d) Apa potabila	Masura e) Microclimat	Masura f) Asternut uscat	Masura g) Sanatate
1	Porci grași	256	256	256	255	251	253	249	256
2	Scroafite	55	55	55	55	55	55	54	55
3	Scroafe	67	66	67	67	67	67	64	67
	Total	378	377	378	377	373	375	367	378

Sursa: APIA

Situația efectivelor (capete animale) pentru care s-a solicitat ajutor de stat privind bunăstarea porcinelor la data de 12.08.2011

Nr. crt.	Categoria de porcine	Numar Capete Total	Masura a) Pardoseala	Masura b) Lumina	Masura c) Prevenire raniri	Masura d) Apa potabila	Masura e) Microclimat	Masura f) Asternut uscat	Masura g) Sanatate
1	Porci grași	710.738	708.215	673.540	694.075	593.986	620.524	650.955	697.224
2	Scroafite	21.694	15.992	18.574	15.342	11.449	11.170	21.630	21.694
3	Scroafe	3.884	3.721	1.849	3.884	1.787	1.686	3.884	3.884
	Total	736.316	727.928	693.963	713.301	607.222	633.380	676.469	722.802

Sursa: APIA

Situația efectivelor (unități vită mare) pentru care s-a solicitat ajutor de stat privind bunăstarea porcinelor la data de 12.08.2011

Nr crt.	Categoria de porcine	Număr UVM Total	Măsura a) Pardoseala	Măsura b) Lumina	Masura c) Prevenire raniri	Masura d) Apa potabila	Masura e) Microclimat	Masura f) Asternut uscat	Masura g) Sanatate
1	Porci grași	213.221,4	212.464,5	202.062,0	208.222,5	178.195,8	186.157,2	195.286,5	209.167,2
2	Scroafite	6.508,2	4.797,6	5.572,2	4.602,6	3.434,7	3.351,0	6.489,0	6.508,2
3	Scroafe	1.942,0	1.860,5	924,5	1.942,0	893,5	843,0	1.942,0	1.942,0
	Total	221.671,6	219.122,6	208.558,7	214.767,1	182.524,0	190.351,2	203.717,5	217.617,4

Sursa: APIA

Valoarea ajutorului de stat acordat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a porcinelor, determinată în urma verificărilor efectuate de APIA, până la data de 12.08.2011

Nr. crt.	Categoria de porcine	Suma determinata Total (RON)	Masura a) Pardoseala (RON)	Masura b) Lumina (RON)	Masura c) Prevenire raniri (RON)	Masura d) Apa potabila (RON)	Masura e) Microclimat (RON)	Masura f) Asternut uscat (RON)	Masura g) Sanatate (RON)
1	Porci grași	106.898.940	46.978.394	11.316.181	3.598.355	4.108.677	18.671.567	15.858.239	6.367.527
2	Scroafite	6.481.869	3.385.187	897.124	228.289	540.014	336.105	530.800	564.350
3	Scroafe	579.143	195.583	68.288	45.350	46.992	48.549	94.116	80.264
	Total	113.959.951	50.559.164	12.281.593	3.871.994	4.695.683	19.056.221	16.483.155	7.012.141

Sursa: APIA

Din totalul de 452 exploatații comerciale, din care 339 exploatații comerciale autorizate și 113 exploatații comerciale de tip A înregistrate de ANSVSA, un număr de 386 exploatații comerciale au depus, până la

12.08.2011 la APIA, angajamente voluntare pentru respectarea măsurilor superioare de bunăstare a porcinelor prin ajutorul de stat. În urma controalelor efectuate de APIA asupra cererilor celor 386 de exploatații, s-a constatat că 378 respectă condițiile de eligibilitate pentru acordarea ajutorului de stat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a porcinelor.

Situația respectării condițiilor de eligibilitate de către exploatațiile comerciale pentru care s-a solicitat ajutorul de stat pentru porcine, la data de 12.08.2011

Numar exploatii comerciale pentru care s-au depus angajamente	Total		386
	din care:	Exploatații cu cereri conforme	378
		Exploatații cu cereri neconforme	8
Tip neconformitate	Cerere inițială anuală depusă	Neconforme	0
	Angajament bunăstare încheiat	Neconforme	0
	Forma de organizare legală	Neconforme	0
	Autorizat / înregistrat sanitar veterinar	Neconforme	3
	Înregistrat în RA sau RNE al ANSVSA	Neconforme	0
	Respectă O nr. 202/2006	Neconforme	0
	Retrase	Neconforme	3
	Alte aspecte*	Neconforme	2

* 1 cerere inițială - nu are contract încheiat cu un medic veterinar, conform legii
1 cerere inițială - are CUI incorect

Sursa: APIA

Din totalul celor 378 de exploatații conforme care au încheiat angajamente, pentru 284 s-au depus cereri pentru ajutorul de stat în primele două perioade. În urma controalelor efectuate de APIA pentru 169 exploatații a fost constatată conformitatea cu standardele superioare de bunăstare. Din numărul total de neconformități 4 exploatații au fost respinse de la plata ajutorului de stat, 19 și-au retras cererile, iar pentru un număr de 92 exploatații s-au constatat neconformități care vor conduce la aplicarea unor reduceri la plată. Situația actuală privind respectarea standardelor superioare de bunăstare a animalelor în exploatațiile conforme care au încheiat angajamente în cadrul schemelor de ajutor de stat este prezentată în tabelul următor.

Situația respectării standardelor superioare de bunăstare a porcinelor de către exploatațiile comerciale pentru care s-a solicitat ajutorul de stat, la data de 12.08.2011

Numar exploatii pentru care s-au depus cereri pentru ajutorul de stat în perioada (I+II) 16.01.2011 - 16.05.2011	Total		284
	din care:	Exploatații conforme	169
		Exploatații neconforme total, din care:	23
- respinse de la plata ajutorului de stat		4	
- care și-au retras cererile	19		
Exploatațiile neconforme partial, din care:	92		
- cu excluderea de la plată a efectivului aferent măsurii neconforme	31		
- cu excluderea de la plată a efectivului aferent altor aspecte**	61		
Tip neconformitate	Măsura a) Pardoseala	Neconforme	0
	Măsura b) Lumina	Neconforme	0
	Măsura c) Prevenire raniri	Neconforme	0
	Măsura d) Apa potabilă*	Neconforme	31
	Măsura e) Microclimat	Neconforme	0
	Măsura f) Așternut uscat	Neconforme	0
	Măsura g) Sănătate	Neconforme	0
	Sănătate	Neconforme	0
	Alte aspecte**	Neconforme	61

* buletinele de analiza nu au acoperit intreaga perioada. Documentele aferente cererii de plata pentru perioada III vor asigura conformitatea unora din exploatarele care au inregistrat neconformitati pentru masura d).

** 60 cereri – lipsa documente justificative (de livrare conforme pentru o parte din efectiv, documente în afara perioadei, lipsa documente de mutatie/transfer etc.)

1 cerere – schimbarea datelor de identificare a exploatareii (cod de exploatare)

Sursa:

APIA

Pentru restul exploatareilor comerciale de porcine (atât cele autorizate, cât și cele înregistrate) nu există în prezent date centralizate privind respectarea standardelor superioare de bunăstare, ci numai informații privind respectarea normelor minime obligatorii de bunăstare, conform datelor rezultate în urma inspecțiilor realizate de ANSVSA.

Din dialogul dintre autorități și partenerii sociali din sectorul de creștere a porcului a reieșit că o mare parte a exploatareilor comerciale autorizate doresc să introducă în mod voluntar standarde superioare de bunăstare, solicitând sprijin financiar pentru acoperirea cheltuielilor suplimentare și a pierderilor de venit produse prin aplicarea angajamentelor.

Reducerea densității porcilor prin eliminarea unui număr suficient de animale din boxe, astfel încât spațiul disponibil animalelor ramase să crească cu 10% sau mai mult, după caz, față de densitatea rezultată din aplicarea cerințelor minime obligatorii privind suprafața minimă de pardoseală alocată pentru fiecare categorie de porci, asigurarea luminii artificiale timp de minim 11 ore/zi cu o valoare a iluminării de 50 lux, îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a suinelor pe durata transportului, corectarea nivelului de nitriți și nitrați din apa utilizată, îmbunătățirea condițiilor zonei de odihnă și reducerea noxelor se reflectă în mod direct și în obținerea unor parametri superiori de mediu.

Aplicarea celor 6 măsuri suplimentare de bunăstare (una sau o combinație a lor) determină o reducere a numărului de animale raportat la suprafața exploatareii sau a mijloacelor de transport, ceea ce influențează în mod direct indicatorii integrați de poluare (apă, aer, sol). De asemenea, determină un management mai bun al furajelor, al apei, al dejecțiilor, creând parametri de protecție mai buni pentru solul și apele din România.

Creșterea nivelului de bunăstare a porcilor prin reducerea stresului de coabitare impune reducerea densității la porcii grași, scrofițe și scroafe, fiind cunoscut faptul că agresivitatea acestora este afectată de spațiul alocat. Astfel, crește frontul de furajare, se face mai ușor accesul la adăpători și se micșorează stresul produs în perioada de odihnă. Reducerea densității porcilor pe suprafață conduce la reducerea emisiilor de gaze în atmosferă, reducerea cantităților de dejecții și a apelor uzate ce se prelucrează în vederea împrăștierii pe teren sau deversării, reducerea consumului de furaje.

Trebuie să se pună accent pe asigurarea unor condiții de iluminat suplimentar, având în vedere că la intensități scăzute ale luminii porcii sunt susceptibili să prezinte modificări ale proceselor metabolice ale organismului, precum și comportament anormal, neputând face deosebire între ceilalți porci sau materiale și neputându-se orienta spre utilitățile din boxă. Această măsură conduce la un management mai bun al furajelor, al apei și implicit la indicatorii de mediu mai buni.

Pentru îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a animalelor pe durata transportului este necesară reducerea densității animalelor în timpul transportului, conducând la îmbunătățirea managementului transportului animalelor.

Fermele de porci sunt amplasate, în general, la distanță de așezările urbane, prin urmare nu au acces la rețelele de apă potabilă. Asigurarea apei în exploatare se face, de regulă, din apele curgătoare aflate în apropiere sau din sursa freatică. Corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa utilizată pentru adăparea porcilor influențează în mod direct atât sănătatea porcilor (reducerea tratamentelor și a medicamentelor), cât și calitatea apelor uzate.

Pentru asigurarea constantelor fiziologice alături de condițiile optime de cazare, furajare, adăpare și zooigenă, este necesar ca efectivele de suine să aibă asigurat un microclimat corespunzător parametrilor stabiliți de normele de bunăstare a porcilor, fapt care conduce la reducerea nivelului noxelor din adăposturile animalelor. Reducerea nivelului noxelor cu 30% față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea microclimatului în limite optime, fără variații care afectează cel mai mult animalele, scade foarte mult riscul de îmbolnăvire a porcilor, le crește imunitatea și li se îmbunătățește starea generală. Urmare, scade foarte mult cantitatea de medicamente (inclusiv antibiotice) necesare tratamentelor animalelor, scade cantitatea de apă consumată, ceea ce se reflectă direct în calitatea dejecțiilor și apelor uzate eliminate din fermă.

Asigurarea unui confort sporit al porcilor în zonele de odihnă, prin menținerea acestora uscate în permanență, presupune utilizarea de materiale higroscopice. Astfel se ridică starea de confort și sănătate a animalului, se reduce incidența folosirii medicamentelor.

Sectorul de creștere a păsărilor

Tipurile de exploatații existente în avicultura României sunt:

1. exploatație comercială autorizată;
2. exploatație non profesională (gospodării populației).

Situația exploatațiilor comerciale autorizate de păsări, la 1 martie 2012, conform datelor ANSVSA este următoarea (total 503 exploatații comerciale):

- ✓ găini ouătoare: 174, din care
 - cuști îmbunătățite: 74
 - sol: 86
 - free-range: 3
 - ecologice: 11
- ✓ pui de carne: 274
- ✓ găini de reproducție: 42
- ✓ curcani: 9
- ✓ palmipede (rațe și gâște): 4.

În cursul anului 2011, au fost inspectate următoarele tipuri de exploatații comerciale:

- ✓ găini ouătoare: 155
- ✓ pui de carne: 149
- ✓ găini de reproducție: 42
- ✓ curcani: 7
- ✓ palmipede (rațe și gâște): 0.

În urma inspecțiilor efectuate de ANSVSA în anul 2011:

- ✓ 208 exploatații au fost găsite conforme,
- ✓ 87 au fost identificate cu neconformități de categoria A (cu solicitare de remediere a neconformităților într-un termen mai scurt de 3 luni, nicio sancțiune administrativă imediată),
- ✓ 20 au fost identificate cu neconformități de categoria B (cu solicitare de remediere a neconformităților într-un termen mai mare de 3 luni, nicio sancțiune administrativă imediată),
- ✓ 6 au fost identificate cu neconformități de categoria C (cu aplicare de sancțiuni administrative imediate).

Tipurile de neconformități sunt cele specificate în Anexa la Decizia Comisiei 2006/778/CE.

Situația inspecțiilor efectuate de ANSVSA în exploatațiile comerciale autorizate de păsări în anul 2011						
Exploatații comerciale autorizate de păsări	Număr					
	Pui de carne	Găini	Alte păsări	Curcani	Rațe	Gâște
Exploatații ce pot fi inspectate	274	186	94	9	2	2
Exploatații inspectate	149	155	43	7	0	0
Exploatații conforme	123	85	33	1	0	0

Sursa: ANSVSA

Situația neconformităților constatate în urma inspecțiilor efectuate de ANSVSA în exploatațiile comerciale autorizate de păsări, în anul 2011						
Neconformități constatate	Număr neconformități constatate în categoria:					
	Pui de carne	Găini	Alte păsări	Curcani	Rațe	Gâște
Personal	3	16	2	1	0	0

Inspecție	6	11	1	1	0	0
Tinerea evidentelor	18	45	8	1	0	0
Libertatea de mișcare	1	8	0	0	0	0
Spațiu disponibil	1	10	-	-	-	-
Construcții și adăposturi	7	7	0	0	0	0
Iluminare minimă	3	0	-	-	-	-
Echipament automat și mecanic	9	11	0	0	0	0
Furaje, apă și alte substanțe	0	1	0	0	0	0
Mutilări	0	2	0	0	0	0
Verificarea parametrilor de microclimat	0	0	-	-	-	-
Neconformități de categoria A (solicitare de remediere a neconformităților într-un termen mai mic de 3 luni, nicio sancțiune administrativă imediată)	11	61	6	1	0	0
Neconformități de categoria B (solicitare de remediere a neconformităților într-un termen mai mare de 3 luni, nicio sancțiune administrativă imediată)	0	5	0	0	0	0
Neconformități de categoria C (sancțiuni administrative imediate)	2	5	1	0	0	0

Sursa: ANSVSA

Începând din 2010 o serie de măsuri de bunăstare a pasărilor care depășesc standardele minime obligatorii sunt implementate de peste 99 % din exploatațiile comerciale autorizate, în cadrul măsurilor de bunăstare a păsărilor acordate prin ajutor de stat.

Specificare	Exploatații comerciale autorizate (nr. exploatații)		Exploatații comerciale autorizate care au depus angajamente privind respectarea condițiilor superioare de bunăstare (%)
	autorizate de ANSVSA	cu angajamente privind respectarea standardelor superioare de bunăstare a păsărilor depuse la APIA	
Păsări	503	500	99,40

Conform datelor furnizate de APIA, **s-au depus angajamente conforme** pentru acordarea ajutorului de stat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare la păsări, un număr de 500 exploatații comerciale autorizate, majoritatea beneficiarilor solicitând sprijin pentru toate măsurile de sprijin disponibile.

Datele din situațiile prezentate mai jos privind cererile inițiale anuale și cererile de solicitare a ajutorului de stat pentru angajamentele asumate voluntar în favoarea bunăstării la păsări, sunt aferente anilor de derulare a schemei: 18 noiembrie 2010 – 15 octombrie 2011(2011) și 16 octombrie 2011 – 15 octombrie 2012 (2012).

Situația exploatațiilor comerciale pentru care s-au calculat sumele determinate pentru ajutorul de stat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a păsărilor pentru anul financiar 18.11.2010 – 15.10.2011								
Nr. crt.	Categoria de păsări	Număr exploatații Total	Măsura Deoxivalenol în furaje (sura a)	Măsura Furaje fără făină de (sura b)	Măsura Prevenire rănirilor (sura c)	Măsura Transport (sura d)	Măsura Apa potabilă (sura e)	Măsura Microclimat (sura f)
1	Pui de carne	283	270	229	281	283	252	281
2	Găini ouătoare	140	117	118	137	103	106	140

3	Găini de reproducție	35	35	29	35	33	32	35
4	Pui de curcă	5	4	4	5	5	4	5
5	Boboci de rață	0	0	0	0	0	0	0
6	Boboci de găscă	0	0	0	0	0	0	0
Total		463	426	380	458	424	394	461

Sursa: APIA

Situația exploatațiilor comerciale pentru care s-au calculat sumele determinate pentru ajutorul de stat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a pasărilor, pentru anul financiar 18.11.2011 - 15.10.2012 la data de 05.07.2012

Nr. crt.	Categoria de păsări	Număr exploatații Total	Măsura de oxigen în furaje (sura a)	Măsura de furaje fără făină de peste (sura b)	Măsura de prevenire rănirii (sura c)	Măsura de transport (sura d)	Măsura de apă potabilă (sura e)	Măsura de microclimat (sura f)
1	Pui de carne	227	221	204	226	227	217	226
2	Găini ouătoare	73	71	71	72	72	62	73
3	Găini de reproducție	20	20	18	20	20	20	20
4	Pui de curcă	6	6	6	6	6	6	6
5	Boboci de rață	0	0	0	0	0	0	0
6	Boboci de găscă	0	0	0	0	0	0	0
Total		326	318	299	324	325	305	325

Sursa: APIA

Situația efectivelor (capete animale) pentru care s-a solicitat ajutor de stat privind bunăstarea pasărilor pentru anul financiar 18.11.2010 - 15.10.2011

Nr. crt.	Categoria de păsări	Număr capete	Măsura de oxigen în furaje (sura a)	Măsura de furaje fără făină de peste (sura b)	Măsura de prevenire rănirii (sura c)	Măsura de transport (sura d)	Măsura de apă potabilă (sura e)	Măsura de microclimat (sura f)
1	Pui de carne	157.441.50	153.155.258	130.176.661	156.860.251	157.441.50	152.552.055	156.105.052
2	Găini ouătoare	5.555.198	5.401.010	5.334.688	5.510.671	4.029.693	5.210.854	5.555.198
3	Găini	1.150.120	139.82	987.808	1.150.120	1.083.627	1.057.601	1.150.120

	Găini de reproducție							
4	Pui de curcăcurcă urcă	407.232	377.066	377.066	407.232	407.232	377.066	407.232
5	Boboci de rațărață	0	0	0	0	0	0	0
6	Boboci de găscăgăscă	0	0	0	0	0	0	0
Total		164.554.100	160.073.154	136.876.223	163.928.274	162.962.102	159.197.576	163.217.602

Sursa: APIA

Situația efectivelor (capete animale) pentru care s-a solicitat ajutor de stat privind bunăstarea păsărilor pentru anul financiar 18.11.2011 - 15.10.2012 la data de 05.07.2012

Nr. crt.	Categoria de păsăripăsări	NumărNumăr capete	MăsuraMăsura a) Deoxinivalenol în furafe	MăsuraMăsura b) Furafe fărăfără făinafăina de neste	MăsuraMăsura c) Prevenire rănirirănirăni	MăsuraMăsura d) Transport	MăsuraMăsura e) Apa potabilăpotabilă	MăsuraMăsura f) Microclimat
1	Pui de carne	97.446.613	97.226.910	85.419.617	97.234.590	97.446.613	96.405.871	97.234.590
2	GăiniGăini ouătoareouătoare	2.339.927	2.322.557	2.322.557	2.338.777	2.333.213	2.257.027	2.339.927
3	GăiniGăini de reproducție	516.947	516.947	436.670	516.947	516.947	516.947	516.947
4	Pui de curcăcurcă urcă	513.730	513.730	513.730	513.730	513.730	513.730	513.730
5	Boboci de rațărață	0	0	0	0	0	0	0
6	Boboci de găscăgăscă	0	0	0	0	0	0	0
Total		100.817.217	100.580.144	88.692.574	100.604.044	100.810.503	99.693.575	100.605.194

Sursa: APIA

Situația efectivelor (unități vită mare) pentru care s-a solicitat ajutor de stat privind bunăstarea păsărilor pentru anul financiar 18.11.2010 – 15.10.2011

Nr. crt.	Categoria de păsăripăsări	NumărNumăr UVM	MăsuraMăsura a) Deoxinivalenol în furafe	MăsuraMăsura b) Furafe fărăfără făinafăina de neste	MăsuraMăsura c) Prevenire rănirirănirăni	MăsuraMăsura d) Transport	MăsuraMăsura e) Apa potabilăpotabilă	MăsuraMăsura f) Microclimat
1	Pui de	472.324,6	459.465,7	390.529,98	470.580,7	472.324,6	457.656,16	468.315,15

	carne	5	74	3	53	5	5	6
2	Găini ouă ătoare ătoare	77.772,77 2	75.614,14	74.685,632	77.149,39 4	56.415,70 2	72.951,956	77.772,772
3	Găini Găini de reproducție	16.101,68	15.957,48	13.829,312	16.101,68	15.170,77 8	14.806,414	16.101,68
4	Pui de curcă urcă	1.221,696	1.131,198	1.131,198	1.221,696	1.221,696	1.131,198	1.221,696
5	Boboci de rațată rațată	0	0	0	0	0	0	0
6	Boboci de gâscă gâscă	0	0	0	0	0	0	0
Total		567.420,7 98	552.168,5 92	480.176,12 5	565.053,5 23	545.132,8 26	546.545,73 3	563.411,30 4

Sursa: APIA

Situația efectivelor (unități vită mare) pentru care s-a solicitat ajutor de stat privind bunăstarea păsărilor pentru anul financiar 18.11.2011 - 15.10.2012 la data de 05.07.2012

Nr. crt.	Categoria de păsări	Număr UVM	Măsura a) Deoxinivalenol în furaje	Măsura b) Furaje fără fână	Măsura c) Prevenire rănirilor	Măsura d) Transport	Măsura e) Apa potabilă	Măsura f) Microclimat
1	Pui de carne	292.339,8 39	291.680,7 3	256.258,85 1	291.703,7 7	292.339,8 39	289.217,61 3	291.703,77
2	Găini ouă ătoare	32.758,97 8	32.515,79 8	32.515,798	32.742,87 8	32.664,98 2	31.598,378	32.758,978
3	Găini Găini de reproducție	7.237,258	7.237,258	6.113,38	7.237,258	7.237,258	7.237,258	7.237,258
4	Pui de curcă urcă	1.541,19	1.541,19	1.541,19	1.541,19	1.541,19	1.541,19	1.541,19
5	Boboci de rațată rațată							
6	Boboci de gâscă gâscă							
Total		333.877,2 65	332.974,9 76	296.429,21 9	333.225,0 96	333.783,2 69	329.594,43 9	333.241,19 6

Sursa: APIA

Valoarea ajutorului de stat acordat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a păsărilor, determinată în urma verificărilor efectuate de APIA, pentru anul financiar 18.11.2010 – 15.10.2011

Nr. crt.	Categoria de păsări/păsări	Suma determinată/determinată (RON)	Măsura (sura a) Deoxivalenol în furaje	Măsura (sura b) Furaje fără făină de peste	Măsura (sura c) Prevenire rănirilor	Măsura (sura d) Transport	Măsura (sura e) Apa potabilă	Măsura (sura f) Microclimat
1	Pui de carne	331.502.806,2	48.625.259,51	32.800.610,16	39.524.073,75	135.382.650,73	9.610.776,8	65.559.435,27
2	Găini/ouătoare	74.889.626,99	7.310.316,61	8.537.282,8	10.620.141,55	10.034.096,02	2.545.187,54	35.842.602,47
3	Găini/Găini de reproducție	21.207.955,09	2.589.579,5	2.655.227,68	2.323.150,02	3.291.755,08	863.065,53	9.485.177,28
4	Pui de curcă/curcă	2.464.870,62	342.040,28	271.464,84	293.182,55	1.001.692,95	67.860,52	488.629,48
5	Boboci de rață/rață	0	0	0	0	0	0	0
6	Boboci de gâscă/gâscă	0	0	0	0	0	0	0
Total		430.065.258,9	58.867.195,9	44.264.585,48	52.760.547,87	149.710.194,78	13.086.890,39	111.375.844,5

Sursa: APIA

Valoarea ajutorului de stat acordat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a păsărilor, determinată în urma verificărilor efectuate de APIA, pentru anul financiar 18.11.2011 – 15.10.2012 la data de 05.07.2012

Nr. crt.	Categoria de păsări/păsări	Suma determinată/determinată (RON)	Măsura (sura a) Deoxivalenol în furaje	Măsura (sura b) Furaje fără făină de peste	Măsura (sura c) Prevenire rănirilor	Măsura (sura d) Transport	Măsura (sura e) Apa potabilă	Măsura (sura f) Microclimat
1	Pui de carne	207.505.336,88	30.868.569,64	21.523.179,02	24.500.197,55	83.704.213,69	6.073.568,24	40.835.608,74
2	Găini/ouătoare	34.702.708,59	3.298.076,94	3.901.895,76	4.724.142,02	5.809.793,24	1.151.128,52	15.817.672,11
3	Găini/Găini de reproducție	9.647.945,85	1.174.462,07	1.173.768,84	1.044.191,44	1.570.340,1	421.859,6	4.263.323,8
4	Pui de curcă/curcă	3.178.241,76	466.009,59	369.854,73	369.854,73	1.263.652,46	92.455,94	616.414,31
5	Boboci de rață/rață	0	0	0	0	0	0	0

6	Boboci de gâscăgâs cãgãscã	0	0	0	0	0	0	0
Total		255.034.23 3,08	35.807.11 8,24	26.968.69 8,35	30.638.38 5,74	92.347.999 ,49	7.739.012,3	61.533.01 8,96

Sursa: APIA

Din totalul de 503 exploatații comerciale autorizate de ANSVSA datele privind exploatațiile comerciale autorizate care au depus la APIA angajamente voluntare pentru respectarea măsurilor superioare de bunăstare a păsărilor pentru perioada de 5 ani, sunt cuprinse în tabelele de mai jos.

Situația respectării condițiilor de eligibilitate de către exploatațiile comerciale pentru care s-a solicitat ajutorul de stat pentru pasari, pentru anul financiar 18.11.2010 – 15.10.2011			
Numar exploatații comerciale pentru care s-au depus angajamente	Total		500
	din care:	Exploatații cu cereri conforme	485
		Exploatații cu cereri neconforme	15
Tipul neconformitatilor	Cerere inițială anuală depusă	Neconforme	0
	Angajament bunăstare încheiat	Neconforme	0
	Forma de organizare legală	Neconforme	2
	Autorizat sanitar veterinar	Neconforme	4
	Înregistrat în RA sau RNE al ANSVSA	Neconforme	0
	Retrase	Neconforme	6
	Alte aspecte	Neconforme	3

Sursa: APIA

Situația respectării condițiilor de eligibilitate de către exploatațiile comerciale pentru care s-a solicitat ajutorul de stat pentru pasari, pentru anul financiar 18.11.2011 - 15.10.2012 (la data de 05.07.2012)			
Numar exploatații comerciale pentru care s-au depus angajamente	Total		462
	din care:	Exploatații cu cereri conforme	458
		Exploatații cu cereri neconforme	4
Tipul neconformitatilor	Cerere inițială anuală depusă	Neconforme	0
	Angajament bunăstare încheiat	Neconforme	0
	Forma de organizare legală	Neconforme	0
	Autorizat sanitar veterinar	Neconforme	0
	Înregistrat în RA sau RNE al ANSVSA	Neconforme	0
	Retrase	Neconforme	0
	Alte aspecte	Neconforme	4

Sursa: APIA

Exploatațiile conforme care au încheiat angajamente și au respectat standardele superioare de bunăstare a păsărilor au depus cereri pentru solicitarea ajutorului de stat, aferente anilor de derulare a schemei: 18 noiembrie 2010 – 15 octombrie 2011(2011) și 16 octombrie 2011 – 15 octombrie 2012 (2012), conform datelor din tabelele de mai jos.

Situația respectării standardelor superioare de bunăstare a pasărilor de către exploatațiile pentru care s-a solicitat ajutorul de stat, pentru anul financiar 18.11.2010 - 15.10.2011			
Numar exploatații pentru care s-au depus cereri pentru solicitarea ajutorului de stat în perioada (I+II) 16.01.2011 -	Total		494
	din care:	Exploatații conforme	380
		Exploatații neconforme total, din care	31
		- respinse de la plata ajutorului de stat	28
		- care și-au retras cererile	3
Exploatațiile neconforme partial, din care:	83		

16.05.2011	- cu excluderea de la plată a efectivului aferent măsurii neconforme	66	
	- cu excluderea de la plată a efectivului aferent altor aspecte*	17	
Tip neconformitate	Măsura a) Deoxinivalenol în furaje	Neconforme	20
	Măsura b) Furaje fără făină de pește	Neconforme	24
	Măsura c) Prevenire rănirilor	Neconforme	0
	Măsura d) Transport	Neconforme	0
	Măsura e) Apa potabilă	Neconforme	22
	Măsura f) Microclimat	Neconforme	0
	Alte aspecte	Neconforme	17

Sursa: APIA

Situația respectării standardelor superioare de bunăstare a pasărilor de către exploatațile pentru care s-a solicitat ajutorul de stat, pentru anul financiar 18.11.2011 - 15.10.2012 la data de 05.07.2012			
Numar exploatații pentru care s-au depus cereri pentru solicitarea ajutorului de stat în perioada (I+II) 16.01.2011 - 16.05.2011	Total		329
	din care:	Exploatații conforme	319
		Exploatații neconforme total, din care	3
		- respinse de la plata ajutorului de stat	3
		- care și-au retras cererile	0
		Exploatațiile neconforme parțial, din care:	7
- cu excluderea de la plată a efectivului aferent măsurii neconforme	2		
- cu excluderea de la plată a efectivului aferent altor aspecte*	5		
Tip neconformitate	Măsura a) Deoxinivalenol în furaje	Neconforme	1
	Măsura b) Furaje fără făină de pește	Neconforme	1
	Măsura c) Prevenire rănirilor	Neconforme	0
	Măsura d) Transport	Neconforme	0
	Măsura e) Apa potabilă	Neconforme	3
	Măsura f) Microclimat	Neconforme	0
	Alte aspecte**	Neconforme	5

Sursa: APIA

Pentru restul exploatațiilor comerciale autorizate de păsări nu există în prezent date centralizate privind respectarea standardelor superioare de bunăstare, ci numai informații privind respectarea normelor minime obligatorii de bunăstare, conform datelor rezultate în urma inspecțiilor realizate de ANSVSA.

Din dialogul dintre autorități și partenerii sociali din sectorul de creștere a pasărilor a reieșit că o mare parte a exploatațiilor comerciale profesionale doresc să introducă în mod voluntar standarde superioare de bunăstare, solicitând sprijin financiar pentru acoperirea cheltuielilor suplimentare și a pierderilor de venit rezultate în urma aplicării angajamentelor.

Îmbunătățirea indicatorilor de calitate a furajelor prin folosirea de furaje cu nivel redus de micotoxine, asigurarea intensității iluminatului artificial la minimum 30 lucși, reducerea densității pasărilor cu 10 % față de densitatea

rezultată din aplicarea cerințelor minime obligatorii privind suprafața minimă alocată pentru fiecare categorie de păsări, îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a păsărilor pe durata transportului, corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa utilizată, reducerea noxelor cu 30% față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea în limite optime a parametrilor de microclimat, se reflectă în mod direct și în obținerea unor parametri superiori de mediu.

Aplicarea celor 6 măsuri suplimentare de bunăstare (una sau o combinație a lor) determină un management mai bun al furajelor, al apei, al asigurării de suprafață mai mare/pasăre atât în timpul creșterii, creând parametri de protecție mai buni pentru păsări în primul rând, cât și pentru solul și apele din România.

Nivelul redus de micotoxine per kg furaj oferă o siguranță superioară păsărilor împotriva îmbolnăvirilor și reduce foarte mult riscul de îmbolnăvire a păsărilor, le crește imunitatea și li se îmbunătățește starea generală. Urmare, scade foarte mult cantitatea de medicamente (inclusiv antibiotice) necesare tratamentelor animalelor, scade cantitatea de apă consumată, ceea ce se reflectă direct în calitatea dejecțiilor și apelor uzate eliminate din fermă. Calitatea așternutului se îmbunătățește cu efecte pozitive asupra sănătății picioarelor și de asemenea conduce la reducerea vătămarilor corporale.

Se va pune un accent suplimentar pe creșterea intensității luminoase în halele de păsări pentru a le facilita accesul la sursele de hrană și apă, cât și pentru evitarea rănilor între acestea. Activitatea păsărilor în hală crește, ceea ce duce la îmbunătățirea semnificativă a sănătății picioarelor și reducerea mortalităților. De asemenea, îmbunătățirea funcționării sistemului cardio-vascular poate reduce influența unor boli specifice, favorizează conversia furajului în carne, crește uniformitatea efectivelor, reduce stresul, diminuează mortalitatea. Această măsură conduce la un management mai bun al furajelor, al apei și implicit la indicatori de mediu mai buni.

Creșterea nivelului de bunăstare a păsărilor prin reducerea stresului de coabitare impune reducerea densității la toate categoriile de păsări. Astfel, crește frontul de furajare, se face mai ușor accesul la adăpători și se micșorează stresul produs în perioada de odihnă. Reducerea densității păsărilor pe suprafață conduce la reducerea emisiilor de gaze în atmosferă, reducerea cantităților de dejecții și a apelor uzate ce se prelucrează în vederea împrăștierii pe teren sau deversării, reducerea consumului de furaje. Prin reducerea densității se îmbunătățește calitatea așternutului și sănătatea picioarelor. De asemenea, se reduc rănilor corporale în timpul creșterii.

Pentru îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a păsărilor pe durata transportului este necesară reducerea densității acestora în timpul transportului, conducând la îmbunătățirea managementului transportului animalelor. Reducerea densității la transport duce la diminuarea riscului de contaminări încrucișate, reduce stresul și deshidratarea precum și vătămarile corporale.

Apa reprezintă pentru păsări – atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ - unul dintre cei mai importanți factori de confort, iar Directiva Consiliului UE 98/58/CE privind protecția animalelor de fermă prevede cerințe obligatorii privind aportul de apă și furaje al animalelor. Multe dintre exploatațile avicole - inclusiv din România - nu dispun de apă la calitatea corespunzătoare din punct de vedere al conținutului de nitriți și nitrați cu standardele privind calitatea apei pentru adăpare. Introducerea filtrelor de tratare corespunzătoare a apei, ca și alte măsuri de întreținere a rețelei de apă, de trimitere frecventă a probelor pentru analiză, de asigurare a apei la toate punctele de adăpare pentru toate păsările (măsuri care urmăresc bunăstarea păsărilor), corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa utilizată influențează în mod direct atât sănătatea păsărilor (reducerea tratamentelor și a medicamentelor), cât și calitatea apelor uzate.

Pentru asigurarea constantelor fiziologice alături de condițiile optime de furajare, adăpare, creștere și transport, este necesar ca efectivele de păsări să aibă asigurat un microclimat corespunzător parametrilor stabiliți de normele de bunăstare a păsărilor, fapt care conduce la reducerea nivelului noxelor din halele de păsări. Reducerea nivelului noxelor prin menținerea microclimatului în limite optime, scade foarte mult riscul de îmbolnăvire a păsărilor, le crește imunitatea și li se îmbunătățește starea generală. Urmare, scade foarte mult cantitatea de medicamente (inclusiv antibiotice) necesare tratamentelor animalelor, scade cantitatea de apă consumată, ceea ce se reflectă direct în calitatea dejecțiilor și apelor uzate eliminate din fermă.

. Schimbări climatice

Gazele cu efect de seră și schimbările climatice

România are emisii scăzute de gaze cu efect de seră. Atât agricultura cât și fondul forestier românesc pot juca un rol important în lupta cu schimbările climatice, puternic resimțite în ultimii ani mai ales prin inundații și prin temperaturi ridicate și secete prelungite. Aceste fenomene afectează atât productivitatea agricolă și forestieră cât și valoroase habitate și ecosisteme.

Aderarea României la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007 a însemnat atât armonizarea politicilor în domeniul protecției mediului, cât și transpunerea și implementarea acquis-ului comunitar al UE. România trebuie să se conformeze și cu cerințele care decurg direct din implementarea cerințelor UNFCCC și a Protocolului de la Kyoto, precum Decizia UE 280/2004 și Decizia Comisiei 166/2005. România trebuie să se conformeze de asemenea, cerințelor legislației orizontale a UE precum Directiva privind evaluarea strategică a impactului asupra mediului (SEA) în analiza planurilor și programelor; Directiva privind evaluarea impactului asupra mediului (EIA) în evaluarea proiectelor concrete precum și cu cerințele directivelor UE referitoare la participarea publicului. Aceste cerințe sunt instrumente importante prin care se asigură luarea în considerare a preocupărilor legate de schimbările climatice în elaborarea viitoare a politicilor de mediu. Nu în ultimul rând Programul European privind Schimbările Climatice (ECCP) a vizat politici și regulamente la nivelul țărilor europene care contribuie, direct sau indirect, la realizarea angajamentului UE de reducere a emisiilor de GHG cu 8% în perioada 2008-2012 față de anul de bază 1990. România este prima țară europeană care a semnat Protocolul de la Kyoto, prin care și-a asumat angajamentul său de a sprijini lupta împotriva schimbărilor climatice prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, cu 8% până în anul 2012. De asemenea, România este în prezent unul dintre noile State Membre ale UE, cu importante rezultate în acest domeniu, cu o reducere de peste 30% a emisiilor începând cu anul 1989. Această performanță nu se datorează doar eficienței politicii de mediu, ci mai degrabă restructurării capacităților industriale pe fondul declinului economic general din perioada 1990 – 1999.

Principalele surse de poluare a aerului prin emisiile de gaze cu efect de seră sunt în prezent industria energetică, industria prelucrătoare, transportul și într-o măsură mai mică agricultura. Nivelul scăzut de mecanizare prezent în agricultura României, comparativ cu media Uniunii Europene, la care se adaugă suprafețele mici acoperite de sere, determină o contribuție scăzută la schimbările climatice.

Totuși, parcul de tractoare și utilaje agricole este învechit și necesită să fie re tehnologizat pentru a se putea menține un nivel scăzut al emisiilor poluante.

Este de așteptat ca agricultura și silvicultura să continue să aducă o importantă contribuție la combaterea efectelor produse de schimbările climatice, prin:

- Realizarea împăduririlor în vederea absorbției și a retenției gazelor cu efect de seră. Rolul pădurilor în reducerea CO₂ și purificarea aerului este bine cunoscut. Schimbările survenite în utilizarea terenului (incluzând împădurirea terenului agricol sau neagricol) afectează în mod direct balanța carbonului – în special, prin înființarea pădurilor tinere, cu viteză mai mare de creștere, care absorb cantități mai mari de CO₂ în comparație cu pădurile îmbătrânite;
- Utilizarea biomasei ca sursă de energie regenerabilă.

Impactul schimbărilor climatice asupra agriculturii și silviculturii

Prin rolul și funcțiile sale, agricultura este un utilizator major de resurse naturale, viabilitatea pe termen lung depinzând de existența unei baze de resurse durabile, regenerabile, îndeosebi apa și solul. Proiecțiile viitoare arată faptul că, toate regiunile lumii, vor fi afectate de schimbările climatice, diferențierile regionale în evoluția resurselor naturale și efectele combinate ale fenomenelor extreme fiind din ce în ce mai evidente. Schimbările climatice vor avea efecte complexe asupra proceselor biofizice care stau la baza sistemelor agricole, cu consecințe diferite la nivelul țărilor UE. Creșterea concentrației de CO₂ în atmosferă, temperaturile mai ridicate, schimbările în regimurile anuale și sezoniere de precipitații și schimbarea frecvenței fenomenelor extreme vor afecta atât stabilitatea producției vegetale, cât și mediul natural în care se desfășoară activitățile agricole. Variațiile climatice vor avea consecințe asupra disponibilității resurselor de apă, asupra dăunătorilor și bolilor și asupra solurilor, generând schimbări semnificative ale condițiilor pentru agricultură și producția animală. În cazuri

extreme, degradarea ecosistemelor agricole ar putea însemna deșertificare, având drept rezultat pierderea totală a capacității de producție a terenurilor agricole.

Țara noastră se confruntă deja cu stresurile de mediu actuale, incluzând vulnerabilitatea crescândă în intensitate și frecvență a extremelor climatice (secetă, inundații, arșiță, înghețuri, boli și dăunători, etc.), care produc pierderi importante în toate sectoarele economice, dar mai ales în agricultură, sectorul dependent de evoluția vremii.

Efectele observate și anticipate aduse de către schimbările climatice asupra agriculturii și silviculturii României sunt:

- ⇒ pe parcursul ultimului deceniu, secetele și inundațiile s-au produs frecvent, având un impact negativ, atât asupra producției agricole (în special pentru grâu și porumb), cât și asupra florei și faunei. În unele cazuri, activitățile umane, cum ar fi defrișarea pădurilor montane, a condus la o creștere și mai accentuată a frecvenței de apariție a inundațiilor, prin accelerarea scurgerii pe versanți a apei provenită din ploile torențiale, către receptori;
- ⇒ mai mult de o pătrime din teritoriul României este acoperit de păduri care adăpostesc un număr mare de specii și ecosisteme. Impactul schimbărilor climatice asupra pădurilor a fost analizat cu ajutorul câtorva modele climatice globale. Pentru pădurile localizate în regiunile de câmpie sau în cele deluroase este prevăzută o scădere considerabilă a productivității pădurilor după anul 2040, datorită creșterii temperaturilor și scăderii volumului de precipitații.

Ca și forme de adaptare la schimbările climatice, agricultura trebuie să aibă adaptarea reprezintă un proces prin care orice societate este chemată să învețe cum să reacționeze la riscurile asociate schimbărilor climatice. Trecerea rapidă la o economie mondială cu emisii scăzute de carbon constituie, prin urmare, elementul central al politicii integrate a Uniunii Europene privind schimbările climatice și energia, în vederea atingerii obiectivului UE de a menține creșterea temperaturii medii globale sub 2°C în comparație cu nivelurile perioadei preindustriale. În cazul depășirii celor 2°C, riscul apariției unor schimbări climatice periculoase și imprevizibile crește considerabil, determinând o creștere exponențială a costurilor adaptării.

La nivel european, prima inițiativă politică în domeniul adaptării la efectele schimbărilor climatice a fost "Cartea Verde", adoptată în data de 29 iunie 2007. În aprilie 2009, Comisia Europeană a prezentat "Carta Albă" care a avut ca principal obiectiv stabilirea cadrului de acțiune în vederea capacității de adaptare la nivel european la schimbările climatice. Carta recomandă includerea procesului de adaptare în elaborarea tuturor politicilor europene și consolidarea cooperării la toate nivelurile de guvernare. Raportul „Adaptarea la schimbările climatice: provocarea pentru agricultura europeană și zonele rurale” publicat de CE în 2009, prezintă de asemenea informații privind impactul schimbărilor climatice asupra agriculturii UE, examinează nevoile de adaptare, descrie implicațiile pentru Politica Agricolă Comună și explorează posibile orientări pentru acțiuni viitoare. Totodată, raportul intenționează o implicare proactivă și pe viitor a statelor membre și a comunității agricultorilor europeni în dezbateri pe această temă.

Ca și forme de adaptare la schimbările climatice, agricultura trebuie să aibă în vedere corelarea variabilelor de mediu cu gradul de rezistență al genotipurilor (soiuri/hibrizi) față de condițiile limitative de vegetație (seceta, excese de umiditate, temperaturi ridicate, frig/ger, etc.). Administrarea culturilor și utilizarea rațională a terenului sunt de asemenea, măsuri obligatorii pentru păstrarea potențialului producției, menținând în același timp un impact redus al practicilor agricole asupra mediului și alime. Avantajele unor astfel de măsuri se referă la:

- adaptabilitatea genotipurilor (soiuri/hibrizi) la potențialul zonelor ecologice;
- gestionarea eficientă a resurselor de apă, respectiv o mai bună utilizare a rezervelor de umiditate din sol după semănare, precum și un consum redus de energie prin aplicarea irigațiilor;
- efecte directe asupra proprietăților fizice (structura și stabilitatea structurală a solului), chimice (conținutul de elemente nutritive) și biologice (cantitatea de materie organică) ale solului;
- protejarea solurilor împotriva eroziunii, scurgerii la suprafață și formarea crustei;
- reducerea costurilor de producție prin alegerea unui sistem alternativ de lucrări ale solului și de întreținere specializat pentru combaterea buruienilor, bolilor și dăunătorilor;
- scăderea riscului de apariție a bolilor, precum și o utilizare eficientă a fungicidelor;
- scăderea emisiilor de CO₂ și creșterea producției și a masei vegetale.

Ca și forme de adaptare la schimbările climatice, agricultura trebuie să aibă în vedere DeNu în ultimul rând, activitățile agricole pot fi mai bine protejate prin concentrarea activităților de împădurire în zonele joase (mai expuse fenomenelor asociate cu schimbările climatice), prin reabilitarea digurilor de protecție împotriva inundațiilor utilizând soluții „prietenoase” cu mediul și prin reabilitarea sistemelor de irigații.

Alte forme de poluare a aerului de către agricultură

Agricultura poate avea, de asemenea, un impact negativ asupra calității aerului prin diferite emisii ale compușilor azotului, inclusiv oxizi de azot și amoniac. Oxizii de azot, rezultați, în principal, din descompunerea fertilizanților chimici și din combustia biomasei, au un aport important la concentrația gazelor cu efect de seră. Cele mai semnificative surse de emisii de amoniac provin din practicarea intensivă a zootehniei, precum și din îngrășămintele organice utilizate necorespunzător. Ponderele agriculturii în generarea emisiilor de amoniac este de 80%. Când amoniacul în exces este încorporat în sol determină un efect acidifiant, care poate dăuna florei și faunei.

În acord cu Protocolul de la Göteborg, un plafon maxim al emisiilor de amoniac va fi stabilit pentru România începând din anul 2010. Nu se anticipează că acesta va fi o problemă, deoarece emisiile anuale totale sunt relativ scăzute, datorită numărului redus de animale și a dispariției marilor exploatații care practică o zootehnie intensivă pe parcursul ultimilor 10–15 ani.

Silvicultura

Gospodărirea și dezvoltarea pădurilor trebuie să devină un element esențial în strategia națională de prevenire a inundațiilor. Pădurile joacă un rol important în regularizarea debitelor cursurilor de apă, în asigurarea calității apei și în protejarea unor surse de apă importante pentru comunitățile locale fără alte surse alternative de asigurare a apei. Este cazul pădurilor situate în perimetrele de protecție a resurselor de apă subterane sau de suprafață, precum și a pădurilor situate pe versanții aferenți lacurilor naturale și de acumulare.

Pădurile au un rol important în menținerea stabilității terenurilor, inclusiv pentru controlul eroziunii, alunecărilor de teren sau avalanșelor. Împăduririle cu specii indigene vor viza de asemenea terenurile agricole cu probleme de eroziune și pericol de alunecare.

1.3. Economia rurală și calitatea vieții

Structura economiei rurale

Economia rurală prezintă diferențieri semnificative în funcție de regiuni, de trăsăturile demografice specifice, sociale și economice. Această diferențiere este vizibilă mai ales în ceea ce privește sărăcia în spațiul rural românesc, reflectată într-un nivel scăzut de trai al populației și în lipsa de surse de venituri alternative.

Economia rurală este preponderent primară, cu pondere a agriculturii de circa 60% în structura acesteia (comparativ cu circa 14-15% în UE), cu efecte negative asupra gradului de ocupare al populației rurale active, nivel redus de procesare a materiei prime agricole și, prin consecință de formare a valorii adăugate și de fiscalizare nesemnificativă a producției agricole și alimentare.

La nivel regional, din punct de vedere al contribuției la VAB, conform datelor statistice la nivelul anului 2009, sectorul primar (agricultură, pescuit, silvicultură) este cel mai bine reprezentat în regiunile Sud-Est și Nord-Est, cu o pondere de 11,76%, respectiv 11,13%, regiunea București-Ifov având cea mai mică pondere (0,29%). Cea mai dezvoltată regiune, prin contribuția pe care sectorul industrie îl are la ponderea VAB, este reprezentată de regiunea Sud-Muntenia (34,29%), urmată de regiunea Centru (32,58%), regiunea București –Ifov fiind cea mai slab industrializată (19,68%).

După cum se observă, în toate regiunile, sectorul terțiar (servicii – comerț) este predominant, regiunile de dezvoltare București-Ifov și Nord-Est depășind ca pondere media națională.

VAB pe ramuri de activitate conform CAEN 2, 2009									
	Total	NE	SE	SM	SV	V	NV	Centru	BI
Agricultura, silvicultura, pescuit	7,16%	11,13%	11,76%	9,84%	10,46%	7,32%	8,13%	7,66%	0,29%
Industria	26,75%	21,61%	25,45%	34,29%	28,70%	32,06%	27,82%	32,58%	19,68%
Constructii	11,71%	11,85%	13,43%	10,35%	12,73%	9,37%	11,56%	10,52%	12,89%
Servicii	54,38%	55,42%	49,37%	45,52%	48,11%	51,25%	52,49%	49,24%	67,14%
Comert	20,92%	20,83%	20,52%	18,89%	18,79%	20,98%	22,27%	20,40%	22,55%
Informatii	4,33%	1,52%	1,22%	1,55%	1,16%	3,45%	1,98%	1,91%	11,93%
Intermedieri financiare și asigurări	2,49%	1,39%	1,35%	1,00%	1,22%	1,28%	1,74%	1,62%	5,90%
Tranzacții	7,25%	9,64%	7,89%	7,97%	7,35%	9,17%	8,49%	8,11%	3,81%
Activități profesionale, științifice și tehnice;	4,44%	2,62%	3,03%	3,53%	3,01%	2,53%	2,68%	2,80%	9,13%
Adm publ și apărare; asig soc din sist publ; învățământ; sănătate și asist soc	12,34%	16,93%	12,84%	10,99%	14,90%	11,36%	12,73%	11,98%	10,18%
Actv spect, cult și recreative; alte sv	2,59%	2,48%	2,51%	1,58%	1,69%	2,48%	2,61%	2,42%	3,63%

Sursa: INS, Anuarul Statistic al României, 2012

Activitățile specifice, altele decât cele agricole și forestiere în spațiul rural, depind de distribuția teritorială/comerț și de alte activități ale lanțului de distribuție. Astfel, se poate spune că principalele activități depind de resursele naturale locale disponibile, de relieful și de tradițiile zonei. În ceea ce privește datele statistice, așa cum s-a menționat anterior, agricultura, industria alimentară și silvicultura sunt de o importanță primordială pentru

economia rurală, prezența activităților nonagricole, legate de sectorul primar, mai ales exploatarea resurselor naturale și procesarea, fiind ne semnificative în termeni economici.

În ceea ce privește **VAB național, comparativ cu statele UE-27**, în România cea mai mare pondere la VAB o are agricultura, deși productivitatea este scăzută comparativ cu celelalte sectoare de activitate.

La fel ca și în celelalte state europene, industria românească reprezintă cea mai importantă ramură a economiei, fiind depășită ca pondere în VAB doar de Cehia (26,4% România, 30,3% Cehia).

La nivelul UE-27, **sectorul non-agricol** (industrie și servicii) a generat 98% din valoarea adăugată totală a UE-27 în 2010. Această cotă a crescut ușor în cursul perioadei 2003-2010, și, în consecință, ponderea sectorului primar, în economie în general, este în scădere. (DG Agri –Raport statistic 2011)

În 2008, sectorul non-agricol a reprezentat 96% din totalul VAB în regiunile preponderent rurale din UE-27. Astfel, în perioada 2004-2008 valoarea adăugată totală a **sectorului non-agricol în regiunile predominant rurale** a crescut cu 150 de miliarde de euro (în termeni reali), ceea ce a dus la o creștere cu 2 % a VAB în această perioadă. (DG Agri –Raport statistic 2011)

Sectorul non-agricol a reprezentat 84% din totalul VAB în regiunile preponderent rurale din Bulgaria și 87% în România, ceea ce înseamnă că sectorul primar joacă încă un rol important pentru aceste economii. Prin comparație, în restul țărilor din UE – 27, sectorul non-agricol a produs mai mult de 90% din VAB în regiunile predominant rurale. Cele mai ridicate rate ale VAB în regiunile predominant rurale, peste 97%, se găsesc în Danemarca, Belgia și Germania. (DG Agri –Raport statistic 2011)

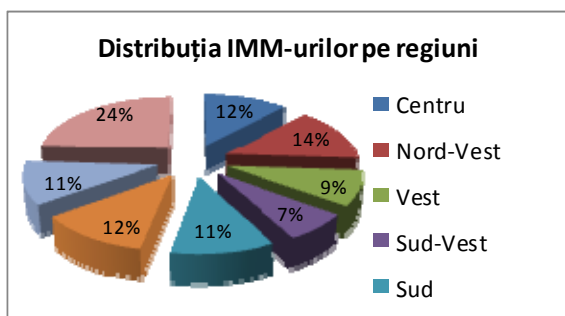
Formarea VAB pe sectoare mari de activitate (% din valoarea adăugată brută) – 2009

Tara	Agricultură	Industrie	Construcții	Comerț, transport și servicii comunic.	Servicii întreprinderi/ finan.	Alte servicii
UE-27	1,7	17,9	6,3	20,9	29,2	24,0
Belgia	0,7	16,3	5,4	21,7	30,5	25,4
Bulgaria	5,6	21,4	8,9	25,4	23,0	15,7
Cehia	2,2	30,3	7,4	24,2	18,3	17,5
Danemarca	1,1	17,4	4,9	19,5	27,4	29,8
Germania	0,8	22,2	4,3	17,5	31,1	24,1
Estonia	2,6	19,5	7,0	25,4	24,8	20,8
Irlanda	1,4	23,9	8,5	17,5	28,7	20,0
Grecia	3,2	13,3	4,6	33,1	20,1	25,7
Spania	2,6	15,3	10,8	24,6	23,6	23,0
Franța	1,7	12,4	6,4	19,0	33,7	26,7
Italia	1,8	18,8	6,3	22,2	28,8	22,1
Cipru	2,1	9,6	9,0	25,9	28,1	25,3
Letonia	3,1	14,0	6,6	28,0	26,1	22,2
Lituania	4,2	20,4	6,3	32,0	16,3	20,8
Luxemburg	0,3	8,2	5,8	19,9	49,0	16,9
Ungaria	3,0	24,9	4,8	21,2	23,6	22,5
Malta	1,8	16,0	3,4	23,3	24,3	31,2
Olanda	1,7	17,9	6,0	20,3	28,2	25,9
Austria	1,5	21,8	7,3	23,5	23,7	22,1
Polonia	3,6	23,0	7,5	27,1	20,2	18,6
Portugalia	2,3	16,8	6,1	25,7	23,6	25,5
România	7,0	26,4	10,9	23,6	16,8	15,4
Slovenia	2,4	23,2	7,9	22,0	23,3	21,2
Slovacia	2,6	25,5	8,8	24,3	21,9	16,9
Finlanda	2,7	21,2	7,0	19,5	25,0	24,7
Suedia	1,7	19,7	5,4	20,0	25,0	28,2
UK	0,8	14,9	5,9	20,4	34,1	23,9

Sursa: Eurostat, 2011

Dezvoltarea afacerilor. Întreprinderile mici și mijlocii formează baza economiei românești și au un rol important în menținerea și consolidarea economiei naționale prin crearea de noi industrii sau nișe de piață, creșterea oportunităților de angajare, încurajarea concurenței pe piață și vitalizarea economiilor aflate la nivel regional sau local.

La **nivel național**, în anul 2010, 99,71% din totalul întreprinderile românești sunt reprezentate de IMM-uri, iar dintre acestea ponderea cea mai mare o au microîntreprinderile cu 89,42%. (Institutul Național de Statistică - 2010)

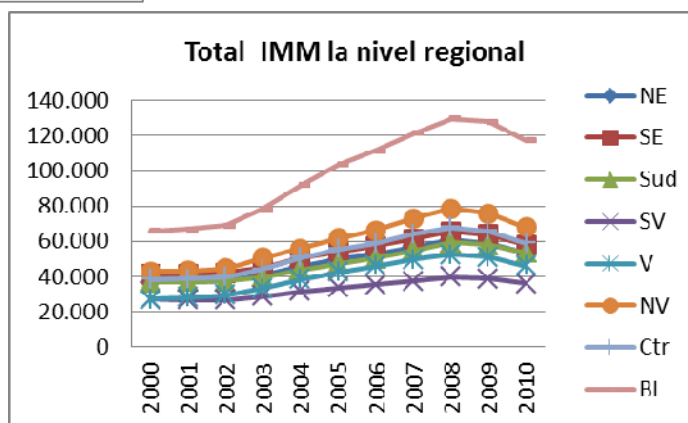

Dacă analizăm distribuția IMM pe regiuni de dezvoltare, în anul 2010, se constată că regiunea București Ilfov are cea mai mare pondere a IMM-urilor (23,90%), urmată de Regiunile Nord Vest (13,81%) și Centru (12,05%). Cea mai mică pondere a IMM-urilor o deține Regiunea Sud Vest cu 7,31% din IMM.

(prelucrare date INS-2011)

În perioada 2000-2010, la nivel regional, se observă un trend crescător al numărului IMM-urilor până în

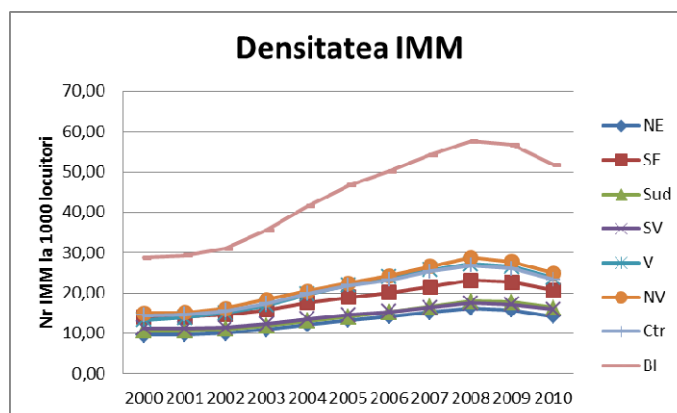
anul 2008, după care, datorită crizei economice internaționale, cu care s-a confruntat și România, numărul IMM-urilor a scăzut cu 11,36% în următorii doi ani. Situația la nivel regional este asemănătoare cu cea națională. Pierderile cele mai mici s-au înregistrat în regiunea Sud Vest care a pierdut doar 3.797 IMM, ceea ce reprezintă o pierdere de 10% din total IMM. Aceeași pierdere, din punct de vedere procentual, se regăsește și în regiunea Sud Muntenia, dar din punct de vedere numeric, pierderea este mult mai mare de 5.753

IMM. Numărul cel mai mare de IMM care a dispărut din economia românească este de 12.191 IMM în regiunea București Ilfov, ceea ce reprezintă doar 9% din numărul total de IMM înregistrat în regiune.

Analizând perioada 2000-2010, pentru toate regiunile de dezvoltare, microîntreprinderile sunt preponderente cu peste 85% din total IMM-uri, celelalte categorii fiind net inferioare: întreprinderile mici cu 8-9% și cele mijlocii cu 1,4-2%.

Pornind de la domeniile de activitate, conform CAEN rev 2, în perioada 2008-2010, cele mai multe IMM se regăsesc în domeniul comerțului cu ridicata și cu amănuntul, reparațiilor autovehiculelor și motocicletelor (37,7%), urmat de alte 3 domenii de bază: activități profesionale științifice și tehnice (11,08%), construcțiile (10,04%) și industria prelucrătoare (10,04%). Datorită efectelor negative ale crizei economice, anumite domenii de activitate și-au redus numărul de IMM-uri în perioada 2008-2010, iar altele chiar au beneficiat de un efect multiplicator; în general domeniile care nu aveau căutare în perioadele anterioare: transport și depozitare (de la 6,22% la 6,64%), hotel și restaurante (de la 4,27% la 4,97%), agricultură, silvicultură și pescuit (de la 2,45% la 3,10%), sănătate și asistență socială (de la 1,57% la 1,77%). (Institutul Național de Statistică - 2011)

Decalajele în dezvoltarea antreprenorială a diferitelor Regiuni ale țării, măsurată prin numărul întreprinderilor la 1000 locuitori, s-au adâncit în ultimii ani. Comparativ cu țările UE-27, în România sunt de până la 2 ori mai puține întreprinderi la 1000 locuitori, cu o distribuție inegală în cele opt Regiuni de Dezvoltare. Media Uniunii Europene este de 39 IMM la 1000 de locuitori (în 2005), în comparație cu 23 IMM la 1000 locuitori înregistrate pentru România în anul 2010. Peste media UE-27 și, implicit media națională se află Regiunea București Ilfov cu 52 IMM la 1000 locuitori. Totodată, trebuie menționat că regiunile din vestul țării, respectiv Vest, Nord Vest și Centru au un număr de IMM la 1000 de locuitori peste media națională. Cea mai slabă repartizare o are cea mai săracă regiune din UE: Nord Est. Aceste analize demonstrează marile decalaje ce există între cele opt regiuni de dezvoltare.

După 2008, datorită efectelor negative ale crizei economice, se vede o creștere a ponderii microîntreprinderilor în total IMM-uri rezultată ca urmare a reducerii activității economice a acestor și, implicit, a numărului de salariați, precum și radierii de pe piața economică a 62.837 firme (IMM).

Totodată, din prelucrarea datelor furnizate de *Oficiul Național al Registrului Comerțului pe perioada 2003-2011*, reiese că în anii 2006 și 2010 au fost puncte critice pentru nivelul de dezvoltare al firmelor, întrucât au fost radiate mult mai multe firme decât s-au înmatriculat.

Datorită crizei economice cu care s-au confruntat și firmele românești, în anul 2010, aceste firme sunt foarte sensibile la șocurile pieței și, astfel, au fost înregistrate 183.227 de firme

care din diferite motive (faliment, nedepunerea situațiilor financiare, fuziune, schimbarea sediului în alt județ, etc) au dispărut de pe piață. Dintre aceste firme, cele mai multe își desfășurau activitatea în sectorul comerțului en gros și en detail, urmat de sectorul industriei prelucrătoare, precum și cele implicate în tranzacțiile imobiliare. Cele mai multe radieri s-au înregistrat în regiunile Nord Vest (17,2%) și Nord Est (16,3%). Pe acest sector, criza s-a resimțit cel mai puțin în regiunile Sud Vest și Vest a căror firme radiate reprezintă doar puțin peste 8,5% din total firme radiate.

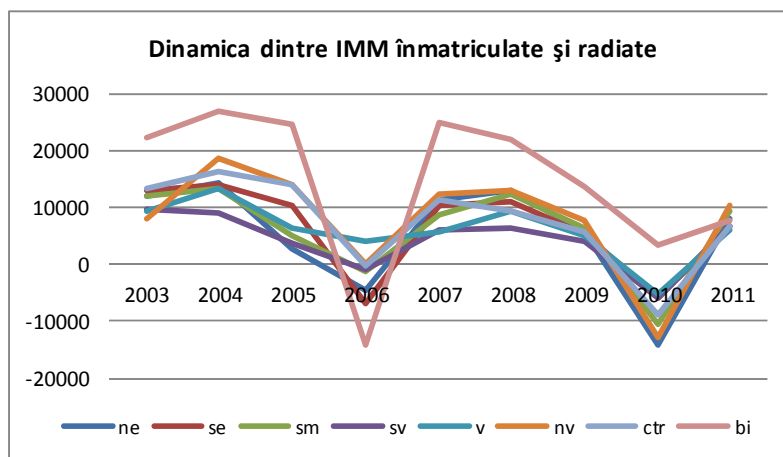
Cele mai multe firme au fost radiate în mediul urban. Dacă în perioada 2008-2010, firmele sunt radiate în mod agresiv, cu o creștere de două ori sau de 3 ori față de anul anterior, după această perioadă numărul firmelor radiate sunt în creștere, dar cu o rată descrescândă față de perioada anterioară. Din punct de vedere al numărului firmelor radiate, creșterea cea mai mare s-a înregistrat în mediul rural, în 2010, în regiunile Nord Est, Sud Vest și Nord Vest cu peste 400% față de anul anterior.

În 2010, au fost create cca 245.000 IMM, ceea ce reprezintă 50% din total IMM existente; dintre acestea, numai 60% rămân active după primul an de funcționare. Atractivitatea capitalei din punct de vedere al dezvoltării mediului de afaceri, situează Regiunea București-Ilfov pe primul loc în crearea de noi IMM (18,5% din total IMM nou create). La polul opus se situează Regiunea Sud-Vest (8,9% din IMM nou create).

Majoritatea IMM-urilor din România au sediul social în locuința proprietarului și au un singur asociat (411.466 firme în conformitate cu datele furnizate de ONRC).

Dezvoltarea antreprenorială este slab reprezentată în zonele rurale ca efect al resurselor materiale limitate, al educației deficitare, al nivelului scăzut al utilităților precum și al fenomenului de migrație temporară masivă spre urban sau peste hotare.

Din punct de vedere al **distribuției procentuale a salariaților** pe cele trei clase de mărime ale IMM-urilor, se evidențiază o împărțire aproximativ egală, cu mici diferențe, între cele trei categorii: 34,95% sunt angajați în microîntreprinderi, 32,97% în întreprinderile mici și 32,07% în cele mijlocii. Cu toate că numărul microîntreprinderilor sunt predominante ca număr de unități, reprezentând 89,42% din numărul de IMM în anul

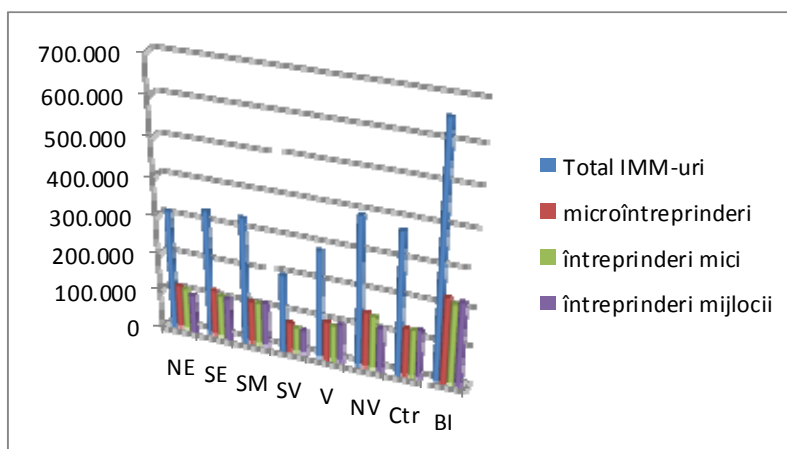

2010, acestea au o pondere în totalul forței de muncă apropiată de a celorlalte două clase de IMM-uri. Acestea scot în evidență vulnerabilitatea microîntreprinderilor care dețin un număr foarte redus de salariați per firmă, în medie 2 salariați/ firmă. Numai regiunea București Ilfov are o medie de 5 salariați pe microîntreprindere.

Dacă din anul 2001 până în 2008, numărul salariaților ce își desfășoară activitatea în cadrul IMM-urilor a crescut cu 50%, după acest an critic, în următorii doi ani, numărul de salariați s-a redus cu 14%. Pierderile cele mai mari de personal se înregistrează la nivelul întreprinderilor mijlocii cu peste 18%. IMM-urile fără nici un salariat sunt predominante, în perioada 2008-2011 variază între 34-42,7% din total firme.

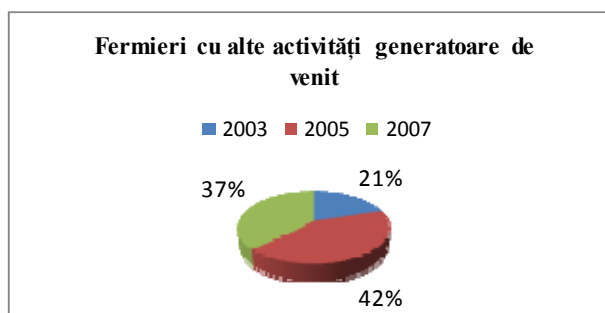
Analizând regional situația numărului mediu de salariați în IMM-uri, rezultă mari diferențe între regiunea București-Ilfov, regiune dezvoltată, și celelalte regiuni. Astfel, ponderea numărului mediu de salariați în IMM-uri este de 23% în București - Ilfov, microîntreprinderile deținând 22% din locurile de muncă, în timp ce clasa mijlocie avea mai mult de 24% dintre angajații în IMM-uri. Cea mai slab reprezentată regiune este regiunea Sud Vest Oltenia, ce are o contribuție la numărul de salariați din IMM-uri de doar 7%; pe categorii contribuția acestei regiuni este asemănătoare cu ponderea pe IMM, cu o mică diferență pentru întreprinderile mijlocii de 6%. (INS 2011)

Numărul mediu de salariați în IMM-uri, pe clase de mărime și regiuni de dezvoltare

Totodată, trebuie menționat că România ocupă ultimul loc în Uniunea Europeană în ce privește ponderea angajaților cu contracte pe perioada determinată, doar 1% din lucrătorii români fiind angajați în acest fel, comparativ cu 15% media europeană. Această situație se datorează și anvelopei fiscale, care a fost înăspriată pe perioada crizei.

Deși în anul 2007 se observă o **descreștere a ponderii fermierilor implicați în alte activități** față de anul 2005, putem afirma, la modul general că în perioada 2003-2007, a fost înregistrată o creștere a fermierilor care desfășoară activități nonagricole, ceea ce arată o îmbunătățire a situației diversificării activităților economice în mediul rural. (prelucrare date EUROSTAT din Raport statistic DG AGRI 2006,2008,2011).

Din analiza statistică a statelor membre UE la nivelul anului 2007, rezultă că aproximativ o treime din fermierii UE (35,3%) au desfășurat alte activități generatoare de venit decât cele agricole. Deși pentru unele state membre, caracterul rural sau urban al regiunilor nu pare a fi direct corelat cu ponderea mai mare sau mai mică a acestui indicator, totuși se poate constata

că, în cazul României, Bulgariei, Sloveniei, Estoniei și Olandei, cea mai mare pondere a fermierilor implicați în alte activități se regăsește în mediul predominant rural.

Există, de asemenea, o diferență semnificativă, între regiunile cu caracter rural și cele cu caracter urban, la nivelul UE-27. Astfel, cea mai mare pondere a fermierilor care desfășoară alte activități este întâlnită în Slovenia și Suedia (70%), comparativ cu Belgia și Luxemburg, unde ponderea este mult mai mică (20%) (Raport Statistic DG AGRI-2011).

Indicator	Fermieri care desfășoară alte activități generatoare de venit			
Mod de măsurare	Ponderea fermierilor care desfășoară alte activități generatoare de venit			
Sursă	EUROSTAT – Structura gospodăriilor agricole			
An	2007			
Unitate de măsură	%			
Țară	(1)PR	(2) IN	(3) PU	SM
Belgia	15,9	15,3	16,7	16,0
Bulgaria	39,2	33,8	29,5	37,0
Republică Cehă	46,3	47,6	42,6	46,5
Danemarca	47,4	50,0	50,0	48,2
Germania	n.a.	n.a.	n.a.	48,2
Estonia	43,9	41,8		43,7
Irlanda	47,1		47,3	47,1
Grecia	22,7	25,0	25,8	23,2
Spania	32	31,0	35,7	32,3

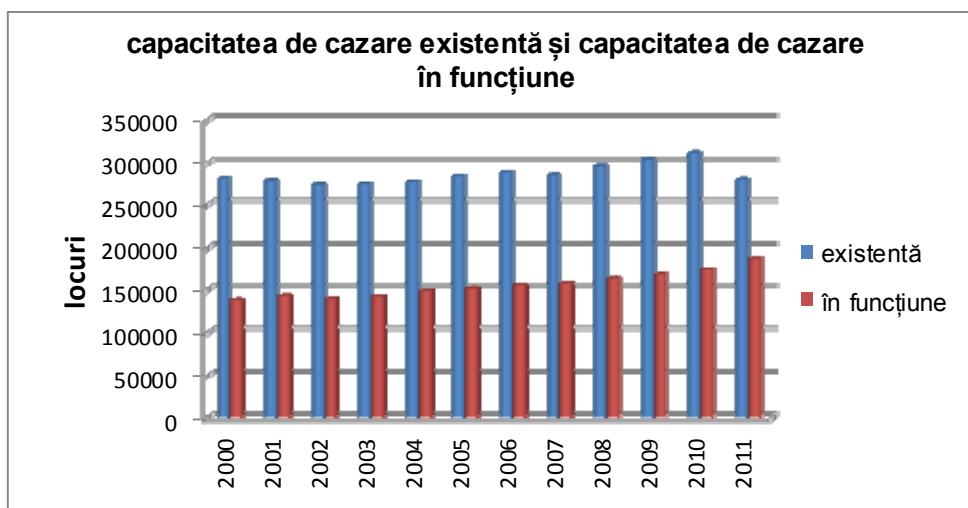
Franța	23,4	29,1	21,7	25,2
Italia	26,8	29,5	22,4	27,8
Cipru		50,1		50,1
Letonia	39,4	41,5	44,4	40,4
Lituania	30,9	34,8	31,2	31,8
Luxemburg		18,5		18,5
Ungaria	37,8	38,6	37,7	38,1
Malta			47,2	47,2
Olanda	35,9	27,8	28,3	28,2
Austria	37,9	38,0	33,8	37,6
Polonia	37,7	42,0	42,4	39,5
Portugalia	25,1	26,6	23,5	25,2
România	37,1	35,3	31,9	36,3
Slovenia	79,7	75,0		77,9
Slovacia	43,3	46,3	45,9	44,3
Finlanda	41,4	44,1	49,1	42,6
Suedia	71	70,6	75,2	70,9
Marea Britanie	39,5	42,9	42,6	42,1
UE-27	34,8	35,4	33,4	35,3
UE-15	28,7	31,5	29,4	29,8
UE-12	37,9	37,9	39,7	38,0

(Raport statistic DG AGRI 2011)

Dezvoltarea turismului

Dezvoltarea și promovarea turismului presupune existența unui potențial turistic care prin atractivitatea sa are menirea să încite și să asigure integrarea unei zone, regiuni cu vocație turistică în circuitele turistice interne și internaționale și care să permită accesul turiștilor prin amenajările corespunzătoare.

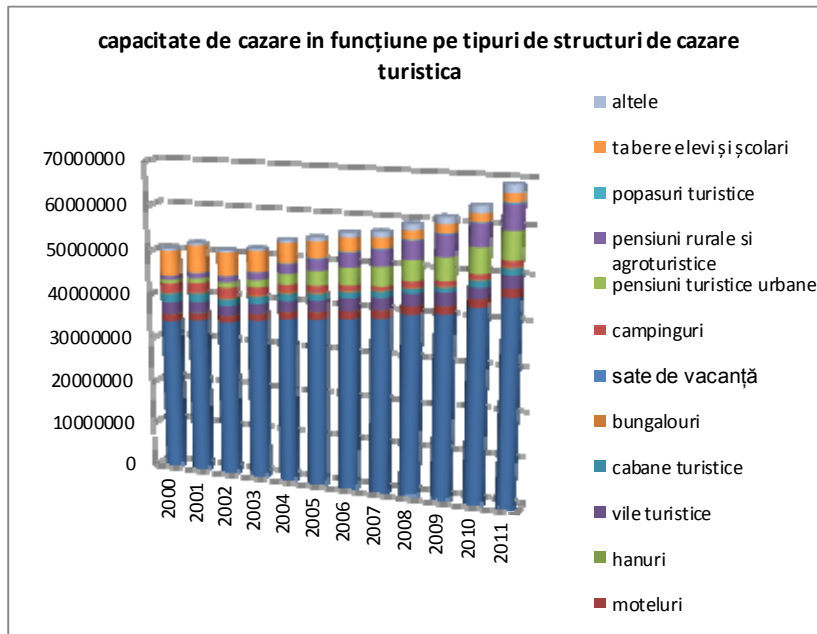
Din analiza datelor statistice, **la nivel național**, în perioada 2000-2011, se constată că, deși sectorul turistic a înregistrat o creștere a capacității de cazare, cu un număr maxim de locuri în anul 2010, doar jumătate dintre acestea sunt funcționale.

relucrare date statistice INS)

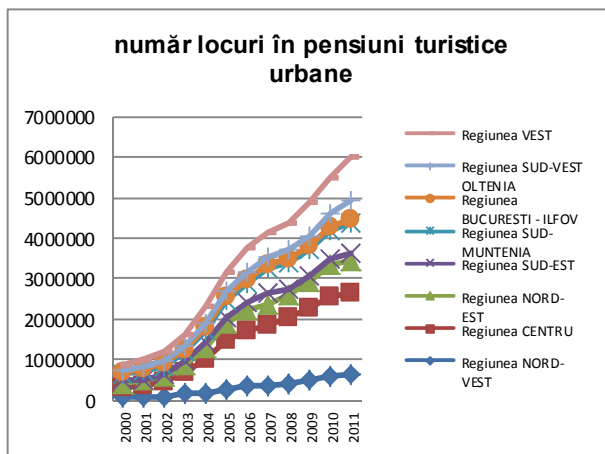
(p

Acest aspect este explicat de situația privind capacitatea de cazare funcțională în funcție de tipul structurii de cazare turistică, unde se observă că hotelurile au cea mai mare capacitate de cazare, însă o parte dintre ele sunt parțial sau total nefuncționale. Totuși, deși ca pondere în total structuri de cazare turistică capacitatea de cazare funcțională în hoteluri se menține constantă (67%-66%), putem vorbi de un trend crescător al numărului de locuri funcționale din hoteluri în perioada 2000-2011 (de la 33573040 locuri în anul 2000 la 45204127 locuri în anul 2011).

În ceea ce privește pensiunile turistice, atât cele urbane cât și cele rurale și agroturistice, în perioada analizată se constată o creștere a capacității funcționale atât ca pondere (de la 2% la 9% pensiuni turistice urbane și de la 2% la 8% pensiuni turistice rurale și agroturistice) cât și ca număr de locuri (de la 864622 la 5999542 pensiuni turistice urbane și 805618 la 5378364 pensiuni turistice rurale și agroturistice).

Acest trend ascendent se datorează conștientizării potențialului turistic considerabil și utilizarea oportunităților oferite de fondurile europene pentru investițiile în infrastructura de primire turistică cu funcțiuni de cazare, în special în pensiuni turistice.

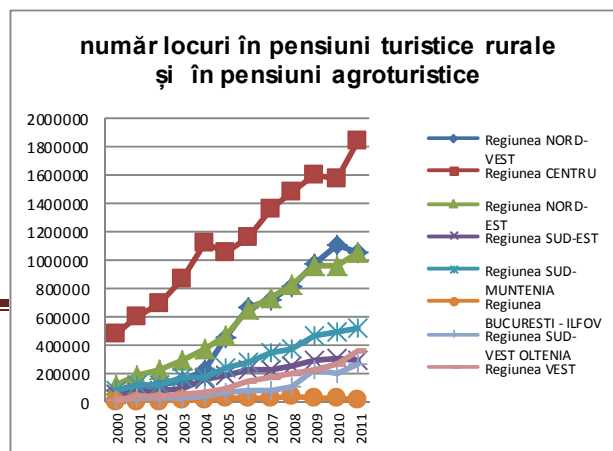
Pe de altă parte numărul de locuri de cazare funcționale s-a redus la jumătate în cazul campingurilor (de la 2462042 locuri la 1228233), iar în cazul taberelor pentru elevi și preșcolari, acesta a scăzut de la 11% în 2000, la 3% în 2011, de unde reiese interesul scăzut al investitorilor în acest tip de structură de cazare. (prelucrare date statistice INS)

Un alt aspect important care iese în evidență este faptul că sectorul turistic nu a fost afectat de criza economică în aceeași măsură în care au fost afectate celelalte sectoare, în special cele productive.

La nivel regional, dacă facem referire la infrastructura de cazare de mici dimensiuni,

observăm un trend crescător al capacității de cazare în toate regiunile, atât la nivelul pensiunilor urbane cât și a celor rurale și agroturistice. Cea mai spectaculoasă creștere o are capacitatea de cazare în pensiunile urbane din regiunea Vest și pensiunile turistice rurale și pensiunile agroturistice din regiunea Centru.

Regiunea Nord-Vest înregistrează o creștere mică la nivelul pensiunilor urbane, în timp ce, așa cum era de așteptat, pensiunile rurale și agroturistice din regiunea București-Ilfov, după

un trend ușor crescător până în 2008 urmează o pantă descendentă.

Aceste diferențe înregistrate la nivel regional sunt explicate prin faptul că dezvoltarea turismului depinde foarte mult de specificul fiecărei regiuni: de existența și calitatea pensiunilor turistice și de prezența unor tipuri variate de activități, de folclor, de existența regiunilor etnografice și de practicarea diverselor activități agricole.

(prelucrare date statistice INS)

Astfel, turismul specific pentru Bucovina (Nord - Est) este cel religios, în Maramureș (Nord - Vest), turismul arhitectural și etnografic, în Transilvania (Centru) - turismul recreațional și cultural, arta culinară și a vinului, iar la poalele Munților Carpați se practică pescuitul. Zonele montane și cele forestiere din România asigură o serie de oportunități pentru practicarea turismului și în special a ecoturismului.

O altă zonă turistică importantă este Delta Dunării (Est), care de asemenea, prezintă valoare naturală ridicată datorită biodiversității și permite practicarea diferitelor tipuri de turism (odihnă, pescuit, artă culinară).

La nivelul UE-27 în ansamblu, ponderea locurilor de cazare disponibile este mai mică în regiunile predominant rurale (26,5%) decât în mediul urban și regiunile intermediare (28,8% și 44,7%, respectiv). Mai mult decât atât, numărul locurilor de cazare în regiunile predominant urbane a crescut cu o medie a ratei anuale de 2,4%, dublu față de rata pentru regiunile predominant rurale (1,2%). În România, în perioada 2001-2010, numărul locurilor de cazare a crescut în regiunile predominant rurale cu 0,5% față de 0,7% la nivel național.

Pe de altă parte, distribuția locurilor de cazare în rândul statelor membre ale UE-27 arată că unele țări reprezintă o pondere mai mare a capacității de cazare în mediul rural decât ponderea locuri de cazare la nivel național, subliniind astfel importanța turismului rural în aceste țări. De exemplu, Franța, Austria și Grecia au o capacitatea de cazare în mediul rural, la nivel UE-27 de 23,4%, 9,3% și, respectiv 6,8% și doar 21%, 3,4% și 3% din locurile totale de cazare UE-27. *(DG AGRI Raport statistic 2011)*

Turismul rural

România este o țară preponderent agricolă cu numeroase sate și cu un peisaj rural atrăgător, ce dispune de o mare diversitate de resurse naturale care includ litoralul Mării Negre, munții, Dunărea și râurile, parcurile naționale și rezervațiile naturale, toate acestea reprezintă oferta de "bază" constituindu-se în posibilități excelente pentru turismul rural.

Turismul în spațiul rural a fost, și continuă să fie, din ce în ce mai apreciat și mai solicitat de oamenii ce trăiesc și muncesc în condiții tot mai stresante în cadrul marilor aglomerări urbane, dar nu numai. Turismul rural reprezintă totuși în primul rând o posibilitate de reîntoarcere la natură, la tot ceea ce este pur, nealterat și curat; o reîntoarcere spre origini, oricând plăcută și reconfortantă.

Activitățile turistice sunt activități generatoare de venituri alternative, ceea ce oferă posibilități de dezvoltare a spațiului rural, datorită peisajelor unice, ariilor semi-naturale vaste, ospitalității înăscute a locuitorilor din mediul rural.

Totodată conservarea tradițiilor, culturii, a gastronomiei, precum și diversitatea resurselor turistice rurale oferă un potențial bogat și diversificat pentru dezvoltarea acestui sector.

Pentru a avea un turism rural de calitate este necesar un proces de modernizare, dezvoltare și inovare a acestui sector, prin crearea de servicii turistice moderne și competitive. Deși în perioada de programare 2007-2013, turismul rural a fost sprijinit prin intermediul Programului Național de Dezvoltare Rurală, acesta nu a ajuns la un nivel de dezvoltare satisfăcător din punct de vedere calitativ și cantitativ, pentru cerințele pieței atât la nivel național cât și internațional.

Deși în actuala perioadă de programare au fost finanțate 291 proiecte care vizau centre de promovare și informare turistică locală, în continuare este necesar să ne concentrăm asupra sprijinirii promovării turismului rural.

Există foarte puține metode de măsurare a succesului și rentabilității investițiilor în turism, din cauza naturii semi-informale a activităților, a promovării și marketingului slab organizate mai ales la nivel județean și local, ceea ce face dificil ca întreprinzătorii/operatorii să ajungă pe piață și să-și dezvolte afacerile corespunzător. Totuși, cu un marketing adecvat și alte tipuri de sprijin coordonat, produsele unice ale turismului românesc vor putea fi valorificate pe măsura diversității și atractivității lor.

Ecoturismul. Devine tot mai evident că dezvoltarea turismului în arii naturale sensibile în absența unui management corespunzător poate prezenta o amenințare pentru integritatea ecosistemelor și a comunităților locale. Un număr tot mai mare de vizitatori în zone fragile din punct de vedere ecologic poate duce la o degradare puternică a mediului. De asemenea, comunitățile locale și cultura indigenă pot fi influențate negativ de aflulxul crescut de vizitatori străini cu un stil de viață modern. În plus, schimbările climatice, instabilitatea economică și

condițiile politico-sociale pot face din turism o afacere riscantă, mai ales în zonele puternic dependente de această activitate economică.

Partea bună este că aceeași ascensiune a turismului creează numeroase oportunități atât pentru conservare cât și pentru bunăstarea comunităților locale. Ca răspuns la interesul crescut pentru cunoașterea naturii, dar și la semnalele de alarmă venite din cele mai îndepărtate colțuri ale lumii, s-a conturat treptat o nouă etică a călătoriei numită **ecoturism**. Ecoturismul poate furniza veniturile atât de necesare pentru protejarea parcurilor naționale și a altor arii naturale, venituri care nu ar putea fi obținute din alte surse. De asemenea, ecoturismul poate constitui o alternativă viabilă de dezvoltare economică pentru comunitățile cu puține activități generatoare de venit. Mai mult, ecoturismul poate spori nivelul de educație și conștiință al turiștilor, transformându-i în susținători entuziaști ai conservării mediului natural și cultural. (*Ecoturism și turism rural – Puiu Nistoreanu, Gabriela Țigu*).

Ecoturismul poate atrage un plus de valoare socială și economică în zonele cu potențial natural, materializându-se în venituri canalizate din zona preponderent urbană către zona rurală prin intermediul turiștilor.

Ariile protejate de tip parc național, parc natural, sit Natura 2000 și altele pot deveni parte integrantă din economia locală și pot constitui parteneri de dezvoltare rurală cu beneficii mutuale. Acest parteneriat între sectorul rural (mici întreprinzători și autoritatea locală) și administratorul de arie protejată poate aduce un grad de inovativitate în spațiul tradițional rural.

Totodată este un moment extrem de favorabil pe plan internațional și european ca România să proiecteze o imagine de turism cu destinații de ecoturism, astfel zona rurală capătă o valoare economică și socială dincolo de granițele regiunii și devine unul dintre cei mai importanți „exportatori” din România (veniturile provenite din serviciile oferite către turiști străini sunt echivalentul unui export).

Momentul favorabil este generat și de finalizarea unui sistem de implementare a conceptului de destinație de ecoturism, România fiind printre primele (dacă nu chiar prima țară la nivel mondial) care aplică Criteriile de Dezvoltare a Turismului Durabil (lansate în Global Sustainable Tourism Council în 2012) pentru destinații de ecoturism. Criteriile și procedura de implementare a destinațiilor de ecoturism au fost realizate sub coordonarea Ministerului Dezvoltării și Turismului în cadrul grupului interministerial de implementare a strategiei de ecoturism.

Ecoturismul este un domeniu relativ recent pe plan european și național, din acest motiv nu există încă date statistice cuprinzătoare. Cu toate acestea există studii aplicate la nivelul diverselor micro-regiuni din Europa și România care demonstrează rolul important în economia rurală a ecoturismului.

Pe plan european există exemple semnificative ce susțin rolul important al ariilor protejate în economia locală prin intermediul ecoturismului. Prezentăm în continuare câteva dintre aceste exemple:

Parcul Național Neusiedlersee din Austria reușește să mărească cu 30% gradul de utilizare al spațiilor de cazare din zonă, măbind sejurul mediu al turiștilor la cinci zile (patru nopți). Estimarea veniturilor din ecoturism în zona Parcului Național (14 sate) este de 50 milioane Euro (sursa: AER și Administrația Parcului Național Neusiedlersee, 2010).

Comunitățile din jurul a 5 parcuri naționale din Austria (Donauauen National Park, Hohe Tauern National Park, Kalkalpen National Park, Neusiedler See-Seewinkel National Park, Thayatal National Park) au un beneficiu important economic și social în urma aportului de valoare adus de aceste arii protejate în special prin intermediul ecoturismului (sursa: *Getzner M. The economic Impact of National Parks, 2003*). Câteva rezultate sunt prezentate mai jos:

- în 35% din comunități au apărut firme cu impact semnificativ asupra economiei locale.;
- numărul turiștilor din 33% din comunități a crescut; ca o particularitate a crescut numărul turiștilor din parcurile care înainte aveau vizitatori puțini (ex. Kalkalpen N.P.).
- în 37% dintre comunități, parcul național reprezintă un element central care integrează toate activitățile din gama relațiilor publice. În majoritatea comunităților au avut loc noi proiecte de investiții (în infrastructură, în turism, etc);
- 33% din comunități au afirmat că parcul național este esențial pentru dezvoltarea locală.

În Finlanda, Parcul Național Oulanka și împrejurimile acestuia, aduc venituri de 14,2 milioane € și asigură 183 locuri de muncă (Huhtala, M. Finnish Forest Research Institute, "Monitoring and Management of Visitors and Visitor Flows", 2009)

Pe plan național, unul dintre cele mai bine documentate proiecte de ecoturism, proiectul Carnivore Mari din Carpați a demonstrat că într-o zonă extrem de defavorizată precum zona de nord a Parcului Național Piatra Craiului a putut atrage turiști pe baza programului "Lupi, urși și râși în Transilvania" derulat în perioada 1997-2003. Astfel, numărul de grupuri de turiști, a crescut de la 8 în 1997 la peste 100 în 2002. În perioada 2001-2002, veniturile directe realizate pe plan local exclusiv de pe urma programelor de ecoturism au fost de aproximativ 400 000 Euro, ce echivalează cu veniturile medii a peste 100 de angajați la nivelul anilor 2001-2002 (Rapoartele anuale 2001, 2002, Carpathian Large Carnivore Project).

În acest moment, prin demararea programului de recunoaștere și promovare a destinațiilor de ecoturism inițiat de MDRT se urmărește ca minim 10 micro-regiuni să fie incluse în prima fază în această rețea de destinații (2013) urmând ca din 2014 numărul acestora să crească la peste 20 de micro-regiuni acoperind unitar zonele naturale cu caracter preponderent rural din România.

Moștenirea culturală. O componentă importantă a vieții satului este cultura, domeniu care poate contribui în mod specific la creșterea gradului de atractivitate a satului pentru populația tânără.

Mijloacele prin care se transmite cultura în mediul rural sunt: căminele și alte așezăminte culturale, bibliotecile, cinematografele, radioul, televiziunea și internetul.

În ultimii 10-15 ani s-a putut constata o continuă degradare a mediului cultural al României pe fondul reducerii sprijinului financiar acordat domeniului, atât din partea bugetului public, cât și din partea finanțatorilor privați.

Această situație a căpătat aspecte alarmante în multe zone rurale, unde majoritatea căminelor culturale beneficiază de un sediu propriu, dotarea fiind nesatisfăcătoare sau și-au încetat activitatea și servesc altor destinații.

Patrimoniul cultural al satului românesc reprezintă o sursă importantă de dezvoltare atât la nivel regional cât și la nivel local, capitalul simbolic fiind esențial pentru identitatea culturală reprezentată prin valori, obiceiuri și îndeletniciri, credințe și simboluri împărtășite de către comunitate.

Manifestarea identității culturale, a tradițiilor și a obiceiurilor este influențată de regiune, care reprezintă mai mult decât o locație geografică. Date fiind acestea, menținerea identității culturale trebuie să includă câțiva factori, cum ar fi educația și consumatorii de cultură.

În acest sens, protejarea moștenirii rurale este extrem de importantă în ceea ce privește dezvoltarea turismului rural ca modalitate de promovare a satelor românești, cu un efect pozitiv asupra atragerii turiștilor și cu beneficii economice pentru populația locală.

Descrierea și analiza disparităților cu privire la furnizarea serviciilor în spațiul rural

Zonele rurale din România sunt afectate de lipsa semnificativă a infrastructurii și a deficiențelor acestea care afectează atât dezvoltarea economică, cât și calitatea vieții. Cele mai importante nevoi sunt legate de:

Drumuri. În mediul rural, drumurile constituie ruta de transport cea mai importantă, dar calitatea, și în general, dezvoltarea acestora și a traficului este încă departe de a îndeplini standardele europene.

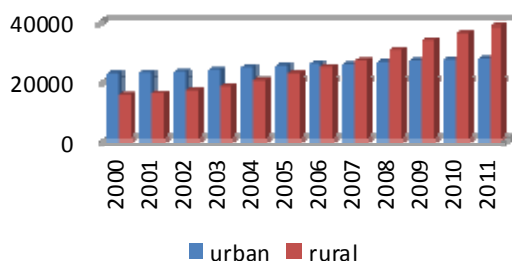
Alte dificultăți în mediul rural sunt legate de accesarea serviciilor medicale și educaționale, accesul populației rurale la educația de bază și la serviciile de sănătate este împiedicat de serviciile de transport deficitare, cu un impact negativ asupra fluxului urban – rural al medicilor și profesorilor.

Drumurile adecvate reprezintă o condiție esențială pentru dezvoltarea economică, pe lângă celelalte domenii ale dezvoltării umane și sociale.

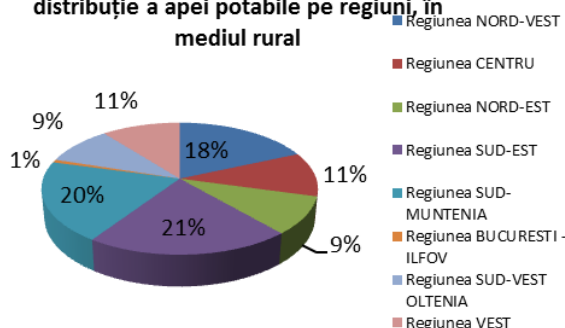
Alimentarea cu apă potabilă Prin prisma implementării directivelor europene, asigurarea unei rețele de apă potabilă curentă reprezintă o altă problemă majoră ce condiționează calitatea vieții și dezvoltarea activităților economice în spațiul rural.

La nivel național, lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile s-a dublat în perioada 2000-2011, ajungând de la 38238,1 km în 2000, la 65900,9 km în 2011, această evoluție favorabilă datorându-se sprijinului acordat, atât în perioada de pre-aderare cât și după aderarea României la UE, pentru investițiile în alimentarea

Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile

Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile pe regiuni, în mediul rural

cu apă potabilă din fonduri europene și naționale. (INS-TEMPO online-serii de timp)

În ceea ce privește distribuția apei potabile pe **medii de rezidență**, o creștere considerabilă (cu 60%) a lungimii rețelei simple de distribuție a apei potabile se constată în mediul rural. În acest sens, la nivelul anului 2011, din 38426,6 km de conducte alimentare cu apă potabilă, aprox. 5400 km sunt reprezentați de km realizați prin investițiile în alimentarea cu apă sprijinite prin programul de preaderare SAPARD (*Raport final privind implementarea Programului SAPARD în România*), și aprox 2.683 km realizați prin PNDR 2007-2013, (*Raport anual progres PNDR - 2011*).

La nivel regional, mediul rural din regiunea Sud-Est este cel mai bine reprezentat ca lungime totală a rețelei de alimentare cu apă. Din punct de vedere al creșterii lungimii conductelor de alimentare cu apă, regiunea București –Ilfov, a cunoscut cea mai bună evoluție, în anul 2011 înregistrându-se o creștere de 5 ori față de anul 2000, urmată de regiunea Sud-Vest Oltenia, cu un indice de creștere de 4 ori a numărului de km.

Dacă în anul 2003 doar 43,6% din lungimea totală a rețelelor de alimentare cu apă potabilă se află în zonele rurale, în anul 2011 raportul s-a inversat, 58,3% din lungimea totală a rețelelor de alimentare cu apă potabilă aflându-se în mediul rural.

Energia termică. Serviciile de alimentare cu energie termică sunt limitate în spațiul rural, doar 0,5% din totalul energiei termice fiind distribuită în aceste zone, datorită faptului că multe dintre uzinele care produceau această energie și o distribuiau satelor din apropiere și-au redus activitatea sau au renunțat la furnizarea acestor servicii. Prin urmare, la nivel național doar 26 de localități rurale beneficiază de acest serviciu. (este necesar ca datele să fie reactualizate)

În ceea ce **privește încălzirea prin centrală termică**, doar 2,4% dintre gospodăriile din mediul rural beneficiază de acest serviciu, în timp ce 89% dintre gospodării utilizează sobe pe bază de lemn, cărbune, petrol. (este necesar ca datele să fie reactualizate).

În perioada 2000-2011 se constată o creștere semnificativă a numărului localităților din spațiul rural în care se distribuie gaze naturale. Astfel, acestea au crescut de la 373 în anul 2000 la 635 în anul 2011.

La nivelul țării, creșterea înregistrată în această perioadă este de 62% (INS, 2012)

Cantitatea de gaze naturale destinată uzului casnic scade, în aceeași perioadă de referință, cu aproape 30%, de la 3.742.058 mii mc la 2.731.434 mii mc.(INS, 2012)- valorile nu sunt detaliate pe urban/rural, se datorează probabil scăderii cantității de energie distribuită centralizat în special în mediul urban, programului de eficientizare termică a locuințelor.

Cantitatea de lemn de foc exploatată la nivel național a crescut cu peste 60% în perioada 2002-2010, de la 2.557.205 mc la 4.133.529 mc. (INS,2012)

Energie regenerabilă. În contextul Europa 2020, strategie lansată la începutul anului 2010, Uniunea Europeană și-a stabilit pentru următorii zece ani obiective clare în perspectiva unei dezvoltări durabile, inovative și favorabile incluziunii sociale. În domeniul energiei, acestea se rezumă la creșterea ponderii surselor de energie regenerabilă până la 20% și creșterea cu 20% a eficienței energetice. Transpunerea lor în obiective naționale, în cazul României presupune ca 24% din producția de energie să provină din surse regenerabile iar consumul de energie să scadă cu 10 milioane tone echivalent petrol.

În ceea ce privește energia regenerabilă, Uniunea Europeană consideră că lucrurile evoluează conform planului, menținându-se premisa atingerii țintei în 2020. România înregistrează o pondere a energiei din surse regenerabile care o situează peste media europeană, fiind posibilă îndeplinirea obiectivului național înainte de termen.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	TARGET
UE27	8,1	8,5	9	9,9	10,5	11,7	12,5	20
România	16,8	17,6	17,1	18,3	20,3	22,4	23,4	24

(Ponderea energiei regenerabile în consumul final brut- Eurostat)

Dacă energia obținută din surse regenerabile se încadrează în ținta pentru anul 2020, consumul de energie înregistrează în continuare valori mari, determinând Comisia Europeană să elaboreze Directiva privind eficiența energetică în iunie 2011, aceasta primind vot favorabil din partea Parlamentului European în 11 septembrie 2012.

Directiva prevede măsuri concrete de reducere a consumului energetic care vor produce concomitent economii în bugetul familiilor și noi locuri de muncă:

- guvernelor, reducerea anuală a consumului de energie în cel puțin 3% din instituțiile publice și impunerea respectării criteriului eficienței energetice la achiziționarea bunurilor și serviciilor;
- întreprinderilor, reducerea consumului de energie în clădiri comerciale;
- scăderea consumului de energie în cazul utilizării aparaturii electromenajere;
- soluții mai eficiente de generare a energiei electrice și termice;
- impunerea unor cerințe legate de eficiența energetică în cazul echipamentului industrial;
- audituri energetice și măsuri de gestionare a energiei pentru marile companii;
- punerea în funcțiune a rețelelor și contoarelor inteligente, care să le ofere consumatorilor posibilitatea de a reduce consumul energetic și de a-și calcula economiile realizate.

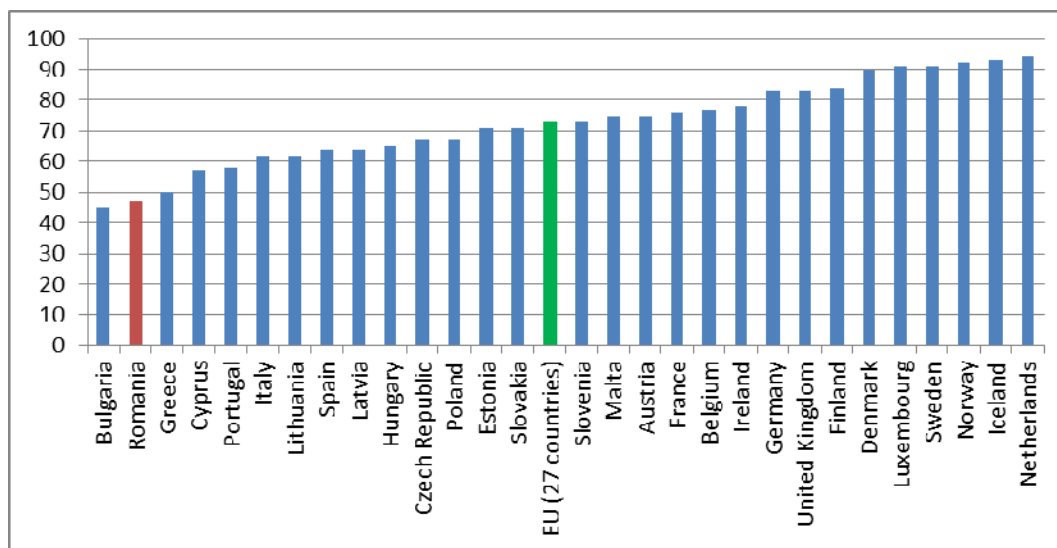
Este dificil de cuantificat gradul de eficiență energetică în mediul rural, însă odată identificate problemele în acest domeniu la nivel european, aceste reglementări se impun și la acest nivel. În acest sens, va fi necesară încurajarea în continuare în cadrul proiectelor de dezvoltare rurală utilizarea surselor de energie alternativă și implementarea unor măsuri care să ducă la creșterea eficienței energetice prin reducerea consumului.

Accesul la internet

Deoarece este nevoie să se îmbunătățească competitivitatea în aproape toate domeniile de activitate și pentru că există probleme de productivitate în economia rurală, precum și în ceea ce privește facilitarea accesului pe piață și la informație, este esențial să existe acces la internet prin cablu în cât mai multe zone rurale.

Gradul de acoperire broadband în România rămâne încă limitat, în special în mediul rural, acesta traducându-se printr-un nivel scăzut în rândul populației, gospodăriilor și agenților economici. Rata de penetrare a serviciilor de comunicații în bandă largă este în continuare una dintre cele mai scăzute din Uniunea Europeană 14% la nivelul populației și 47% (în ianuarie 2011 conform Eurostat) la nivelul de gospodărie. Această rată de penetrare și de utilizare nesatisfăcătoare are drept cauză principală veniturile mici ale populației din mediul rural (45% din populația României care se caracterizează prin venituri mici, rata scăzută a calculatoarelor disponibile la nivelul gospodăriilor (doar 35% din gospodării au acces la PC), o arie de acoperire redusă a serviciilor de comunicații electronice în bandă largă (43% din localitățile din mediul rural nu au acoperire broadband), condițiile deficitare de acoperire DSL (Digital subscriber line). Internetul wireless este, de asemenea, foarte scăzut. (sursa *Strategia Națională de Broadband 2009 cu date actualizate de recensământul populației 2011 și cel mai recent raport al Eurostat din ianuarie 2011*).

Procentul de gospodării ca au acces la internet și internet broadband

Conform raportului Eurostat pentru luna ianuarie a anului 2011, **rata de penetrare a broadband-ului fix** a atins 14%, comparativ cu 13.7% în iulie 2010 și 12.3% în iulie 2009, însă rămâne în continuare cea mai mică din Uniunea Europeană, media în UE fiind de 26.5% în ianuarie 2011. Deși rata de penetrare a broadband-ului fix, în valoare absolută, este în creștere, aceasta este în scădere relativ la media UE. Dacă în ianuarie 2007 diferența dintre media europeană și România era de 11.2% în prezent diferența a crescut la 12.5%. Este evident că în acest ritm de creștere rata de penetrare nu poate ajunge din urmă restul Europei.

În 2008 MCSI a realizat un studiu la nivel de localitate pentru a determina zonele albe. În România exista în total 13746 de localități, din care 12500 se află în mediul rural. Datele studiului MCSI au fost colectate de la 1094 companii prestatoare de servicii de internet (Internet Service Provider – ISP). Concluziile acestui studiu au fost că în 9315 localități nu există niciun ISP. În 2010 ANCOM a realizat un alt studiu pentru a determina care dintre aceste localități necesită servicii broadband și se încadrează în definiția de „zonă albă” conform definiției și parametrilor din Strategia Națională de Broadband. Conform acestui studiu în 3648 de localități nu există niciun tip de infrastructură de broadband, iar companiile ISP nu au intenția de a dezvolta una în următorii 3 ani. Din aceste 3648 de localități numai 3555 se află în mediul rural (deci aparțin de UAT comună) –

Studiile efectuate de către ANCOM și MCSI au stabilit că serviciile de bandă largă sunt disponibile pentru cetățenii și întreprinderile din zonele mai dens populate. Din cauza costurilor fixe ridicate, costurile unitare sunt agravate dramatic pentru populația din zonele cu densitate redusă, devenind un obstacol major pentru dezvoltarea infrastructurii de bandă largă. Ca efect, rețelele de distribuție (backhaul network) și de acces (bucla locală sau „last mile”) din aceste zone și conectarea către rețeaua magistrală (backbone network) sunt insuficiente sau lipsesc pur și simplu, mai ales în zonele rurale, montane și cele defavorizate geografic. Aceste „zone albe”, în care nu există puncte de prezență, rețele de distribuție și bucle locale pentru furnizarea de internet în bandă largă, sunt desemnate ca zone „eșec de piață” întrucât nu prezintă interes pentru operatorii de telecomunicații. Datorită costurilor fixe ridicate, investiția într-o astfel de zonă nu este fezabilă pentru operatorii economici din acest domeniu. Lipsa accesului la servicii de comunicații broadband scade atractivitatea economică a acestor zone pentru operatori economici din alte domenii, favorizând sărăcirea și depopularea respectivelor zone.

Rețele broadband sunt în general mult mai profitabile acolo unde cererea potențială este mai mare și mai concentrată, adică în zonele dens populate. Din cauza costurilor fixe ridicate ale investițiilor, costurile unitare cresc direct proporțional cu scăderea densității populației. Izolarea comunităților și depărtarea față de rețeaua de backbone cresc în mod semnificativ costurile investițiilor suplimentare necesare pentru a implementa în mod adecvat rețele în bandă largă.

Având în vedere faptul că în România sunt prezente diverse forme de relief, printre acestea putem aminti zonele montane, Delta Dunării, unde densitatea populației este scăzută și gospodăriile sunt răsirate, iar distanțele față de punctul de inserție sunt mari, costul de dezvoltare a infrastructurii este foarte ridicat. În același timp, veniturile globale sunt foarte scăzute. Din aceste motive, furnizarea serviciilor de comunicații în bandă largă nu poate fi asigurată în condiții normale de piață. Acest lucru conduce la un "decalaj digital" între zonele care au acces la serviciile de bandă largă și cele care nu au.

Penetrarea broadband scăzută este exacerbată de faptul că România are un nivel foarte scăzut al ratei de penetrare a telefoniei fixe, în special în zonele rurale. Potrivit unui studiu de piață publicat de ANCOM la data de 15 martie 2011, rata de penetrare a serviciilor de telefonie fixă în mediul rural este de 47%. Acest lucru limitează drastic capacitatea de a stimula furnizarea prin modernizarea schimburilor telefonice tradiționale, o strategie care a fost utilizată pe scară largă în alte state membre de a furniza bandă largă la o mare parte a populației într-o manieră rentabilă și într-o perioadă relativ scurtă de timp. Un alt impediment major, ce trebuie avut în vedere în implementarea rețelelor broadband în aceste zone, este lipsa în anumite părți a racordării la rețeaua de energie electrică. Conform Programului Național de Electrificare 2012-2016 (august 2012), în România există 98.871 gospodării neelectrificate amplasate în 2237 localități (din care 95 localități total neelectrificate)

În prezent, infrastructura de broadband din România va fi modernizată și completată în perioada următoare prin implementarea submăsurii 322 e) "*Investiții privind infrastructura de broadband în spațiul rural*" din cadrul PNDR 2007 – 2013 și, de asemenea, prin implementare Proiectului RNET din Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice privind infrastructura de broadband derulat prin Ministerului Comunicațiilor și Societății Informaționale.

1.4. Încurajarea transferului de cunoștințe și a inovării în agricultură, silvicultură și zonele rurale:

Cercetare – dezvoltare, inovare, formare profesionala

În vederea unei mai bune alinieri la strategia Europa 2020, în special în ceea ce privește utilizarea eficientă a resurselor, o importanță tot mai mare trebuie să o dobândească creșterea productivității agricole prin cercetare, prin transfer de cunoștințe și prin promovarea cooperării și a inovării (inclusiv prin intermediul parteneriatului european pentru inovare privind productivitatea și durabilitatea agriculturii).

Trebuie constientizat faptul că inovarea, dezvoltarea întreprinderilor competitive și furnizarea de bunuri publice cetățenilor din UE reprezintă căi de aliniere la prioritățile Uniunii în materie de dezvoltare rurală privind transferul de cunoștințe și inovarea în agricultură, silvicultură și zonele rurale trebuie să se aplice orizontal, în legătură cu celelalte priorități ale Uniunii în materie de dezvoltare rurală.

În acest context, România trebuie să investească în inovare întrucât aceasta îi aduce investiții durabile și cu o valoare adăugată mare, precum și o sporire a competitivității economice în agricultura silvicultură și în general în spațiul rural, pe termen mediu și lung.

Cercetarea-dezvoltarea –inovarea

Astfel pentru perioada 2014 – 2020, România va trebui să răspundă în direcția "creșterii inteligente" și a "dezvoltării unei economii bazate pe cunoaștere și inovare", pentru a putea beneficia de :

- ✓ un mediu favorabil pentru mai multe investiții în știință și educație științifică, o consolidare a capacității acestor sisteme capabile să susțină și să conducă la atingerea unei ținte așa ambițioase de creștere a investiției de cca patru-cinci ori față de nivelul actual,
- ✓ un număr mai mare de cercetători competitivi la nivel mondial, iar ca rezultat mai multă cunoaștere științifică și o comercializare mai accentuată a acesteia.

Conceptul de inovare este privit la nivelul Observatorului European Leader ca fiind un proces de creativitate și consiliere economică în scopul detectării de idei și proiecte inovative care conduc la crearea de noi locuri de muncă, sprijinirea microîntreprinderilor, crearea de legături între agenți și sectoare, valorificarea resurselor ca elemente de impulsie a dezvoltării, o mai bună adaptare a serviciilor, noi forme de organizare colective, o nouă abordare a resurselor din teritoriu, reconstituirea unei identități teritoriale, instaurarea unor noi forme de organizare financiară și de gestionare a politicilor publice.

Astfel în România putem considera ca fiind procese de inovare instituite măsurile de tip Leader, înființarea Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală, introducerea de noi tehnologii performante de mecanizare, de procesare, de producere de energie regenerabilă, servicii noi pentru populația rurală.

Astfel definirea conceptului de inovare în contextul orientarilor strategice ale UE în perspectiva 2020 este necesar a fi perceput într-un sens mai larg, luând în considerare discrepanțele de dezvoltare intrateritoriale cât și în raport cu alte state UE. Abordarea conceptuală în acest sens va permite României în viitoarea perioadă de programare 2014-2020 o maximizare a utilizării fondurilor europene.

Pe de altă parte, o latură importantă în inovare o are cercetarea. Cercetarea poate fi soluția pentru rezolvarea unor probleme majore cu care se confruntă România în sectorul agricol ca de exemplu: efectele schimbărilor

climatică, adaptarea soiurilor, conservării și ameliorării caracteristicilor solului, obținerea scăderii semnificative a riscului erozional, realizarea creșterii rezervei de apă în sol ca urmare a lucrărilor reduse ale solului.

De asemenea folosirea unor tehnologii inovative se concretizează și în efecte socio-economice și de mediu cum ar fi: sporirea producției, reducerea consumului de combustibili, îmbunătățirea condițiilor de muncă ale fermierilor, menținerea structurii, conservării și ameliorării caracteristicilor solului, obținerea scăderii semnificative a riscului erozional, realizarea creșterii rezervei de apă în sol ca urmare a lucrărilor reduse ale solului.

În acest sens un factor cheie ce poate duce la promovarea conceptului de inovare în agricultură, silvicultură și în general în spațiul rural, este schimbarea atitudinii de care ar trebui să dea dovadă fermierii și grija acestora pentru resursele naturale.

Cercetare, dezvoltare – inovare în agricultură. Situație curentă Întrucât activitățile de cercetare-dezvoltare și inovare în agricultură au o particularitate și specificitate aparte, analiza socio – economică se bazează pe aspecte sesizate și dezbătute de Academia de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu Șișești” în lucrarea “Strategia de cercetare-dezvoltare și de inovare în agricultură și dezvoltare rurală pentru 2014-2020”. (<http://www.asas.ro>)

Astfel sistemul de cercetare agricolă din România este caracterizat prin existența unei rețele de 60 unități de cercetare dezvoltare și inovare de interes public care administrează un patrimoniu funciar de cca. 30.000 ha, din care activitatea de cercetare științifică în domeniul agricol, desfășurată în unitățile aflate în subordinea și coordonarea Academiei de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu Șișești”, reprezintă cca. 90% din activitatea de cercetare-dezvoltare pe țară.

În rețeaua de cercetare-dezvoltare de interes public activează cca. 530 de cercetători care acoperă toată plaja de profesii specifice și conexe domeniului de cercetare agricolă, zootehnică, piscicolă, silvică și de industrie alimentară.

Alături de unități de cercetare dezvoltare și inovare de interes public ființează unități și/sau departamente de cercetare ale universităților de științe agricole și biologice de stat și private precum și ale unor entități private, pentru aproape toate domeniile de specializare ale cercetărilor agricole. Cercetarea privată agricolă are o pondere redusă în sistemul național de cercetare agricolă.

O particularitate a cercetării agricole din România este aceea că, cercetare propriu-zisă este asociată dezvoltării și activității de inovare, precum și unei activități comerciale în domeniul pieței semințelor, materialului săditor pomicol, viticol, forestier, a materialului genetic zootehnic și piscicol.

În domeniul inovării și a introducerii progresului tehnic nu există o rețea propriu-zisă de transfer tehnologic, specializată, acestea făcându-se prin intermediul rețelei de cercetare-dezvoltare, inovare de interes public, prin departamentele de marketing ale furnizorilor de input-uri pentru agricultură și sporadic, prin mijloacele mass-media.

Numărul foarte mare de șefi de entități fără personalitate juridică (3.825.000), care exploatează anual în medie cca. 2 ha, vorbește de la sine despre capacitate financiară a acestora de a susține din capitalul propriu transferul de tehnologie inovativă precum și transferul de know-how, impunându-se ca statul să intervină în acest domeniu, cel puțin până în etapa de dezvoltare în care fermele de tip comercial vor deține o pondere de peste 75-80 % în ceea ce privește suprafețele exploatate.

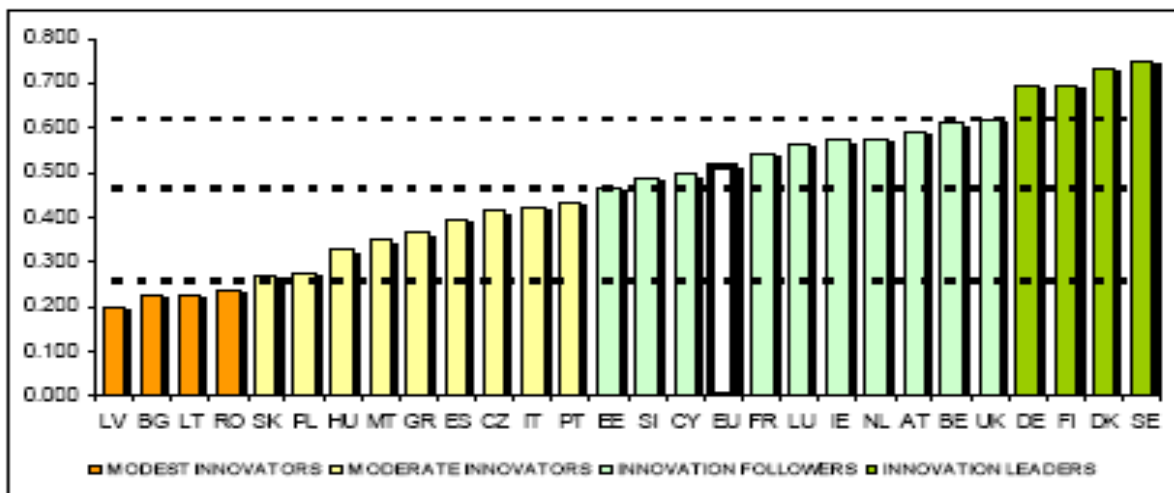
Dacă vom adăuga la aceste date și o serie de particularități, obiective ale transferului tehnologic inovativ (conservatorismul și lipsa de cultură de specialitate a mării majorități a destinatarilor, riscurile tehnologice și financiare ale implementării tehnicilor/tehnologiilor inovative, volatilitate piețelor agroalimentare), avem o imagine

aproape completă a dificultăților cu care se va confrunta România în perioada 2015-2020 în privința atingerii țințelor strategice "Europa 2020" asumate prin Planul Național de Reformă, în special în direcția "creșterii inteligente" – "dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare".

România este unul dintre inovatorii modești cu o performanță sub medie.

Conform unui studiu efectuat la nivelul UE, pentru perioada 2008/2009 se constată că România are un important potențial ne-valorificat în domeniul inovării, iar performanța în inovare este distribuită ne-uniform în Europa.

FIGURE 1: EU MEMBER STATES' INNOVATION PERFORMANCE

Note: Average performance is measured using a composite indicator building on data for 24 indicators going from a lowest possible performance of 0 to a maximum possible performance of 1. Average performance in 2010 reflects performance in 2008/2009 due to a lag in data availability.

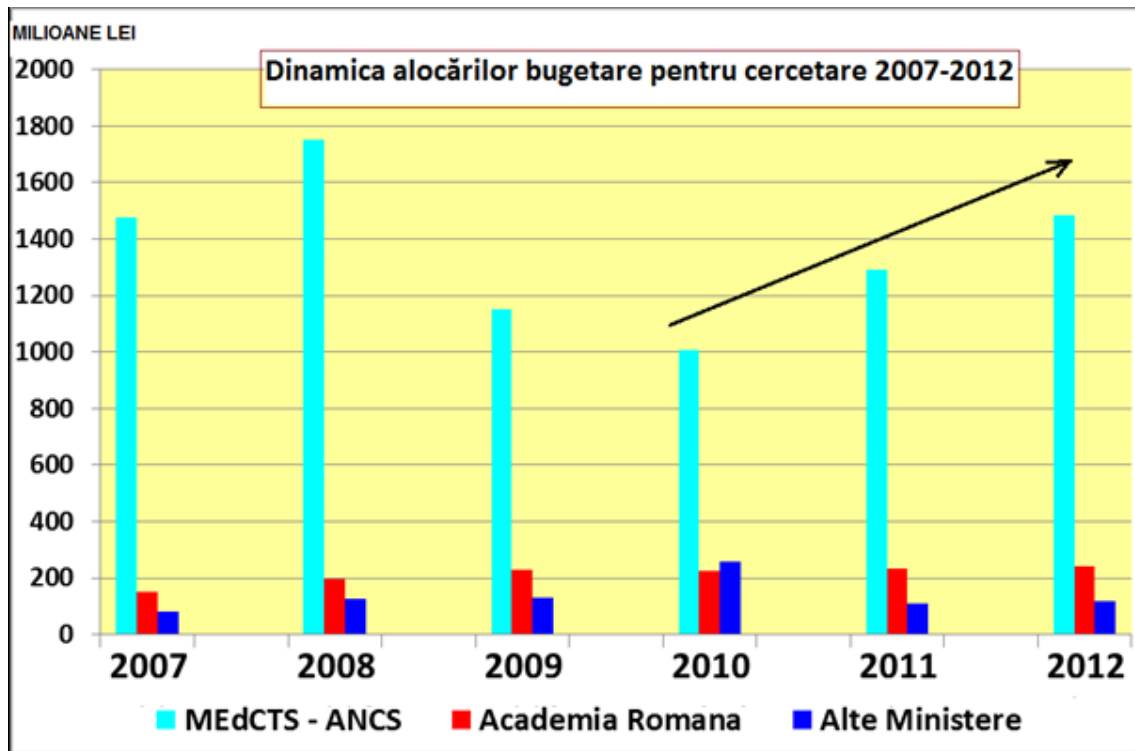
Datorită faptului că potențialii utilizatori ai produselor de cercetare, dezvoltare și inovare din agricultură este reprezentat de suma șefilor exploatațiilor agricole (3.856.000), la care se adaugă specialiștii din avalul filierelor de produs (industria agroalimentară și a biocombustibililor), administrația publică centrală și locală, studenții și cadrele didactice din intitutele de învățământ superior de specialitate, o parte din cadrele didactice și elevii din învățământul mediu din spațiul rural.

Numărul foarte mare de șefi de entități fără personalitate juridică (3.825.000), care exploatează anual în medie cca. 2 ha, vorbește de la sine despre capacitate financiară a acestora de a susține din capitalul propriu transferul de tehnologie inovativă precum și transferul de know-how.

Principiul de bază al cercetărilor agricole care se vor desfășura în intervalul 2015-2020 este acela al creării premizelor dezvoltării durabile a agriculturii României, astfel încât integrarea acesteia în direcțiile de dezvoltare a Politicilor Agricole Comune după 2015, să se constituie ca o dezvoltare de tip evolutiv și să nu provoace disfuncții structurale la nivelul spațiului rural.

Surse bugetare alocate pentru cercetare-dezvoltare, inovare

Astfel pentru România, în etapa următoare de programare, este esențială respectarea angajamentelor din Planul Național de Reformă – Europa 2020 și anume ținta pentru finanțare alocată cercetării -inovării 2% din PIB (1% finanțare publică + 1% finanțare privată), în condițiile în care la nivel european valoarea este de 3% din PIB (1% finanțare publică, respectiv 2% investiții private în activități cercetare- dezvoltare-inovare).

1.2. Formare profesionala

Tara noastră, prin combinarea politicilor în domeniul educației, al ocupării forței de muncă și al incluziunii sociale, țara noastră încearcă să sprijine o apropiere multi-sectorială pentru asigurarea dezvoltării unor resurse umane competente, în vederea alinierii la prevederile comune politicii de coeziune cât și politicii de dezvoltare rurală.

Pentru România, racordarea deplină la nouă filosofie a dezvoltării - proprie Uniunii Europene și larg împărtășită pe plan mondial – și anume cea a dezvoltării durabile, este important ca atingerea performanțelor economice prin creșterea participării pe piața muncii și promovarea calității ocupării forței de muncă să se asigure prin:

- îmbunătățirea accesului pe piața muncii pentru grupurile vulnerabile;
- promovarea competitivității pe piața muncii, în special prin mai buna corelare dintre sistemul educațional și de formare, pe de o parte, și cerințele pieței muncii, pe de altă parte;

În contextul dezvoltării unei economii bazate pe cunoaștere și inovare, putem spune că aceasta se bazează pe resursa umană, astfel că la nivel local trebuie să existe responsabilități în materie de calificare a forței de muncă și de creștere a capacității acestora de adaptare la nou și la nevoi.

Acest fapt presupune valorificarea potențialului uman la nivel local și a cunoștințelor și informațiilor existente, fiind un factor cheie pentru dezvoltarea zonelor rurale.

Dezvoltarea locală reprezintă un fenomen complex ce vizează întreaga viață economică, socială, politică și culturală de la nivelul unui teritoriu. Astfel, dezvoltarea locală trebuie să aibă în vedere următoarele elemente: Protecția mediului; Dezvoltare socială; Economie și piață; Guvernare și reglementări; Amenajarea teritoriului; Educație și formare; Cultura, știință și cercetare.

Un aspect cheie pentru creșterea capacității de adaptare a forței de muncă rurală este educația și formarea profesională.

Evoluția și specializarea în agricultură și silvicultură necesită un nivel corespunzător de instruire tehnică, economică și juridică, inclusiv expertiză în tehnologii noi ale informației, pentru a corespunde cerințelor comunitare în domeniul fitosanitar, bunăstării animalelor, standardelor de calitate, sprijinind astfel mobilizarea populației rurale și îmbunătățirea diversității locale în vederea creșterii atractivității zonelor rurale, a diversificării economiei rurale și a calității vieții.

Deși constatăm faptul că nivelul de educație al populației rurale cu vârsta cuprinsă între 25 - 64 de ani a înregistrat o tendință de creștere a ponderii persoanelor cu studii medii sau superioare de la 52,1% în 2003, la 74,3% în 2009 datorată parțial creșterii gradului de participare la procesul educațional sau de instruire a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 25 - 64 de ani, ponderea fermierilor cu formare profesională de bază sau completă este de 7,4% în comparație cu 20% media UE 27 (Sursa: Raportul anual statistic DG agri)

Practic o consecință majoră a acestei situații este reflexia faptului că sistemul de învățământ liceal din sectorul agricol este nefavorabil în sensul în care o serie de școli cu profil agricol s-au închis iar numărul acestora per general s-a redus

În același timp populația vârstnică peste 64 ani deținătoare de exploatați reprezintă 44% în 2007.

În concluzie, putem spune că îmbătrânirea și nivelul scăzut de educație sunt probleme majore ale forței de muncă agricole, stabilind limitele de a extinde rezerva de forță de muncă rurală.

Prin urmare, este necesar ca activitățile de formare profesională, informare și difuzare a cunoștințelor să fie extinse și la persoanele adulte care sunt implicate în domenii care au legătură cu agricultura, industria alimentară și silvicultura.

Abandonul școlar timpuriu este un fenomen care afectează negativ calitatea și competitivitatea capitalului uman. Rata abandonului școlar timpuriu, în România, a cunoscut o ușoară descreștere de la 23,0% din 2002 până la 16,6% în 2009. După cum observăm în tabelul de mai jos, acest indicator relevă decalajul dintre România și **totalul statelor membre U.E.** Așadar, putem spune că rata abandonului școlar timpuriu este într-un trend descendent, ținând pasul cu restul U.E.

EARLY SCHOOL LEAVERS (%), 2002-2009								
GEO/TIME	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EU-27	17.0	16.6 (b)	16.1	15.8	15.5	15.1	14.9	14.4
RO	23.0	22.5	22.4 (b)	19.6	17.9	17.3	15.9	16.6

Source of data Eurostat (LFS); extracted: 19-05-2011; last update 01-04-2011

Până la data de 31 decembrie 2011 în sistemul informatic SIM POSDRU a fost înregistrată și validată participarea la operațiunile finanțate din FSE 589.324 persoane, reprezentând 35,71% din totalul de 1.650.000 persoane asumat în cadrul obiectivului general al POSDRU 2007 – 2013.

Valorile incluse în tabelul de mai jos reprezintă numărul total de participanți la operațiunile finanțate din FSE pe axe prioritare.

Axa prioritară	Participanți la operațiunile finanțate din FSE		
	Bărbați	Femei	Total
1.Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere	10.027	21.721	31.748
2.Corelarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii	46.715	51.914	98.629
3.Creșterea adaptabilității lucrătorilor și a întreprinderilor	79.917	99.874	179.791
4.Modernizarea serviciului public de ocupare	2.059	4.600	6.659
5.Promovarea măsurilor active de ocupare	86.319	89.304	175.623
6.Promovarea incluziunii sociale	29.993	66.881	96.874
Total	255.030	334.294	589.324

Față de valoarea raportată pentru anul 2010 (**156.254 persoane**), numărul de participanți a **crescut de aprox. 3,77 ori.** (Sursa : Raportul anual de implementare POSDRU 2011)

În cadrul clasificării participanților la operațiunile finanțate din FSE, în funcție de statutul pe piața muncii, până la data de 31 decembrie 2011, la operațiunile finanțate din FSE au participat 272.260 angajați (din care 21.767 liber profesioniști), 143.474 șomeri (din care 46.311 șomeri de lungă durată) și 173.590 persoane inactive (din care 78.745 persoane inactive aflate într-o formă de învățământ sau formare).

Numărul participanților la operațiunile finanțate din FSE până la data de 31 decembrie 2011, în funcție de statutul pe piața muncii pe axe prioritare, este prezentat detaliat în tabelele de mai jos.

Axa prioritară	Număr de angajați (inclusiv liber - profesioniști)	Număr de liber profesioniști
	Total	Total
1.Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere	23.252	45
2.Corelarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii	28.625	800
3.Creșterea adaptabilității lucrătorilor și a întreprinderilor	154.718	13.727
4.Modernizarea serviciului public de ocupare	6.659	0
5.Promovarea măsurilor active de ocupare	15.365	4.042
6.Promovarea incluziunii sociale	43.641	3.153
Total	272.260	21.767

(Sursa: Raportul anual de implementare POSDRU 2011)

Referitor la “promovarea măsurilor active de ocupare” din cadru POSDRU, din Raportul anual de implementare POSDRU 2011 putem vedea că în zonele rurale, în evoluție datele aferente indicatorilor de program se prezintă astfel:

Indicatori(Realizat)	2009	2010	2011
Numărul de participanți din zonele rurale la programele integrate	3.174	12.122	23.661

Pondereea participanților din mediul rural la programe integrate certificați, dintre care:		78,97%	53% (12.723)
- femei	0	27%	33% (7.826)
Pondereea participanților din zonele rurale certificați în cadrul programelor integrate, care au obținut un loc de muncă	0	1,89%	3% (928)

Eurostat prezintă pe pagina web a Comisiei Europene indicatori cu relevanță majoră pentru domeniul analizat: încurajarea învățării pe tot parcursul vieții. Acești indicatori prezintă o analiză comparativă a țărilor din Europa care încurajează învățarea pe tot parcursul vieții „Life-long learning”. Analiza statistică se referă la persoanele cu vârste cuprinse între 25 și 64 de ani care au declarat că au primit educație sau instruire în ultimele 4 săptămâni de dinaintea sondajului.

Din analiză se poate observa că România are un nivel foarte scăzut al indicatorului ce măsoară învățarea pe tot parcursul vieții, respectiv pentru România: 1.3% în anul 2010 și 1,6% în anul 2011.

Formare pe tot parcursul vietii persoane cu varsta intre 25 si 64 de ani

Total	1992	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
geotime								
EU27:EU (27 countries)	:	9.6	9.5	9.3	9.4	9.3	9.1	8.9
EU25:EU (25 countries)	:	10.1	10	9.8	9.9	9.8	9.6	9.4
EU15:EU (15 countries)	:	11.1	11	10.7	10.8	10.7	10.4	10.1
EA17:Euro area (17 countries)	:	7.9	7.9	8.1	8.1	8	7.9	8.2
EA16:Euro area (16 countries)	:	7.9	7.9	8.1	8.1	8	7.9	8.2
BE:Belgium	2.3	8.3	7.5	7.2	6.8	6.8	7.2	7.1
BG:Bulgaria	:	1.3	1.3	1.3	1.4	1.4	1.2	1.2
CZ:Czech	:	5.6	5.6	5.7	7.8	6.8	7.5	11.4

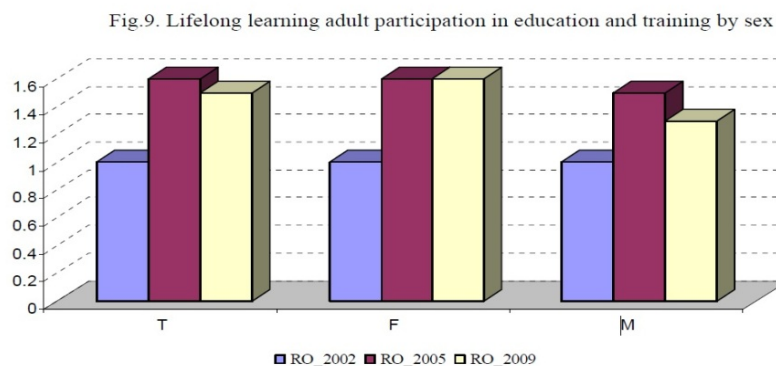
Republic								
DK:Denmark	16.2	27.4	29.2	29	29.9	31.2	32.5	32.3
DE:Germany	:	7.7	7.5	7.8	7.9	7.8	7.7	7.8
EE:Estonia	:	5.9	6.5	7	9.8	10.5	10.9	12
IE:Ireland	3.4	7.4	7.3	7.6	7.1	6.3	6.7	6.8
EL:Greece	1.2	1.9	1.9	2.1	2.9	3.3	3	2.4
ES:Spain	3.4	10.5	10.4	10.4	10.4	10.4	10.8	10.8
FR:France	2.9	5.9	6.4	6.1	6	5.7	5	5.5
IT:Italy	3	5.8	6.1	6.2	6.3	6	6.2	5.7
CY:Cyprus	:	5.9	7.1	8.4	8.5	7.8	7.7	7.5
LV:Latvia	:	7.9	6.9	7.1	6.8	5.3	5	5
LT:Lithuania	:	6	4.9	5.3	4.9	4.5	4	5.9
LU:Luxembourg	2.9	8.5	8.2	7	8.5	13.4	13.4	13.6
HU:Hungary	:	3.9	3.8	3.6	3.1	2.7	2.8	2.7
MT:Malta	:	5.3	5.4	6	6.3	6.1	6.2	6.6
NL:Netherlands	15.1	15.9	15.6	16.6	17	17	16.6	16.7
AT:Austria	:	12.9	13.1	12.8	13.2	13.8	13.7	13.4
PL:Poland	:	4.9	4.7	5.1	4.7	4.7	5.3	4.5
PT:Portugal	3.6	4.1	4.2	4.4	5.3	6.5	5.8	11.6
RO:Romania	:	1.6	1.3	1.3	1.5	1.5	1.3	1.6
SI:Slovenia	:	15.3	15	14.8	13.9	14.6	16.2	15.9
SK:Slovakia	:	4.6	4.1	3.9	3.3	2.8	2.8	3.9
FI:Finland	:	22.5	23.1	23.4	23.1	22.1	23	23.8
SE:Sweden	:	17.4	18.4	18.6	22.2	22.2	24.5	25
UK:United Kingdom	12.5	27.6	26.7	20	19.9	20.1	19.4	15.8
IS:Iceland	:	25.7	27.9	27	25.1	25.1	25.2	25.9
LI:Liechtenstein	:	:	:	:	:	:	:	:

NO:Norway	:	17.8	18.7	18	19.3	18.1	17.8	18.2
CH:Switzerland	:	27	22.5	26.8	27.9	23.9	30.6	29.9
ME:Montenegro	:	:	:	:	:	:	:	:
HR:Croatia	:	2.1	2.9	2.4	2.2	2.3	2.2	2.3
MK:Former Yugoslav Republic of Macedonia,	:	:	2.3	2.8	2.5	3.3	3.2	3.4
TR:Turkey	:	:	1.8	1.5	1.9	2.3	2.5	2.9

În ceea ce privește participarea adulților pe tot parcursul vieții la procesul de învățare și formare profesională structurată pe sexe, conform graficului de mai jos, se observă că rata de participare a persoanelor de gen masculin a crescut în perioada 2005-2009, comparativ cu 2002, însă este la un nivel mai scăzut decât rata participării persoanelor de gen feminin din perioada 2005-2009.

Grafic: Participarea adulților pe tot parcursul vieții la procesul de învățare și formare profesională structurată pe sexe

Source: Eurostat (LFS); extracted on: 19-05-2011; last update: 01-04-2011.

Source of data: Eurostat (LFS)

Până în 2013 se estimează ca 135.500 de persoane din zonele rurale vor participa la programele integrate dedicate dezvoltării resurselor umane și ocupării.

Procesul de implementare a masurilor de formare profesionala si servicii de consiliere din programul PNDR 2007-2013

Prin Măsura 111 „Formare profesională (training), informare și difuzare de cunoștințe”s-au finantat acțiuni de formare, informare și difuzare de cunoștințe inovative adresate persoanelor adulte care activează în sectoarele menționate.

În cadrul măsurii 111, au fost semnate 15 contracte de servicii de formare profesională pentru fermieri, o parte dintre ele au fost destinate formării profesionale a tinerilor fermieri care primesc sprijin prin măsura 112, iar restul sunt destinate formării profesionale a fermierilor care dețin ferme de semi-subzistență și care primesc sprijin prin măsura 141.

Prin intermediul proiectelor aflate în implementare ce au fost dedicate formării profesionale a tinerilor fermieri beneficiari ai măsurii 112, au fost instruiți până în prezent 3.992 fermieri, valoarea contractelor fiind de 4,92 mil. Euro, reușind să dobândească informații și cunoștințe specifice pentru a putea consolida și dezvolta exploatarea agricolă, în domeniile:

- Managementul fermei
- Agricultură ecologică
- Contabilitatea fermei
- Diversificarea activităților în cadrul fermei
- Standarde UE (mediu, sănătate, bunăstarea animalelor, igienă și ecocondiționalitate)

Prin intermediul proiectelor dedicate formării profesionale a fermierilor care dețin ferme de semi-subzistență urmează să fie instruiți 22.224 de fermieri, valoarea contractelor 11,20 mil. euro, până în prezent au fost instruiți 13.454 fermieri, aceștia dobândind informații și cunoștințe specifice pentru a putea consolida și dezvolta exploatarea agricolă, în domeniile:

- Managementul fermei
- Contabilitatea fermei
- Protecția mediului
- Marketingul produselor agricole

Prin Măsura 143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori”

Obiectivul general l-a constituit îmbunătățirea competitivității sectorului agricol prin ameliorarea gestionării durabile de către fermieri a exploatarea lor având ca rezultat creșterea performanței acestora.

În cadrul măsurii 143, au fost semnate 7 contracte de servicii în valoare de 12,42 mil. euro, prin intermediul cărora vor fi acordate servicii de consultanță și consiliere fermierilor care dețin ferme agricole de semi-subzistență din toate regiunile țării în vederea întocmirii planurilor de afaceri și a dosarului de aplicație precum și depunerii acestora pentru accesarea sprijinului acordat prin măsura din cadrul PNDR.

Până în prezent, în urma sesiunii de depunere a proiectelor din cadrul măsurii 141 ce s-a desfășurat în perioada 01-30 iunie 2011, un număr de 7.498 proiecte eligibile au beneficiat de consultanță și consiliere gratuită în vederea accesării măsurii 141 din care 5.277 au fost selectate.

Regiunea	Nr. de proiecte întocmite prin măsura 143	Număr proiecte eligibile selectate pentru finanțare - întocmite prin măsura 143
1 Nord-Est	1.795	1.269
2 Sud Est	689	483
3. Sud +București Ilfov	255	179

4 Sud Vest	1.446	1.013
5 Vest	47	33
6 Nord -Vest	1.880	1.320
7 Centru	1.386	980
TOTAL	7.498	5.277

Aplicarea măsurilor 111 și 143 (114) trebuie să sporească gradul de succes al celorlalte măsuri ale axei 1, mai ales în cadrul exploatațiilor mai mici cu o mai mică capacitate de a răspunde condițiilor de eligibilitate precum planuri de afaceri, proiecte de îmbunătățiri tehnice, proiecte de diversificare și pregătire a dosarelor de cerere de sprijin. Punerea în aplicare a măsurii 111 și 143 poate reprezenta o motivare puternică pentru a stimula participarea în cadrul măsurii, însă trebuie să se acorde o atenție deosebită contactului, comunicării directe cu potențialii beneficiari ai acestei măsuri care sunt în număr foarte mare și foarte dispersați. Trebuie să se propună noi metode de promovare și diseminare a măsurii *Înființarea grupurilor de producători* pentru a face cunoscute posibilitățile de sprijin pe termen mediu.

1.5. Dezvoltare locala si LEADER

La nivel european LEADER reprezintă un concept de dezvoltare rurală la nivel local apărut la nivel european în anul 1990 și a fost lansat 1991 oferind comunităților rurale din UE instrumentele necesare pentru a juca un rol activ în modelarea propriului viitor (**“abordarea de jos în sus”**). Nevoile de la nivel local sunt multe și variate fiind conștientizate mai clar de către comunitățile locale

Prin intermediul Programului Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013 a fost introdusă pentru prima oară în România abordarea LEADER în conformitate cu prevederile regulamentului de dezvoltare rurală. Această abordare a încurajat participarea și implicarea actorilor locali în elaborarea și implementarea strategiilor de dezvoltare locală. Abordarea LEADER a venit în completarea măsurilor PNDR oferind prilejul comunităților locale rurale să exploreze modalități noi prin care să devină competitive ca urmare a valorificării bunurilor locale, să asigure conservarea mediului, să creeze locuri de muncă pentru populația locală și să contribuie la creșterea calității vieții.

Spațiul eligibil pentru implementarea axei LEADER îl constituie spațiul rural definit conform legislației din România (comune și orașe) la care se adaugă un număr de 206 orașe mici (care nu depășesc 20.000 locuitori). Pentru a asigura coerența teritorială, masa critică necesară din punct de vedere al resurselor umane, financiare și economice, pentru a susține o strategie de dezvoltare locală viabilă au fost incluse în teritoriul eligibil LEADER și orașele.

Astfel, suprafața eligibilă pentru Leader cuprinde o populație de aproximativ 11,7 mil., din care aproximativ 2 milioane provin din orașe, iar suprafața eligibilă pentru implementarea axei LEADER este de 227.000 km² (207.000 km² spațiul rural definit conform definiției naționale, la care se adaugă aproximativ 20.000 km² suprafața deținută de orașele cu până la 20.000 locuitori). Prin urmare, 17% din populația spațiului eligibil LEADER poate proveni din orașe mici și aproximativ 9% din suprafața eligibilă va fi cea deținută de orașele mici cu până la 20.000 locuitori.

Obiectivele vizate de către PNDR 2007-2013 s-au realizat prin implementarea măsurilor prevăzute pentru Axa 4 „Leader” care include măsurile și sub-măsurile următoare:

4.1 „Implementarea strategiilor de dezvoltare locală”

- 4.1.1 „Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier”
- 4.1.2 „Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural”
- 4.1.3 „Calitatea vieții și diversificarea economiei rurale”

4.2.1 „Implementarea proiectelor de cooperare”

4.3.1 “Functionarea Grupurilor de actiune locala, dobandirea de competente si animarea teritoriului”

- 4.3.1.1 „Construcție parteneriate public-private”

4.3.1.2 „Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală dobândirea de competențe și animarea teritoriului”

Acțiunile întreprinse în cadrul Axei 4, prin intermediul celor 3 măsuri, pot fi sintetizate astfel:

- Măsurile 41 și 421, prin intermediul cărora, se implementează strategiile de dezvoltare locală de către GAL, în teritoriile selectate, oferă posibilitatea atingerii obiectivelor axelor 1, 2 și 3 din FEADR, în concordanță cu strategia elaborată la nivel local, ce se va materializa prin proiecte realizate individual sau prin cooperare cu alte GAL-uri/parteneriate.
- Măsura 431, divizată în două sub-măsuri, respectiv:
 - Sub-măsura 431.1 sprijină construcția de parteneriate public-private, elaborarea strategiilor de dezvoltare locale și pregătirea Planului de Dezvoltare Locală în vederea participării la selecția GAL-urilor;
 - Sub-măsura 431.2 oferă sprijin Grupurilor de Acțiune Locală pentru: cheltuieli de funcționare, animare și dobândirea de competențe. (Sursa: Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013 – versiunea a IX-a, Mai 2012, pg.363)

Implementarea Leader 2007- prezent

Pana la data efectuării raportului anual din anul 2011 implementarea programului LEADER a trecut prin două etape.

Într-o **primă etapă** după aprobarea PNDR 2007-2013 de către Comisia Europeană, prin intermediul măsurii 43.1 „Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului” din cadrul axei LEADER, s-a demarat **sub-măsura 431.1 Construcție parteneriate public –private**, acesta realizându-se în **3 faze**:

- Faza 1 - Sensibilizarea actorilor local privind abordarea Leader**
- Faza 2 – Formarea reprezentanților grupurilor potientiale**
- Faza 3 - Sprijin financiar pentru pregatirea dosarelor pentru selectia GAL**

Procesul în ansamblul lui a constat în **construcția instituțională**, deschisă pentru toate teritoriile/parteneriatele, în vederea **formării de parteneriate** și sprijinirea acestora pentru participarea la procedurile de selecția grupurilor de acțiune locala (GAL). Parteneriatele locale, potențiale GAL au reunit reprezentanți ai societății civile, ai sectorului public și cei ai sectorului privat, capabili de a organiza, gestiona și asuma un angajament comun.

Parteneriatul local a avut sarcina de a **identifica și de a implementa o strategie de dezvoltare locală**, de a lua decizii privind alocarea resurselor financiare și de a le administra, cu scopul de a asigura dezvoltarea durabilă a teritoriului pe care îl reprezintă.

Fazele 1 și 2 ale acestei sub-măsuri au constat în organizarea de cursuri de formare cu privire la abordarea LEADER. Suma alocată pentru fazele 1 și 2 precum și valoarea contractelor este de 1.704.000 Euro. În **prima fază** s-au efectuat **sesiuni de informare și formare** pentru entități publice și private, precum și reprezentanți ai societății civile (tineri, femei, fermieri, asociații, etc) având drept scop sensibilizarea actorilor locali privind abordarea LEADER și furnizarea de exemple de acțiuni concrete întreprinse de zonele rurale. Este de remarcat acoperirea teritorială omogenă a acțiunii, deoarece au fost realizate activități de formare în toate regiunile țării.

Datele colectate cu privire la punerea în aplicare și indicatorii de realizare a Sub-măsurii 431.1. se prezintă astfel:

- Formare generală privind abordarea LEADER: 64 de sesiuni din cele 41 prevăzute. (Rata de realizare: 1,56)
- Formare pentru reprezentanții potențialelor GAL-uri: 16 sesiuni dintre cele 15 planificate. (Rata de realizare: 1,07)
- Elaborarea de aplicații pentru selecția Grupurilor de Acțiune Locală: 108 din 200 prevăzute. (Rata de realizare: 0,54)
- Persoane care au absolvit cu succes formarea generală: 1.578 de persoane din cele 1.640 prevăzute (Rata de realizare: 0,96)

- Persoane care au finalizat cu succes formarea specifică: 300 din cele 300 planificate. (Rata de realizare: 1,00)

În **faza a doua** a fost realizată formarea reprezentanților potențiale GAL (animatori) prin intermediul sesiunilor de formare specializată privind strategiile de dezvoltare locală (realizarea analizei diagnostic și a analizei SWOT, elaborarea strategiei, programului de acțiuni, formarea parteneriatului, etc). Beneficiarii direcți au fost entități publice sau private care activează în domeniul instruirii și/sau informării și difuzării de cunoștințe, selectate conform procedurii de achiziție publică. Beneficiarii finali au fost reprezentanți sau membri ai unui grup compus din cel puțin 2 organizații private și o instituție publică din teritoriul potențial, care să fi urmat faza 1 sau altă instruire de bază privind LEADER sau care demonstrează că dețin cunoștințe și experiență privind abordarea LEADER.

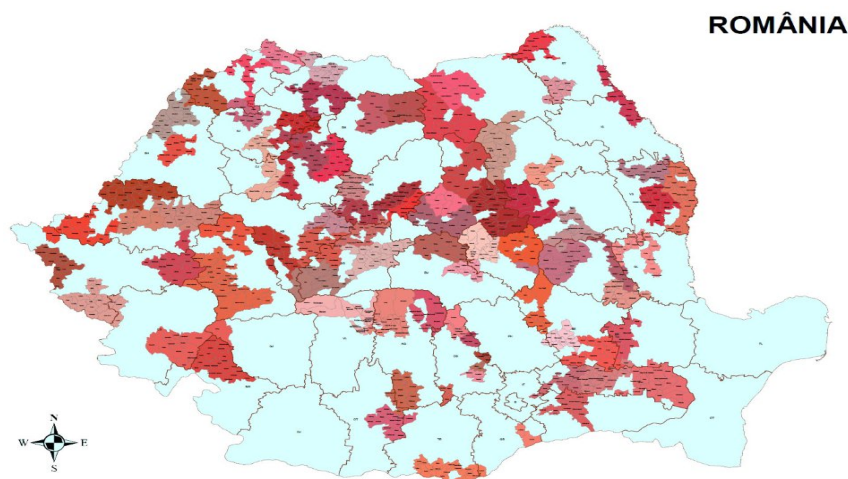
Cea de-a **3 fază** a constat în acordarea sprijinului financiar necesar pregătirii strategiilor de dezvoltare local, numite și Planuri de Dezvoltare Locală (PDL). *Strategia locală de dezvoltare reprezintă*, document întocmit de către potențialul GAL, reprezintă un ansamblu coerent de operațiuni care urmărește să răspundă obiectivelor, nevoilor locale și vizează punerea în aplicare la nivelul adecvat, în cadrul unui parteneriat.

În **cea de-a doua etapă**, prin intermediul măsurii 4.1 „Implementarea strategiilor de dezvoltare locală” s-a demarat procesul de selecție a GAL-urilor ca urmare a sesiunilor de depunere a strategiilor de dezvoltare locale / PDL. Astfel, s-au desfășurat **2 sesiuni de depunere a PDL-urilor**, și anume, prima în perioada 01 septembrie – 15 noiembrie 2010, iar cea de-a doua în perioada 01 martie- 02 mai 2012.

În cadrul **primei sesiuni** au fost depuse 151 PDL-uri. Suma maximă care a putut fi solicitată de către un potențial GAL a fost de 2.856.792 euro, din care au fost selectate pentru finanțare 81 PDL-uri, în valoare publică de 227.554.390 euro, care ulterior au primit autorizații de funcționare.

Urmare a celei **de-a doua sesiuni de depunere** a Planurilor de Dezvoltare Locală cu o alocare financiară de 199.152.331 Euro, au fost depuse 111 strategii de dezvoltare locală, procesul de selecție fiind în derulare la momentul octombrie 2012, sanse având un număr de 70 de strategii. Suma maximă care a putut fi solicitată de către un potențial GAL a fost de 2.850.000 euro.

Fig. 1 Acoperirea teritorială a GAL-urilor în România – prima sesiune

După selecția primelor GAL-uri, a fost lansată sub-măsura **431.2 Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului**, prin intermediul căreia GAL-urile selectate primesc sprijin pentru cheltuieli de funcționare, animare și dobândirea de competențe.

Gradul de reușită al PNDR din punct de vedere al atingerii targeturilor fizice și financiare stabilite la începutul perioadei de programare este prezentat în următorul stadiu cumulativ al obiectivelor realizate, prin **indicatori de realizare** precum numărul de acțiuni realizate și numărul de contracte semnate în urma selecției GAL-urilor:

- ✓ **Numărul de acțiuni sprijinite:** respectiv sesiuni de instruire generală, specializată și strategii elaborate – rata de executare a PNDR este de 70,7%, beneficiind de sprijin un număr de 181 acțiuni comparativ cu targetul de 256. Rata de executare financiară (plăți efectuate) este de 74,3%, fiind utilizați 4.850.505 euro față de alocarea de 6.531.533 euro.
- ✓ **Selecția Grupurilor de Acțiune Locală**

Până la sfârșitul anului 2011 au fost semnate, conform prevederilor Măsurii 431.2 Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului, 25 contracte de finanțare.

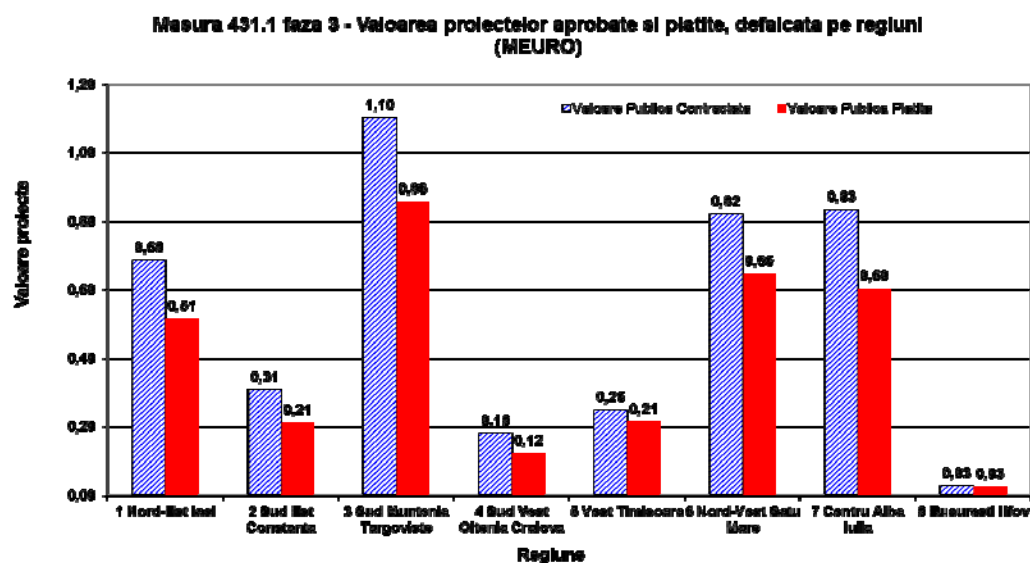
Conform datelor transmise de către GAL-uri, suprafața totală a celor 81 de teritorii selectate este de 81.934 km², ceea ce reprezintă un procent de acoperire de 89% din ținta prevăzută (90.800 km²).

Populația totală din cadrul teritoriului acoperit de GAL-uri este de 3.502.991, reprezentând un procent de aproximativ 75% din ținta de 4.680.000.

Numărul de membri din GAL este de 3.977, depășind ținta stabilită în etapa de programare de 2.400 membri, fapt justificat de o medie a numărului de membri/GAL superioară celei estimate.

Ținta de 1.380 parteneri privați și ONG-uri membri în GAL prevăzută în fișa măsurii este depășită, numărul parteneri privați și ONG-uri în cele 81 GAL-uri finanțate fiind de 2.909.

În ceea ce privește distribuția regională a proiectelor aprobate (valori angajate), precum și a plăților efectuate, situația este prezentată în graficul de mai jos:

Situația implementării precum și prezentată în raportul anual pe 2011 poate fi sintetizată astfel:

- ▶ **Submăsura 431.1 „Construcție parteneriate public - privat” (faza 3) - o sesiune de depunere**
- Alocare 2007-2009: 4.827.533 euro**
 - Proiecte depuse: 112 cu o valoare publică de 4.920.162 euro;
 - Proiecte selectate: 111 cu o valoare publică de 4.827.533 euro;

- **Proiecte contractate: 101** cu o valoare publică de 4.201.985 euro, reprezentând un grad de angajare de 90% din alocare;
 - Plăți efectuate: 3.205.795 euro, reprezentând un grad de absorbție de 68% din alocare;
 - **Proiecte finalizate: 96;**
 - Proiecte reziliate: 10 proiecte, cu o valoare publică de 444.955 euro.
- ▶ **Submăsura 431.1 „Construcție parteneriate public - privat” (fazele 1 și 2)**
Alocare 2007-2013: 1.704.000 euro
- **Proiecte contractate: 8** cu o valoare publică de 1.704.000 euro, reprezentând un grad de angajare de 100% din alocare;
 - Plăți efectuate: 1.657.317 euro, reprezentând un grad de absorbție de 97% din alocare;
 - Proiecte finalizate: 8.
- ▶ **Submăsura 431.2 „Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului”.**
Alocare 2007-2013: 66.596.170 euro.
- **Proiecte contractate: 81** cu o valoare publică de 42.665.111 euro, grad de angajare de 64,1% din alocare;
 - Plăți efectuate: 462.590 euro, reprezentând un grad de absorbție de 0,7% din alocare

Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală

La începutul anului 2011, a fost înființată Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală în urma unui proces de licitație publică, activitatea acesteia fiind finanțată prin PNDR. Acest organism are ca obiectiv general promovarea unui flux eficient de informații, schimburi de idei și bune practici și cooperarea dintre actori, grupând toate organizațiile și instituțiile care sunt implicate în dezvoltarea rurală. RNDR este compusă din organizații care reprezintă sau lucrează pentru actorii implicați în procesul de dezvoltare rurală, care pot contribui la implementarea Programului Național de Dezvoltare Rurală. Aceste organizații includ asociațiile care reprezintă fermierii, proprietarii de pământ, proprietarii și managerii de păduri, organizațiile comerciale, autoritățile locale, organizațiile civile și non-profit de diverse tipuri, asociațiile ce reprezintă grupuri etnice și minoritare, Grupurile de Acțiune Locală (GAL), universitățile, institutele de cercetare și muzeele etc.

Unul dintre elementele principale ale Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală este **Unitatea de Sprijin a Rețelei** (USR) care are rolul de a anima fluxul eficient de informații cu privire la Programul Național de Dezvoltare Rurală, de a stimula schimbul de idei, de bune practici și de cooperare între toți membrii rețelei, de a acorda sprijin specializat pentru toate elementele PNDR, respectiv Autoritatea de Management, Comitetul Național de Coordonare (CNC), Grupul de lucru LEADER, Grupurile de Lucru Tematice și grupurile de lucru ale experților. Pentru a identifica problemele apărute în implementarea PNDR și pentru găsirea unor eventuale soluții au fost create următoarele grupuri de lucru:

- GLT1 – Promovarea și valorificarea patrimoniului cultural și natural (inclusiv turismul rural);
- GLT 2 – Schimburi de bune practici între GAL-uri;
- GLT 3 – Oportunități de finanțare;
- GLT4 – Suport ferme mici și mijlocii;
- GLT 5 – Forța de muncă în mediul rural;
- GLT 6 – Mediul, infrastructura verde;
- GLT 7 – Creșterea competitivității;
- GLT 8 – Asociere și cooperare.

Exemple de activități ale RNDR

În cadrul activității RNDR denumită *“Furnizarea de servicii de training pentru capacitatea de construcție instituțională pentru sprijinirea dezvoltării GAL-urilor”* au fost derulate 3 module de formare: *“Abordarea LEADER - model de dezvoltare rurală”*, *“Organizarea dezvoltării în mediul rural”* și *“Dezvoltarea capacităților de animare și mobilizare a potențialului local”*. Sesiunile de training destinate GAL-urilor au pus accent pe prezentarea unor aplicații practice și pe implicarea activă a participanților.

“Furnizarea de servicii de training pentru capacitatea de construcție instituțională pentru sprijinirea dezvoltării GAL-urilor” este o activitate continuă. În 2012 a avut loc elaborarea și aprobarea Planului de formare și au fost desfășurate activitățile de training destinate personalului GAL.

În ceea ce privește activitatea RNDR denumită *“Sprijin pentru cooperarea inter-teritorială și transnațională”*, au fost colectate idei de cooperare de la diferite GAL-uri, din fiecare regiune și a fost acordată asistență pentru structurarea ideilor și pentru scrierea de proiecte. În cadrul acestei etape de raportare a fost elaborat Ghidul practic pentru elaborarea unui proiect inter-teritorial și /sau transnațional. De asemenea, au fost încărcate informații noi în baza de date de pe site-ul www.rndr.ro. Datorită USR, două GAL-uri din România s-au alăturat proiectului WOLF “Wild Life&Farmers”.

Prin intermediul activității *“Informare și comunicare cu privire la măsurile și Programul Național de Dezvoltare Rurală”* derulată în 2012 au fost desfășurate activități de furnizare de informații prin intermediul website-ului și a publicațiilor editate, de furnizare de răspunsuri la întrebările actorilor rurali și de primire și informare a vizitatorilor.

Lectii invatate din implementarea abordării Leader

Luând în considerare noutatea conceptului în teritoriile rurale din România dintre limitările majore care s-au identificat în legătură cu provocarea pe care a presupus-o implementarea Leader, considerăm că ne mai confruntăm cu o slabă capacitate de organizare și de negociere a actorilor implicați, lipsa unor lideri local, cu un stadiu incipient al inițiativei locale și lipsa unei culturi a abordării ascendente. Aceste neajunsuri influențează inițierea unor proiecte locale și implicarea agenților locali în funcție de realitatea fiecărui teritoriu. Există încă o anumită lipsă de maturitate în elaborarea și implementarea Planurilor de Dezvoltare Locală, iar în unele cazuri prioritățile stabilite în strategii sunt influențate de diversi factori și nu reflectă întru-totul necesitățile reale.

De asemenea, întărirea capacității GAL-urilor, descentralizarea finanțării la nivel local și realizarea studiilor legate de resursele teritoriale sunt considerate acțiuni importante pentru a îmbunătăți imaginea teritoriilor și pentru a facilita promovarea produselor locale.

În acest scop, este necesar să se ofere sprijin pentru:

- Întărirea construcției instituționale la nivel local prin utilizarea reală a actorilor locali, reprezentanți ai populației rurale, prin acordarea posibilității de a se preocupa și de a prelua controlul dezvoltării zonelor rurale prin elaborarea de strategii axate pe problemele identificate în comunitățile lor și prin valorificarea resurselor locale, cunoștințelor și aptitudinilor reprezentanților care formează bazele grupurilor de acțiune locală;
- Colaborarea între zonele rurale în vederea efectuării unor schimburi și transferuri de experiență;